

Suomi-neito Venäjän karhun syleilyssä

**Venäjän uhkan muotoutuminen Suomea kohtaan Helsingin Sanomien
pääkirjoituksissa Vladimir Putinin kolmannella presidenttikaudella**

Roger Norri

Pro gradu -tutkielma

Valtio-oppi

Turun yliopisto

Syksy 2020

NORRI, ROGER KRISTIAN: Suomi-neito Venäjän karhun syleilyssä - Venäjän uhkan muotoutuminen Suomea kohtaan Helsingin Sanomien pääkirjoituksissa Vladimir Putinin kolmannella presidenttikaudella

Pro gradu -tutkielma, 81 s.

Valtio-oppi

Syyskuu 2020

Tutkielman pääkysymyksenä on: Minkälaiseksi uhaksi Suomelle Helsingin Sanomat kokee Venäjän Putinin kolmannella presidenttikaudella ajanjaksolla 1.5.2012 – 18.3.2018? Tähän kysymykseen vastataksaan tutkielmassa kysytään ensin kolmea alatutkimuskysymystä aineistolta: Miten Venäjän identiteetti Suomea uhkaavana toimijana rakentuu Vladimir Putinin kolmannella presidenttikaudella Helsingin Sanomien pääkirjoituksissa? Miten identiteettiä muodostavat diskurssit muuttuvat aineistossa vuosittain? Nouseeko Helsingin Sanomien pääkirjoituksissa esiin toimijoita, jotka korostavat Venäjän Suomea kohtaan tuottamaa uhkaa? Tutkielman empiirisenä aineistona on käytetty digilehdessä julkaistuja Helsingin Sanomien pääkirjoituksia. Aineiston koko oli yhteensä 364 pääkirjoitusta.

Tutkielman teoreettisena viitekehyksenä on käytetty Ernesto Laclau ja Chantal Mouffen kehittämää konstruktivistisen tutkimussuunnan alle kuuluvaa jälkistrukturaalista diskurssiteoriaa. Tutkielman loppupäätelmien kohdalla saatuja tuloksia tullaan pohtimaan politiikan tutkijoiden David L. Rousseau ja Rocio Garcia-Retameron uhkakuvan rakentumisen mallin kautta. Tutkielman menetelmänä on käytetty Laclau ja Mouffen diskurssiteoriasta johdettua diskurssianalyysia. Aineistosta on kerätty kaikki Venäjästä Suomeen kohdistuvat uhkat, luokiteltu ne yhteisten nimittäjien, eli kiinnekohtien alle, ja edelleen luokittelemalla kiinnekohdat yhteisten nimittäjien alle diskursseiksi.

Tutkielman käyttämästä aineistosta nousi tutkimusprosessin päätteeksi esiin yhteensä kuusi erilaista Venäjästä Suomeen kohdistuvaa uhkakuvadiskurssia. Ne olivat suuruusjärjestyksessä: Turvallisuusuhat, Määrittelemättömät uhat, Talousuhat, Historialliset uhat, Energiauhat ja Ympäristöuhat. Turvallisuusuhkien diskurssi oli tasaisesti vuosi vuodelta suurin uhkakuvadiskurssi tutkielmassa. Määrittelemättömät uhat ja Talousuhat olivat toiseksi suurimpia uhkakuvia eri vuosina. Vuotena 2014 aineistosta nousi ylivoimaisesti eniten uhkakuvadiskursseja rakentavia elementtejä johtuen Venäjän sotkeutumisesta Ukrainan kriisiin sotilaallisesti. Vuotena 2016 näkyi toinen hieman pienempi piikki uhkakuvissa, kun Venäjä uhkasi päästää suuret määrät turvapaikanhakijoita edeltävän vuoden lopulla rajan yli Suomeen. Suurimmat yksittäiset uhkakuvia rakentavat toimijat olivat Helsingin Sanomien pääkirjoitustoimitus, politiikan toimittaja Kari Huhta sekä toimittajat Jussi Niemeläinen ja Unto Hämäläinen.

Asiasanat: Venäjä, Suomi, uhkakuvat, Helsingin Sanomat, diskurssiteoria, identiteetti

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaan tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Sisällysluettelo

1. Johdanto	1
1.1 Tausta	3
1.1.1 Realistinen näkemys uhkakuvista	6
1.1.2 Sosiaalisen konstruktivismin näkemys uhkakuvista	7
1.1.3 Rousseau ja Garcia-Retameron uhkankuvan rakentumisen malli	9
1.2 Tutkimuskysymykset ja tutkielman rakenne	10
2. Venäjä suomalaisessa keskustelussa.....	12
3. Tutkimuksen teoreettinen tausta	17
3.1 Sosiaalinen konstruktionismi	17
3.2 Jälkistrukturaalisen diskurssiteorian teoreettiset lähtökohdat	19
3.3 Ernesto Laclau ja Chantal Mouffen diskurssiteoria	24
4. Tutkimusasetelma	30
4.1 Teoriaohjaava tutkimusote.....	30
4.2 Helsingin Sanomat aineistona	30
4.3 Helsingin Sanomien pääkirjoitusten analysointi diskurssiteoreettisin metodein	33
5. Venäjän identiteetti Suomea uhkaavana toimijana	36
5.1 Energiauhkat 2012–2018	37
5.2 Historialliset uhkat 2012–2018	38
5.3 Määrittelemättömät uhkat 2012–2018.....	40
5.4 Talousuhkat 2012–2018	41
5.5 Turvallisuusuhkat 2012–2018	43
5.6 Ympäristöuhkat 2012–2018	47
5.7 Venäjän identiteetin ja uhkakuvadiskurssien rakentajat aineistossa	48
6. Johtopäätökset ja loppupäätelmät	50
6.1 Johtopäätökset.....	50
6.2 Tulosten pohdinta	53
6.3 Validiteetti, reliabiliteetti sekä reflektio	57
6.4 Jatkotutkimusaiheet	58
7. Liitteet.....	60
8. Lähdeluettelo	77

Taulukkoluetelo

Taulukko 1: Helsingin Sanomien kokonaistavoitettavuus vuosina 2012–2018.....	33
Taulukko 2: Uhkakuvia rakentavat tuokiot määrällisesti vuosittain 2012–2018.....	36
Taulukko 3: Energiauhkat 2012–2018.....	37
Taulukko 4: Historialliset uhkat 2012–2018.....	39
Taulukko 5: Määrittelemättömät uhkat 2012–2018.....	40
Taulukko 6: Taloudelliset uhkat 2012–2018.....	41
Taulukko 7: Turvallisuusuhkat 2012–2018.....	43
Taulukko 8: Ympäristöuhkat 2012–2018.....	47

1. Johdanto

Tässä tutkielmassa tutkitaan, minkälaisena uhkana Suomea kohtaan Helsingin Sanomat pitää Venäjää pääkirjoituksissaan Vladimir Putinin kolmannella presidenttikaudella ajanjaksolla 1.5.2012 – 18.3.2018. Putinin kolmas presidenttikausi on erityisen mielenkiintoinen tutkimuskohde, koska sen alkupuolella Venäjä liitti Krimin niemimaan itseensä Ukrainalta ja osallistui myös vuonna 2015 yhä aktiivisemmin Syyrian sisällissotaan yhtenä osapuolista. Venäjän pyrkimykset näyttäytyä yhtenä kolmesta suuresta voimatekijästä kansainvälisessä politiikassa Yhdysvaltojen ja Kiinan rinnalla, ja Putinin aikeet pysyä vallassa Venäjällä tulivat yhä selvemmiksi juuri Putinin kolmannella kaudella. Putin on aktiivisesti yrittänyt luoda kolmannella kaudellaan eroa läntisen maailman kanssa. Hänen puheissaan suurimmat uhat Venäjän kansalliselle identiteetille ovat globalisaatio ja rappeutunut länsi. Länsimaat, joihin Suomi lasketaan, nähdään Putinin retoriikassa vakavana uhkana Venäjän identiteetille. Venäjän politiikassa on vuodesta 2013 korostettu sen ja länsimaiden välistä vihamielisyyttä. Esimerkiksi maaliskuun 18. päivänä 2014 pitämässään Krimin niemimaan puheessaan Putin toteaa, että Venäjällä on syytä uskoa, että länsimaat jatkaisivat vuosisatoja kestänyttä Venäjän vaikutusvallan rajaamista nykypäivänäkin. Hän totesi saman kaksi vuotta myöhemmin pitämässään puheessa. (Zevelev 2016, 9–10.)

Median rooli ja merkitys ovat yksi keskeisimmistä asioista Venäjästä muodostetun kuvan kannalta, sillä suurin osa ihmisistä saa tietonsa Venäjällä tapahtuvista asioista juuri median kautta. Medialla on kuitenkin osittain haitallinen vaikutus suomalaisten saamaan Venäjä-kuvaan. Seppäsen (2010) mukaan media valikoi pääasiassa kielteisiä uutisia Venäjästä edistääkseen myyntiään ja siten vahvistamalla tietynlaista harhakuvaa Venäjästä. On selvää, että median pitää uutisoida negatiivisista tapahtumista ja Venäjällä niitä riittää. Uutisvirran yksipuolisuus voi kuitenkin aiheuttaa sen, että Venäjä-keskustelussa korostuu sen aiheuttama uhka. (Seppänen 2010, 71.) Esimerkiksi Suomessa äänestettäessä presidenttiä äänestetään hänet samalla johtamaan maan ulkopoliittikkaa. Jotta olisi mahdollista arvioida niitä haasteita, joita presidentti toimessaan kohtaa, tarvitsee äänestäjällä mahdollisesti olla tietoa asioista ja paikoista, jotka ovat maantieteellisesti hyvinkin kaukana. Tämän kaltaisia asioita olisi esimerkiksi nykyaikana vuonna 2014 alkanut pakolaiskriisi, jolloin Lähi-Idästä, Afrikasta ja Etelä-

Aasiasta alkoi virrata suuria määriä pakolaisia ja siirtolaisia hakemaan Euroopasta turvapaikkaa. Suurin osa ihmisistä ei ymmärrettävistä syistä saanut tietoa tai kokemusta kriisistä omien havaintojensa vaan median uutisoinnin kautta. Sanomalehdet, radio, televisio ja internetin eri uutislähteet tuovat ihmisten tietoisuuteen sellaisia tapahtumia, joita emme itse koe sekä paikoista, joissa emme tapahtumahetkellä ole. Media tekee ihmisistä tapahtumien välillisiä todistajia (McCullagh 2002, 14).

Eri mediat eivät kuitenkaan ole pelkästään ikkunoita maailman tapahtumiin. Mediasosiologisesta tutkimuksesta nousee esille käsitys median selektiivisyydestä sitä kohtaan, mitä ne kertovat seuraajilleen maailman tapahtumista. Ne saattavat jättää kertomatta tiettyjä asioita ja jättää toisia joko uutisoimatta tai vähälle huomiolle. Selektiivisyytensä avulla eri mediat voivat kontrolloida ja muovata seuraajiensa tietoa ja ymmärrystä ympäröivästä maailmasta. (McCullagh 2002, 15.) Tätä kutsutaan median agendan muodostamiseksi. Max McCombs'n ja Donald Shawn (1972) mukaan ihmiset oppivat kahtalaista asiaa median uutisointia seuratessaan. Ensimmäinen on faktatieto maailman tapahtumista ja toinen on uutisoitavan asian keskeisyys tai tärkeys. Jos uutisoitava asia saa vain vähän medianäkyvyyttä, se ei ole tärkeä ja päinvastoin. Median valta piilee siinä, että se kertoo mistä ihmisten kuuluisi ajatella, ei niinkään mitä niiden kuuluisi ajatella (McCombs ja Shaw 1972, 66). Valitsemalla uutisointiensa kohteet ja painottamalla niitä eri tavoin saa media valtaa yhteiskunnassa selektiivisyytensä ansiosta (McCullagh 2002, 23). Tarkoituksena onkin tässä tutkimuksessa tutkia sitä, miten Helsingin Sanomat rakentaa Venäjästä Suomea uhkaavaa identiteettiä pääkirjoituksissaan, ja miten ne muuttuvat ajan myötä aineistossa. Helsingin Sanomat tekee aina uutisoidessaan valintoja siitä, miten ja mistä se uutisoivat. Näitä valintoja tarkemmin tutkittaessa voidaan nähdä, miten ja mistä identiteetti uhkaavana toimijana on rakentunut. Identiteetillä tarkoitetaan tässä tutkielmassa Laclau ja Mouffen (1985) diskurssiteoriassa kuvaamaa identiteettiä. Heidän teoriassaan identiteetti saa merkityksensä sitä rakentavista diskursseista ja se muuttuu diskurssien muuttuessa. Tutkittavalla subjektilla on aina yhtä aikaa monta erilaista identiteettiä. Rakentunut identiteetti tuottaa ja uusintaa omalta osaltaan suomalaista Venäjä-kuvaa tieteellisessä keskustelussa.

Tutkimuksen tarvetta voidaan perustella sillä, että Helsingin Sanomien tuottamaa kuvaa juuri Vladimir Putinin kolmannesta presidenttikaudesta ei ole vielä tutkittu. Pro gradu -

tutkielman tasolla esimerkiksi Amanda Valtanen ja Juho Uusimäki ovat tutkineet Helsingin Sanomien välittämää kuvaa Venäjästä. Valtasen (2020) tutkielma, *”Demokratian kouluun päässyt itänaapuri – Helsingin Sanomien välittämä kuva Neuvostoliiton ja Venäjän demokratiakehityksestä vuosina 1990–1992”*, keskittyy 1990-luvun alkuvuosiin ja Uusimäen (2013) tutkielma, *”Venäjän asema ja roolit Helsingin Sanomien ulko- ja turvallisuuspoliittisissa mielipiteissä ja näkemyksissä vuosina 2009–2011”*, tutkii otsikkonsa mukaisesti vuosia 2009–2011. Tutkimusaihetta voi siis perustella aiemman tutkimuksen puuttumisella ja lisätiedon tuottamisen tarpeen näkökulmista.

Tutkielmassa käytetään kahta eri teoriaa rakennettaessa Suomea uhkaavaa venäläistä identiteettiä, ja pohdittaessa, miten olemassa olevat identiteetit luovat uhkan sekä toiseuden tunnetta. Ensinnäkin jo olemassa olevien identiteettien erojen muodostamia uhkan ja toiseuden tunteita käsitellään David L. Rousseun ja Rocio Garcia-Retameron uhkakuvateoriassa. Toiseksi tutkielmassa tullaan käyttämään Ernesto Laclauin ja Chantal Mouffin diskurssiteoriaa käsiteltäessä sitä, kuinka uhka rakentuu ja muuttuu aineistossa ajan kuluessa sekä kuinka rakentuneet uhkat toisaalta taas luovat Venäjälle Suomea uhkaavan toimijan identiteetin. Syntyvä identiteetti luo toisaalta omalta osaltaan uhkan tunnetta Rousseun ja Garcia-Retameron uhkakuvateorian mukaisesti ja täten luo uudelleen ja ylläpitää ajatusta siitä, että Venäjä on uhka Suomelle.

1.1 Tausta

Identiteetille ei ole olemassa vain yhtä tiettyä määritelmää, vaan se on eri asioita eri ihmisille ja koko ajan muutoksessa. Yhteinen identiteetti, jonka alle voi samaistua, luo yhteenkuuluvuuden tunnetta, minkä avulla on helpompi samaistua ja oppia tuntemaan toisia saman identiteetin omaavia. Identiteetin muodostuessa se rajaa sisälleen sellaisen joukon, joilla on jotain yhteistä, jonka alle muotoutua. Samalla se kuitenkin myös rajaa kaikki muut mahdolliset identiteetit ulkopuolelleen.

Identiteetin yksi erikoistapaus on kansallinen identiteetti. Se viittaa joko kollektiiviseen identiteettiin ja sen suhteeseen itseensä tai kansallisessa yhteisössä toimivien yksilöiden suhteeseen heitä yhdistävään kollektiiviseen kokonaisuuteen. Tutkija Jorma Anttilan mukaan kansallisella identiteetillä tarkoitetaan kuitenkin useammin käsitteen laajempaa merkitystä eli kollektiivista identiteettiä. Kollektiivisella identiteetillä tarkoitetaan tässä

tapauksessa ”kansakuntaan kokonaisuutena viittaavien symbolisten merkitysten järjestelmää”. (Anttila 2007, 8.)

Esimerkiksi Suomen kansallisen identiteetin ja suomalaisuuden voidaan nähdä alkavan 1800-luvun nationalismista. Silloin luotiin myyttejä ja tarinoita siitä, mitä tarkoitti olla suomalainen sekä kohotettiin suomen kieltä sivistys- ja valtakieleksi Suomessa. Tällä tavoin haluttiin nähdä suomalaiset jonakin erillisenä sekä ruotsalaisuudesta että venäläisyydestä. Venäläisyyden vastustaminen tai karkeammin sanottuna ”ryssäviha” on kuitenkin paljon vanhempaa perua kuin Suomi tai suomalainen kansallinen herääminen. Niin kauan, kun rajan itäpuolella on esiintynyt vihollisia, on varmasti esiintynyt vihaa ja pelkoa heitä kohtaan nykyisen Suomen alueella. Kaikista sodista ja muista uhkista huolimatta nykyään kuitenkin Suomella ja Venäjällä on toimivat välit. Helsingin Sanomien vuoden 2012 gallupin mukaan vain kolme prosenttia suomalaisista suhtautuu venäläisiin epäsuopeasti (Vihavainen 2013, 14). Toisenlaisia mielipiteitäkin kuitenkin löytyy. Vuonna 1988 ilmestyneessä *Näin naapurista. Median ja kansalaisten Venäjä-kuvat* -teoksessa todettiin, että 49 prosenttia suomalaisista pitää Neuvostoliittoa rauhantahtoisena valtiona. Kuitenkin vuonna 2011 vain 8 prosenttia suomalaisista piti Venäjää rauhantahtoisena valtiona. (Vihavainen 2013, 15.) On vaikea kuvitella, että Venäjän rauhantahtoisuus olisi suomalaisten silmissä noussut sen jälkeen, kun se liitti Krimin niemimaan itseensä vuonna 2014.

Suoranainen viha tällä hetkellä Venäjää kohtaan on hyvin vähäistä Suomessa, mutta tietynlainen vanhoihin traditioihin ja käsityksiin kiinni oleva pelko Venäjän muodostamasta potentiaalisesta uhkasta elää suomalaisten mielissä. (Vihavainen 2013, 15–16). Vihalla tässä kontekstissa tarkoitetaan sellaista tunnetta, jossa kielletään venäläisten ihmisarvo tai ihmisyyys ylipäättänsä. Pelko ei sinänsä liity siihen, miten venäläisiin suhtaudutaan ihmisinä, vaan ennemminkin siihen, miten Venäjään suhtaudutaan Suomessa valtiona. (Vihavainen 2013, 15).

Uhkakuvia tutkittaessa täytyy ensiksi määritellä mikä ylipäättään on uhka, ja mikä on sen syntymekanismi. Sille on olemassa paljon määritelmiä. Pekka Seppälä (2011) määrittelee uhkan Maanpuolustuskorkeakoulun julkaisussaan kaavalla ”*Uhka = Tahto x Kyky*” ottaen samalla huomioon, miten todennäköinen kyseinen uhka on. Seppälä määrittelee myös uhkakuvan käsitteen uhkaksi, jolle on määritelty tekijä tai aiheuttaja. Hänen mukaansa mediassa keskusteltaessa uhkista puhutaan useimmiten uhkakuvina, koska sitä on

helppo lähestyä ja ymmärtää siinä esitettävän uhkan aiheuttajan vuoksi. (Seppälä 2011.)

Esimerkiksi Huoltovarmuuskeskuksen sanakirjamääritelmän mukaan uhka on ”*Tiettyyn, turvattavaan kohteeseen kohdistuvan vahingon tai häiriön mahdollisuus.*” ja uhkakuva olisi tästä mahdollisuudesta ja sen seurauksista luotu arvio. (Huoltovarmuuskeskus 2019). Tässä määritelmässä turvattava kohde olisi tietenkin Suomi ja vahinko tai häiriö olisi Venäjän jonkinlainen poliittinen toimi, jolla olisi negatiivisia vaikutuksia Suomea kohtaan. Tässä määritelmässä ei välttämättä ole ketään tai mitään aktiivista uhkaajaa, ja se on siten laajempi käsitys uhasta kuin Seppälän käsitys.

Edellä mainittu kaava on lähes sama, joka esitetään James W. Davisin (2000) julkaisussa *Threats and Promises: The Pursuit of International Influence*, jossa Davis määrittelee uhkan tilanteeksi, jossa toimijalla tai ryhmällä on mahdollisuus tai tavoite tuottaa negatiivisia seurauksia toiselle toimijalle tai ryhmälle. Uhkat voidaan edelleen jakaa vielä sellaisiin uhkiin, jotka kohdistuvat yksilöihin ja sellaisiin, jotka kohdistuvat yksilöiden muodostamiin kollektiiveihin. (MacKuen, Erikson, and Stimson 1992.) Ryhmän ja ihmisten muodostaman kollektiivin voi molemmissa määritelmässä ymmärtää synonyymeina toisilleen. Kansainvälisen politiikan tutkimuksessa tutkitaan useimmiten, muttei aina, sellaisia uhkia, jotka kohdistuvat kollektiiveja kohtaan (Rousseau ja Garcia-Retamero 2007, 745).

Sen lisäksi, että uhka on käsitteenä määritelty, on myös määriteltävä, kuinka mielikuva uhkasta, eli uhkakuva, syntyy kansainvälisten suhteiden tutkimusperinteessä eri ryhmien välille. Poliitiikan tutkijat David L. Rousseau ja Rocio Garcia-Retamero (2007) esittelevät julkaisussaan *Identity, Power, and Threat Perception - A Cross-National Experimental Study* realistisen koulukunnan ja sosiaalisen konstruktivismin koulukunnan lähestymistavat uhkakuvan muodostumiseen toimijoiden välille. Tämän lisäksi he luovat oman tutkimuksensa pohjalta synteessin näiden kahden koulukunnan välille, jossa he yhdistävät kummankin koulukunnan pääväittämät ja vahvistavat niiden paikkansa pitävyyttä kolmella empiirisellä kokeella siitä, miten uhkamalli rakentuu ihmisten mielissä. Lisäksi he esittävät teorian siitä, miten yksilöt rakentavat identiteetin viiteryhmälleen sekä ryhmistä, joihin eivät kuulu. Esittelen realistisen sekä sosiaalisen konstruktionistisen teorian uhkan muodostumisesta, sekä Rousseau ja Garcia-Retameron muodostaman uhkateorian, joka rakentuu edellisten teorioiden pohjalta eräänlaiseksi synteesiksi. He näkevät, että realistien ja sosiaalisen konstruktionismin

esittämät teoriat uhkan muodostumisesta ovat omalta osaltaan valideja, mutta molemmista puuttuu jotain mitä toisella on.

1.1.1 Realistinen näkemys uhkakuvista

Realistisen uhkakuvanäkemys taustalla toimii käsitys vallasta, voimasta ja kyvystä. Kuten aikaisemmin on jo todettu, uhkan määritelmään kuuluu mahdollisuus tai aie tuottaa negatiivisia seuraamuksia toiselle. (Davis 2000, 10.) Uhkien tarvitsee olla vain mahdollisia, jotta ne olisivat tehokkaita. (Rousseau ja Garcia-Retamero 2007, 745.) Toisen uhkaaminen perustuu lähtökohtaisesti siihen, että uhkaavalla osapuolella on jonkinlaista valtaa, uhattua kohtaan. Vallalle on klassisesti annettu monia merkityksiä. Poliitikantutkija Robert Dahl (1957) määritteli vallan siten, että toimija A saa toimija B:n tekemään mitä A haluaa ja B ei tekisi sitä ilman A:n vaikutusta. Dahlin määritelmässä voidaan nähdä olevan selkeästi kaksi toimijaa, joiden välille on syntynyt konflikti ja hän keskittyy tämän konfliktin tarkasteluun. (Rousseau ja Garcia-Retamero 2007, 746.) Bachrach ja Baratz (1962, 1963) lisäävät Dahlin näkemykseen vallasta vaikeammin havaittavan vallanmuodon, agendan muodostamisen vallan. Se vähentää ulkopuolelta nähtävissä olevaa vallan käyttöä. Lukes (1974) lisäsi vielä, että vallankäytön tulisi kattaa myös sellaiset toiminnot, jotka muokkaavat ihmisten mieltymyksiä tai valintoja. Jos yksilön tai ryhmän on mahdollista muuntaa toisen toimijan mieltymyksiä lähemmäksi omiaan sosialisatiolla tai suostuttelulla, niin ei ole nähtävissä mitään konfliktia toimijoiden välillä, eikä ole tarvetta manipuloida toisen agenda (Rousseau ja Garcia-Retamero 2007, 746).

Valta on määritelmällisesti suhteellinen käsite. Tekijän A valta voidaan mitata vain suhteessa muihin toimijoihin ympäristössä. (Grieco 1990, 40). Vallan suhteellisuus nähdään usein kansainvälisten suhteiden realistisen koulukunnan ajattelussa eräänlaisena nollasummapelinä, jossa yhden valtion etu on aina pois joltakin toiselta valtiolta. (Waltz 1979, 70, 105). Kansainvälisten suhteiden alalla valtioiden välinen voimatasapaino on tyypillisesti mitattu yhdistämällä valtion populaatio sekä pinta-ala, resurssien määrä, taloudellinen kapasiteetti, sotilasvoima, poliittinen vakaus ja kompetenssi (Waltz 1979, 131). Realistiselle ajattelijalle kansainvälisissä suhteissa senhetkinen sotilaallinen mahti on paras tapa mitata yhden toimijan tai allianssin

mahdollisuutta vaikuttaa toiseen toimijaan tai allianssiin. Muut vallanlajit ovat realistisessa ajattelussa tärkeitä vain, koska ne on mahdollista muuntaa sotilaalliseksi voimaksi pitkässä juoksussa, jolla on mahdollista saavuttaa taloudellisia etuja tai suurentaa valtion pinta-alaa. (Rousseau ja Garcia-Retamero 2007, 746.)

Sekä perinteinen realismi (esim. Gulick 1955) ja rakenteellinen realismi (esim. Waltz 1979) väittävät, että uhkat ovat luonnollinen osa epäsuhtaista voimatasapainoa (Doyle 1997, 168). Jos naapurivaltiolla on enemmän valtaa kuin toisella, niin toisen valtion kuuluisi tuntea uhkaa, koska mikään anarkistisessa kansainvälisessä systeemissä ei estä naapurivaltiota käyttämästä voimaa toista valtiota kohtaan konfliktin ratkaisemiseksi. (Rousseau ja Garcia-Retamero 2007, 746.)

1.1.2 Sosiaalisen konstruktivismin näkemys uhkakuvista

Kansainvälisten suhteiden tutkimuksessa sosiaalisen konstruktivismin (Hopf 2002; Wendt 1999) sekä psykologiassa sosiaalisen identiteettiteorian mukaan (Tajfel 1978; Tajfel and Turner 1979, 1986) näkemykset toimijoiden välille syntyvistä uhkan tunteista muodostuvat siitä, että toimijoiden väliset identiteetit ovat kaukana toisistaan. Mitä lähempänä identiteetit ovat toisiaan, sitä vähemmän syntyy uhkan tunnetta toimijoiden välille. (Rousseau ja Garcia-Retamero 2007, 744.) Tässä tutkielmassa aineistona käytettävän Helsingin Sanomien pääkirjoitusten kirjoittajat ovat muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta suomalaisia ja tämän vuoksi voidaan nähdä, että pääkirjoitusten kirjoittajien suomalainen identiteetti eroaa venäläisestä ja tätä kautta luo uhkan tunnetta heissä.

Sosiaalinen identiteettiteoria (Tajfel ja Turner 1979), ja sen uudempi versio, itsekategorointiteoria (Turner 1985) tarjoavat ei-materiaalisen selityksen identiteetin rakentumiselle sekä uhkakuvien muodostumiselle. Molemmat teoriat on kehitetty selittämään haitallisia asenteita ja syrjivää käytöstä ryhmän ulkopuolella olevia kohtaan. Ennakkoluulot ovat usein, mutteivat aina, yhdistettävissä ryhmän ulkopuolisen toimijan mahdollisuuteen tai tarkoitukseen tuottaa negatiivisia seurauksia ryhmälle ja nämä teoriat pystyvät tarjoamaan toisenlaisen selitystavan siihen, miksi uhkan tunteet tulevat ja menevät. (Rousseau ja Garcia-Retamero 2007, 747.)

Sosiaalisen identiteettiteorian lähtöoletta on, että yksilöt lajittelevat itsensä automaattisesti eri kategorioihin. Se on luonnollinen kognitiivinen tapahtuma ja sitä tapahtuu kaikissa sosiaalisissa tilanteissa. Ryhmään liittymisen nopeus ja tärkeys yksilölle vaihtelevat. Esimerkiksi johonkin viiteryhmään kuulumisen tärkeys kasvaa sitä mukaan, kuinka selkeästi yksilö erottuu kategorisoituvassa ihmisjoukossa. (Rousseau ja Garcia-Retamero 2007, 747.) Itsensä muodostaminen luo myös aina välittömästi toiseuden kategorian. (Brewer ja Brown 1998). Ryhmät eroavat luonnollisesti siinä, kuinka paljon niitä arvostetaan, ja kuinka paljon niillä on valtaa. Tämän vuoksi Tajfel (1978) väittää, että kategorisointi aiheuttaa automaattisesti motivoivan tarpeen nähdä oma ryhmä positiivisessa valossa. Tämä johtaa siihen, että oman ryhmän jäsentä suositaan ulkopuolista enemmän. Sosiaalinen identiteettiteoria olettaa moniosaista prosessia, joka kattaa sekä kognitiiviset että motivoivat elementit. (Rousseau ja Garcia-Retamero 2007, 747.)

Itsekategorisointiteoria (Turner 1987) painottaa enemmän kognitiivisia näkökulmia identiteetin rakentumisessa kuin motivaationaalisia näkökulmia. Prosessin ensimmäinen vaihe on kuitenkin täysin identtinen sosiaalisen identiteettiteorian kanssa, jossa yksilöt lajittelevat itsensä automaattisesti ”meihin” ja ”heihin”. Toisessa vaiheessa yksilö hyväksyy ryhmään kuuluvat normit, uskomukset, arvot, asenteet ja käytöstavat. Jos yksilö haluaa tietoisesti omaksua nämä piirteet sopiakseen ryhmään, on itsekategorisointiteoria täysin sama kuin sosiaalinen identiteettiteoria, koska siinä yhdistyvät kognitiiviset ja motivoivan tarpeen näkökohdat. (Rousseau ja Garcia-Retamero 2007, 747.)

Turner kuitenkin korostaa toisen vaiheen olevan puhtaasti kognitiivinen prosessi, jossa yksilöt omaksuvat tietyn ryhmän arvot, uskomukset, normit, asenteet ja käytöstavat, koska ne ovat osa helposti saatavilla olevaa merkityssysteemiä. Esimerkiksi yksilön kategorisoidessa itsensä katolilaiseksi tekee hän katolilaisuuden merkityksen rakentavat elementit helposti näkyville. (Rousseau ja Garcia-Retamero 2007, 747–748.) Itsekategorisointiteoria ja sosiaalinen identiteettiteoria ennustavat, että kategorisointiprosessi johtaa ennakkoluuloisten asenteiden muodostumiseen ja syrjintään ryhmän ulkopuolisia kohtaan (Rousseau ja Garcia-Retamero 2007, 748). Kansainvälisten suhteiden tutkijat ovat omaksuneet sosiaalisen identiteettiteorian ennustukset siitä, että ulkopuoliseksi luokitellut nähdään uhkaavampina kuin

sisäpiiriläisiksi luokitellut. (Wendt 1999).

1.1.3 Rousseau ja Garcia-Retameron uhkakuvan rakentumisen malli

Jotta voidaan miettiä, miten uhkakuvat muodostuvat mieliin, täytyy ensiksi vastata siihen, miten yksilö muodostaa käsityksen ylipäättensä mielessään kollektiivisista identiteeteistä Rousseau ja Garcia-Retameron uhkakuvan rakentumisen teoriassa. Heidän mallinsa on synteesi edellä esitetyistä realistisesta ja sosiaaliskonstruktivistisesta uhkakuvien rakentumisen malleista. Sundaminen, Bradburnin ja Schwarzin (1996) mukaan tämä tapahtuu neljässä erityisessä vaiheessa. Jos otetaan esimerkiksi jonkun suomalaisen ihmisen käsitys venäläisyydestä niin Rousseau teorian mukaan suomalaisen ihmisen on ensinnäkin käsitettävä se, että häneltä kysytään hänen käsitystensä venäläisyydestä. Toiseksi suomalaisen vastaajan on muodostettava mielipide venäläisyydestä. Rousseau ja Garcia-Retameron mukaan tässä kohtaa yksilö saattaa hakea muististaan vanhan mielipiteen (Rousseau ja Garcia-Retamero 2007, 748). Kuitenkin suurimmassa osassa tapauksia yksilöllä ei ole valmiina suoraa vastausta tällaiseen tilanteeseen (Sundman, Bradburn ja Schwarz 1996, 70.) Tällaisessa tilanteessa yksilö muodostaa vastauksensa käytettävissä olevasta tiedosta. Kolmanneksi yksilö muodostaa vastauksen päänsä sisällä ja neljänneksi vastaajan on päätettävä muuttaako hän vastauksessaan hänen päähänsä tullutta kuvaa. (Rousseau ja Garcia-Retamero 2007, 748.) Vastaaja saattaa esimerkiksi hävetä päähänsä tullutta kuvaa ja siten tieteen tahtoen muuttaa sitä vastauksessaan. Rousseau ja Garcia-Retameron (2007) mukaan sama neljän portaan kaava tapahtuu, kun kollektiivinen identiteetti rakentuu. Lisäksi hän huomauttaa siitä, että kysyttäessä samaa asiaa, esimerkiksi suomalaiselta venäläisyydestä, monta kertaa eri ajankohtina, on hyvin todennäköistä, että päähän tuleva kuva venäläisyydestä ei ole sama joka kerralla. Kuitenkin rakentuneessa kuvassa on todennäköisesti myös paljolti samaa myös eri ajankohtina. (Rousseau ja Garcia-Retamero 2007, 749.)

Uhkakuvan rakentumisen malli esittää, että uhkakuva on viiteryhmän ja ulkoryhmän välinen funktio. Rousseau ja Garcia-Retameron mallissa realistisen näkökulman painottama valta vaikuttaa ihmisten näkemykseen uhkasta vain, kun oma ja toisen identiteetti on muodostettu konstruktivistisen näkökulman mukaisesti. Jos toinen ryhmä

on täysin erilainen kuin oma viiteryhmä on, eli yhteistä identiteettiä ei ole, niin silloin materiaallinen voimatasapaino ryhmien välillä on hyvä indikaattori uhkan tunteesta. (Rousseau ja Garcia-Retamero 2007, 749.) Toisin sanoen mitä kauempana ryhmien identiteetit ovat, sitä voimakkaammin resurssierot vaikuttavat pelon tunteen syntymiseen ja sama toisinpäin ajateltuna on, että ryhmien kollektiivisten identiteettien ollessa lähellä toisiaan, resurssien ero vaikuttaa vain minimaalisesti pelon tunteen syntymiseen toista ryhmää kohtaan. Hyvänä esimerkkinä siitä, että resurssien epäsuhta ei pelota, voisi pitää vaikka länsimaiden suhdetta Yhdysvaltoihin Kylmän sodan aikana. Yhdysvalloilla oli ylivoimaiset resurssit muihin länsimaihin, mutta pelko kohdistui Länsi-Euroopassa muualle kuin Yhdysvaltoihin. Realistisen selitystavan resurssien epäsuhta uhkan luojana pätee vain silloin, kun ryhmien kollektiivisten identiteettien jaetut arvot, uskomukset, normit, asenteet ja käytöstavat ovat tutkittavan mielestä, ei siis välttämättä todellisuudessa, erillään (Rousseau ja Garcia-Retamero 2007, 748).

1.2 Tutkimuskysymykset ja tutkielman rakenne

Tutkielman aineistoksi valikoitui Helsingin Sanomien pääkirjoitukset, koska lehtenä se on ylivoimaisesti suurilevikkisin Suomessa. Sen asema suomalaisessa mediassa on vieläkin merkittävä, koska Helsingin Sanomien uutisointia seuraa suoranaisesti tai toisten uutislähteiden viittausten kautta iso osa suomalaisista, vaikkakin sen merkitys on ollut laskemaan päin viime vuosina.

Tutkimuskysymykset ovat seuraavanlaiset:

1. Miten Venäjän identiteetti Suomea uhkaavana toimijana rakentuu Vladimir Putinin kolmannella presidenttikaudella Helsingin Sanomien pääkirjoituksissa?
2. Miten identiteettiä muodostavat diskurssit muuttuvat aineistossa vuosittain?
3. Nouseeko Helsingin Sanomien pääkirjoituksissa esiin toimijoita, jotka korostavat Venäjän Suomea kohtaan tuottamaa uhkaa?

Tutkielmassa tarkoituksena on siis tutkia tekstiaineistoa, Helsingin Sanomien pääkirjoituksia, ja siinä esiintyviä uhkakuvia sekä niiden muotoutumista sekä

muuttumista. Tutkimus on luonteeltaan laadullinen tutkimus ja siten on tarkoituksenmukaista soveltaa laadulliselle tutkimukselle sopivia tutkimusmenetelmiä. Koska tutkimuksen kohteena on tekstiaineisto, sovelletaan siihen sopivia tekstianalyysin keinoja, Laclaun ja Mouffen diskurssianalyysia. Osana tutkimusta muodostetaan käsitehierarkia, jonka avulla on nähtävissä minkälaisia ulottuvuuksia Helsingin Sanomat painottaa kirjoittaessaan Venäjästä uhkana Suomelle. Samanlainen käsitehierarkia luodaan jokaiselta tutkimalta vuodelta, jotta voidaan nähdä, ovatko uhkakuvat muuttuneet olennaisesti.

Tutkimus koostuu kuudesta pääluvusta. Johdantoluvussa esittelen lyhykäisesti tutkimuksen, sen tavoitteet ja tutkimuskysymykset. Toisessa luvussa tarkastelen Venäjää suomalaisessa keskustelussa. Sen avulla on mahdollista saada jonkinlaista kuvaa siitä, miten Venäjästä on ajateltu ja puhuttu Suomessa historiallisesti ja miksi Venäjä on nähty eri ajanjaksoina uhkana. Kolmannessa luvussa hahmotellaan tutkimuksen teoreettinen viitekehys. Aluksi käydään erityisesti läpi mitä sosiaalinen konstruktionismi merkitsee tutkimuksessa. Sen jälkeen siirrytään puhumaan jälkistrukturalismista ja lopuksi siihen perustuvasta Laclaun ja Mouffen diskurssiteoriasta.

Neljännessä luvussa aletaan käydä läpi tarkemmin tutkimusasetelmaa. Aluksi esitellään tutkimuksessa käytettävää teoriaohjaavaa tutkimusotetta. Sen jälkeen siirrytään esittelemään Helsingin Sanomia yleisesti aineistona, ja lopuksi esitellään konkreettisesti luvussa 4.3, miten Laclaun ja Mouffen diskurssiteoriaa tullaan käyttämään metodina aineiston tutkimiseen. Viidennessä luvussa tapahtuu aineiston analyysi, jossa tullaan näkemään mitä identiteettiä rakentavia diskursseja nousee esiin aineistosta. Lopuksi luvussa kuusi tulkitaan saatuja tuloksia ja pohditaan tutkimuksen rajoitteita.

2. Venäjä suomalaisessa keskustelussa

Esa Seppäsen *Venäjä: vanha tuttu, vaan niin vieras: Suomen naapurikuvan todet, luulot ja harhat* (2010) -teoksessa haastatellut asiantuntijat kritisoivat suomalaista yhteiskunnallista keskustelua Venäjästä. Hän toivoisi, että keskustelua Venäjästä olisi enemmän. Nykyään keskustelua on liian vähän ja sekin vähä on liian pinnallista. Suomalaisilta puuttuu tämän takia realistinen Venäjä-kuva (Seppänen 2010, 337–338. 145–146; Keinänen 2019, 10.)

Venäjästä saatu kuva ja tieto perustuvat paljolti erilaisten asiantuntijoiden, kuten tutkijoiden, poliitikkojen ja journalistien varaan, eikä niinkään omiin kokemuksiin. Tämä tekee asiantuntijoiden roolin erityisen tärkeäksi keskusteltaessa Venäjästä ja levitettäessä siitä tietoa. (Seppänen 2012, 337.) Yhteiskunnallisen Venäjä -keskustelun huolena voidaan pitää uutisoinnin vähenemistä sekä suomalaisten toimittajien Venäjä -osaamisen vähenemistä. Myös toimittajien määrä itänaapurissa on vähentynyt huomattavasti Neuvostoliiton ajoista, jolloin suomalaisia toimittajia oli rajan takana toistakymmentä. (Seppänen 2010, 372–373. 376; Keinänen 2019, 11.)

Venäjän uhkasta Suomea kohtaan on 2010-luvulla kirjoitettu tiheään teoksia. Teosten kirjoittajat ovat sellaisia, joilla on paljon omakohtaista kokemusta Venäjän ja Suomen välisistä suhteista, esimerkiksi poliitikkoja, toimittajia, diplomaatteja ja yleisesti maiden välisiin suhteisiin perehtyneitä henkilöitä. Vuonna 2013 silloinen Helsingin yliopiston Venäjän tutkimuksen professori Timo Vihavainen julkaisi teoksen *”Ryssäviha – Venäjä-pelon historia”*. Teoksessa käydään läpi ”ryssävihan” syntymistä ja olemusta sekä asetetaan Suomen ja muiden Venäjän rajamaiden kokemukset Venäjästä vastakkain Venäjällä vallinneisiin kokemuksiin sen rajamaihien nähden. Vihavaisen mukaan Suomessa nykyään esiintyvät Venäjä-pelot eivät kumpua ksenofobiasta, vaan Venäjän tekemästä ulkopoliitiikasta, jossa se pyrkii suurvallaksi. Hänen mukaansa toinen pelkojen lähteeksi muotoutuva asia saattaisi olla Suomeen juurtunut venäläisvähemmistö, joka on ollut monien Venäjän rajamaiden russofobian lähde. (Vihavainen 2013, 310–311.)

Tohtori Juha Ahvio kirjoittaa vuonna 2014 julkaistussa teoksessaan *”Venäjän karhu heräsi – Herääkö Suomi?”* siitä, kuinka Venäjästä on tullut voimapolitiittinen toimija Vladimir Putinin johdolla eikä Venäjän voimapolitiikka näytä merkkiäkään

hidastumisesta. Ahvio kysyy myös teoksessaan ”Minkälaisen uhkan putinilainen Venäjä todella muodostaa lännelle ja Suomelle?” (Ahvio 2014). Hän yhdistää neuvostokommunismien sponsorioiman lännen moraalisen rappeutumisen ja putinilaisen Venäjän uhkan toisiinsa ja näkee, että Venäjä muodostaa aina ajasta ja paikasta riippumatta sotilaallisen uhkan Suomelle. Ahvion näkemyksen mukaan tätä uhkaa torjutaan parhaimmillaan pitämällä huolta Suomen hengellisestä maanpuolustuksesta (Ahvio 2014, 181–182).

Toinen vuonna 2014 Arto Luukkasen ja Simo Grönroosin toimittama kirja ”*Venäjä: uhka vai mahdollisuus?*” pohtii Venäjästä aiheutuvaan uhkaan lyhyesti monen eri kirjoittajan voimin. Esimerkiksi jo edellä mainittu professori Timo Vihavainen mainitsee Venäjän sotilaallisen uhkan Suomelle, joskin hän perustelee, että se on hyvin vähäinen sillä hetkellä. Hän myös sivuaa Venäjän taloudellista uhkaa kirjoituksissaan. (Vihavainen 2014, 20, 23.) Oiva Miettinen (2014) pohtii omassa artikkelissaan ”*Isänmaata myytävänä vapaasti*” Suomen ja Venäjän maakaupanteon epäsuhtaa, jossa venäläiset saavat ostaa maata Suomesta, mutta suomalaiset eivät vastaavasti voi ostaa maata venäjältä, ja näkee siinä taloudellisia ongelmia sekä turvallisuusongelmia. (Miettinen 2014, 134.)

Vuonna 2016 presidentti Martti Ahtisaari, ministeri Jaakko Iloniemi ja toimittaja Tapani Ruokanen julkaisivat teoksen ”*Miten tästä eteenpäin?*”, jossa he käyvät läpi 60 heidän välistään eri keskustelua maailmanpolitiikan tapahtumista. Monessa keskustelussa käydään läpi suomalaisen politiikan eri vaihtoehtoja ja niiden tuomia Venäjän turvallisuusuhkia Suomelle (esim. Ahtisaari ym., 154). Myös Venäjän toimien taloudellisia uhkia tuodaan keskusteluissa esille. (Ahtisaari ym., 172).

Jarkko Limnéll ja Jaakko Iloniemi julkaisivat vuonna 2018 teoksen ”*Uhkakuvat*”, jossa he käyvät läpi ajankohtaisia Suomeen kohdistuvia uhkakuvia. He nimeävät Venäjän yhdeksi suurista Suomeen kohdistuvista uhkista. He tuovat uhkakuvakeskusteluun tavallisten turvallisuus- ja talousuhkien lisäksi ympäristölliset uhkakuvat. He keskittyvät Itämerellä tapahtuviin uhkakuviin ja monet niistä uhkakuvista juontavat juurensa Venäjältä. (Limnéll ja Iloniemi 2018, 218.)

Tutkijat ovat asiantuntijoiden sekä toimittajien lisäksi hyvin tärkeässä osassa Venäjä - uutisointia. Heidän kommenttejaan siteerataan sanomalehdissä ja heidän kommenttinsa on monesti suuressa osassa tämänkin tutkimuksen aineistossa. Esa Seppäsen (2010)

haastatteleman ulkoministeriön silloisen erikoistutkijan Hiski Haukkalan mukaan Venäjä-tutkijoiden osallistuminen yhteiskunnalliseen keskusteluun on ollut vaikeuksissa, koska tutkijoiden tuloksia ei popularisoida kunnolla. Kuitenkin Venäjään syventyneitä tutkijoita löytyy Suomesta määrällisesti paljon. (Seppänen 2010, 246–266.)

Suomalaiseen Venäjä-keskusteluun vaikuttavista asioista yhtenä tärkeimpänä nousee esille Suomen ja Venäjän väliset historialliset tapahtumat. Suomessa on ollut hyvin vaikeata aloittaa avointa ja kriittistä keskustelua siitä, mitä Venäjällä tapahtuu. (Seppänen 2010, 273.) Kylmän sodan aikaan suomalaista mediaa ohjattiin valtiollisesti, ja Neuvostoliitosta kirjoittaminen kävi läpi tiukan itsesensuurin, jossa korostettiin sitä, ettei vaarannettaisi Suomen ulkopoliittikkaa. Itsesensuuri jatkui muodossa tai toisessa Neuvostoliiton hajoamiseen saakka. (Lounasmeri 2011, 71, 77.)

Suomalaiseen Venäjä-kuvaan ja sen historiaan liittyvä tekijä on Venäjän pelko. Se on omalta osaltaan vaikuttanut Venäjä-kuvan muodostumiseen. Suomessa, niin kuin muuallakin Euroopassa, on pelätty, vihattu ja vastustettu Venäjää ja sen tekemää ulkopoliittikkaa eri syin vuosisatojen ajan. Monesti Venäjään ja venäläisyyteen liittyneet kielteiset tunteet suomalaisissa asenteissa ovat johtuneet muun muassa valtioiden välisestä koko erosta ja käydyistä sodista. Venäjä on usein Suomessa ja muualla Euroopassa koettu historiallisesti ulkopuoliseksi valtioksi muusta Euroopasta. Yksi syy tähän on ollut se, että Venäjän ei koettu pystyvän vaikuttamaan muun Euroopan, poissulkien Ruotsin, politiikkaan, koska sillä ei ollut omaa kunnollista laivastoa 1600-luvulle asti. (esim. Vihavainen 2013, 85.)

Sotien jälkeisinä vuosina Venäjä-kuvaa dominoi sotien aikana syntyneet kokemukset ja viholliskuvat Venäjästä. Käsitys venäläisyydestä 1950-luvulla oli negatiivinen sotien takia, mutta mitään räikeätä venäläisvastaisuutta ei rauhanoloissa enää esiintynyt. Neuvostovastaisuutta kuitenkin esiintyi lievemmissä muodoissa. Tultaessa 1960- ja 1970-luvuille suhtautuminen Neuvostoliittoon muuttui neutraalimmaksi sitä mukaan, kun kommunismin kokeminen uhkana väheni. (Vihavainen 2013, 299.) Vuoteen 2011 tultaessa professori Hannu Niemisen johtaman tutkimushankkeen tekemän *”Venäjä Suomen mediassa 2009–2011”* kyselytutkimuksen mukaan suuri osa suomalaisista katsoi Venäjän poliittisten oikeuksien ja vapauksien olevan huonolla tolalla. Sananvapauden huonoa tilaa pidettiin erityisen ongelmallisena. Samana vuonna tehdyissä haastatteluissa suomalaiset eivät olleet vakuuttuneet Venäjän

demokraattisuudesta. Venäjä-kuva oli suurelta osin samanlainen kuin mediasta välittynyt kuva. (Raittila 2011; 145, 149–151.)

Tutkijat Sanna Ojajärvi ja Sanna Valtonen (2011) ovat määritelleet journalistisessa Venäjä-kirjoittelussa esiintyviä ennakkokäsityksiä. Ne ohjaavat aiheen tai ilmiön tulkintaa sekä sitä, miten todellisuus rakentuu. Ennakkokäsityksien kautta syntyneet tulkintakehykset voidaan laittaa Ojajärven ja Valtonen mukaan 1) uhkan 2) mahdollisuuden ja 3) toiseuden kehyksiin. Heidän havaintojensa mukaan *”Venäjään liittyvä arvokeskustelu kytkeytyy lähes poikkeuksetta siihen, miltä venäläinen yhteiskuntajärjestelmä näyttää läntisiin demokratioihin verrattuna.”* (Ojajärvi ja Valtonen, 27.) Professori Alpo Juntusen (2012) mukaan Suomessa tarkkaillaan, vertaillaan ja etsitään puutteita Venäjän demokratiatilanteesta suhteessa läntisiin demokratioihin.

Tässä tutkimuksessa keskityn erityisesti uhkan kehyksen rakentumiseen ja muuttumiseen. Toiseuden kehys tulee monesti myös aineistosta esille, koska edellä esitetyn Rousseau ja Garcia-Retameron (2007) uhkakuvateorian mukaan uhkakuvat toisesta syntyvät ja kehittyvät pääosin juuri toiseuden ja identiteettien erilaisuuden tunteesta. Janne Seppänen ja Esa Väliverronen (2012) tuovat esille teoksessaan *Mediayhteiskunta* Stuart Hallin tekemän havainnon median diskursiivisista tavoista tehdä jaottelua *meidän* ja *muiden* välille. Maailman jakaminen *läntiseen* ja *ei-läntiseen* maailmaan on yksi perusesimerkki tällaisesta. *Länsi* on diskursiivisesti muotoutunut kokonaisuus, joka on useimmiten positiivinen määritelmä. Sen voi määritellä tarkoittavan esimerkiksi kehittyntä, modernia, kapitalistista, kaupungistunutta sekä maallista yhteiskuntaa. Siihen voi lisäksi kuitenkin monissa yhteyksissä näkökulmaa vaihtamalla myös liittää sellaisia käsitteitä kuten kolonialismi ja orjuus. Määrittelemällä *länsi* on mahdollista luokitella yhteiskunnat läntisiin ja ei-läntisiin. Tällöin voidaan liittää lännen käsitteeseen positiivisia stereotypioita ja ei-läntisiin voidaan sen sijaan liittää negatiivisia käsitteitä, esimerkiksi käsitteet alikehittynyt tai uskonnollisesti ahdasmielinen yhteiskunta. Tällaisella jaottelulla on mahdollista luoda toiseuden kuvaa. (Seppänen ja Väliverronen 2012, 105–106.)

Henna-Riikka Pennanen ja Jukka Jouhki (2016) näkevät, että Venäjä -keskustelussa olisi kyseessä jonkinlainen paluu kylmän sodan aikaiseen itä-länsi vastakkainasetteluun, jossa kilpailevat arvot ideologioiden sijaan. Lännessä ovat vapaat vaalit, sananvapaus,

ihmisoikeudet, suvaitsevaisuus ja oikeusvaltioperiaate. Venäjällä sen sijaan on ohjattua demokratiaa ja yksilönvapauksien rajaamista. Korostamalla esimerkiksi Venäjän heikkoa demokratian tilannetta ja vertaamalla sitä läntisiin arvoihin, luodaan jakoa *meihin* ja *toisiin*. Venäjä erottuu siten Suomesta *toisena* ja toiseus herättää edellä pelkoa erilaisista uhkista.

Eniten kuvaan Venäjästä, sen kehityksestä, muuttumisesta ja toiminnasta vaikuttaa kuitenkin Venäjän valtio itse. Loppuen lopuksi se määrittää suomalaisten saamaan kuvan itänaapuristaan. Sellaisia käsityksiä, joissa Venäjä nähdään epädemokraattisena valtiona ja imperialistisena sotilasmahtina, voidaan pitää jossain määrin siis realistisina. (Seppänen 2010, 350.)

3. Tutkimuksen teoreettinen tausta

Tämän tutkimuksen lähtökohtana on, että sosiaalinen todellisuus on muodostunut ihmisten merkitysvälitteisessä toiminnassa konstruktiiivisesti. Konstruktioismin perusteet tulen esittelemään luvussa 3.1. Tämän jälkeen esitän tutkimuksessa käytettävän Laclau ja Mouffen jälkistrukturaalisen diskurssiteorian luvuissa 3.2 ja 3.3. Teoria toimii tämän tutkimuksen taustalla selittäen, miten käsitteet muodostuvat teoreettisesti kielessä. Se, miten tässä tutkimuksessa tullaan käyttämään diskurssiteoriaa metodologisesti aineiston kokoamiseen ja analysointiin, esitellään tarkemmin luvussa 4.3.

3.1 Sosiaalinen konstruktioismi

Tässä tutkielmassa käytettävän diskurssiteorian juuret ovat sosiaalisen konstruktioismin tutkimussuuntauksessa. (Phillips ja Jørgensen 2002, 4). Se toimii minulla näkökulmana todellisuuteen, tietoon, maailmaan ja tutkimuksen tekoon. Sosiaalinen konstruktioismi perustuu Peter L. Bergerin ja Thomas Luckmannin vuonna 1966 kirjoittamaan kirjaan *"The Social Construction of Reality"* (Suomennettu *"Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen"* (1994)). Heidän pääajatuksensa oli se, että ihmiset luovat ja ylläpitävät sosiaalisia ilmiöitä sosiaalisilla käytännöillä. Koko aistittava todellisuus on sosiaalisesti konstruoitu, joka syntyy yksilöiden välisessä vuorovaikutuksessa. Todellisuus on sitä, mitä yksilöt keskinäisessä vuorovaikutuksessa pitävät todellisuutena. Kaikki oleva on sosiaalisesti rakennettua ja sitä täytyy jatkuvasti rakentaa uudelleen, koska mikään ei ole pysyvää. (Burr 1995, 9–14; Syrjälä ja Takala 2007).

Tutkimuksessani pyrin tuomaan esille oman konstruktioin Venäjän uhkasta Suomelle Helsingin Sanomien pääkirjoituksissa. Käsittelen siten myös uhkakuvia sosiaalisina konstruktioina tutkimuksessani. Lopullista totuutta asiasta ei ole mahdollista selvittää. Tieto on jotain sellaista, joka on saanut yhteiskunnassa "totuuden" leiman (Burr 1995, 2–4). Bergerin ja Luckmannin (1994) pohdintojen mukaisesti ihmiset tuottavat uhkakuvan ideaa sekä ilmiönä että koettuna todellisuutena ajatuksillaan ja toiminnoillaan. Ihmisten ollessa vuorovaikutuksessa keskenään he rakentavat maailmaa, jossa he elävät. Todellisuuden "luomisen" keskiössä ovat ihmisten väliset jokapäiväiset suhteet sekä kielenkäyttö (Gergen 2009, 2–4). Uhkakuvat itsessään eivät ole olemassa

jollakin tavalla diskurssien ”tuolla puolen”, vaan ne rakentuvat todellisiksi ihmisten keskinäisten sosiaalisten toimintojen seurauksena. Tämä tutkimus on myös eräänlainen sosiaalisen kanssakäymisen muoto, jonka avulla ylläpidetään, muokataan ja haastetaan Venäjän identiteettiä suomalaisessa mediakeskustelussa.

Sovelluksessani sosiaalisesta konstruktionismista tulen edempänä käyttämään Ernesto Laclau ja Chantal Mouffen (1985) kehittämää jälkistrukturaalista ja jälkimarxistista diskurssiteoriaa. Se eroaa muista diskurssianalyttisistä tutkimussuuntauksista siinä, että sen mukaan koko todellisuus on diskursiivisesti rakentunut kamppailussa merkityksistä. Heille esimerkiksi Norman Fairclough’n näkemys siitä, että todellisuus jakaantuisi diskursiiviseen ja ei-diskursiiviseen ovat jäänteitä marxismin dialektisesta maailmankuvasta. Nämä kaksi eri teoriaa vaativat todellisuudet voidaan niputtaa yhdeksi teoriaksi Laclau ja Mouffen diskurssiteoriassa. (Phillips ja Jørgensen 2002, 6–7.)

Valitsin sosiaalisen konstruktionismin tutkimukseni viitekehykseksi, koska se tarjoaa mahdollisuuden tarkastella uhkakuvia kielellisesti ja sosiaalisissa suhteissa rakentuvana ilmiönä. Siten uhkakuva tulee näyttäytymään tutkimuksessani länsimaisen kulttuurin ja historian tuotteena ja on vallitsevista oloista riippuvainen. Burrin (1995, 2) mukaan sosiaalinen konstruktionismi ei ole selkeästi määritelty suuntaus tai teoreettinen orientaatio. Sen perusolettamuksiin kuuluvat kriittinen ote itsestään selvyytensä pidettyä tietoa kohtaan ja epäily maailmaa koskeviin olettamuksiin. Ymmärtämisen tapojen ajatellaan olevan sidoksissa kulttuuriin ja historiaan. Ihmisten ei kuitenkaan nähdä olevan sidottuja historiaan ja perinteisiin, vaan keskinäisessä sosiaalisessa toiminnassa, kuten esimerkiksi puhumalla, kysymällä ja pohtimalla vaihtoehtoja voivat he saavuttaa uusia merkityksien maailmoja. (Gergen 2009, 4–5.) Aikomuksenani on ymmärtää HS:n tuottamia uhkakuvia Venäjästä Suomea kohtaan.

Merkityksien muotoutuminen hahmottuu tutkimuksessani sosiaalisen konstruktionismin viitekehyksen kautta. Todellisuus tulee merkitykselliseksi sen sisäisissä suhteissa ja kyseiset suhteet ovat merkityksien lähde. Uhkakuvien merkitykset syntyvät ihmisten välisessä yhteisessä toiminnassa. Tutkimukseni pääkirjoituksista kerätty aineisto on täynnä merkityksiä muodostavia suhteita. Tämän lisäksi käydessäni aineistoa läpi olen itse mukana rakentamassa uhkakuvan merkitystä. En kuitenkaan aio ennalta luoda käsitystä siitä, mitä uhkakuva merkitsee käsitteenä. Tarkoitukseni on

tutkia juuri sitä, mitä uhkakuva merkitsee Helsingin Sanomien pääkirjoituksissa.

Yksi sosiaalisen konstruktionismin perusoletuksista on se, että sosiaaliset prosessit ylläpitävät tietoa. Tieto ja yhteiset ymmärrystavat päivittäisessä vuorovaikutuksessa rakentuvat ihmisten välillä. Toisin sanoen tiedon ja sosiaalisen toiminnan voi nähdä kulkevan yhdessä. Totuus on sosiaalisten prosessien ja vuorovaikutuksien suhde, eikä mikään absoluuttinen asia. Sosiaalisessa konstruktionismissa voidaan ajatella, että on olemassa monia mahdollisia konstruktioita maailmasta. (Burr 1995, 4–5.) Minun tutkimukseni venäläisistä uhkakuvista on vain yksi mahdollinen konstruktio, joka pitää yllä tiettyjä sosiaalisen toiminnan malleja ja sulkee toisia pois. Rakentuvilla merkityksillä venäläisistä uhkakuvista Suomen luetuimmassa sanomalehdessä on merkitystä siihen esimerkiksi, minkälaista politiikkaa Suomessa harjoitetaan Venäjää kohtaan. Suurin osa lehden lukijoista on sellaisia ihmisiä, jotka vähintään päättävät vaaleissa siitä, ketkä esimerkiksi päättävät Suomen ja Venäjän välisistä asioista.

Sosiaalisen konstruktionismin suuntaus on saanut myös oman osansa kritiikistä. Yksi suurimmista kritiikin aiheista sosiaaliselle konstruktionismille on ollut se, että sen on voinut nähdä kieltävän materiaalisen todellisuuden olemassaolon.

3.2 Jälkistrukturaalisen diskurssiteorian teoreettiset lähtökohdat

David Howarthin (2000) mukaan sosiaalitieteilijät ovat historiallisesti jakaneet yhteiskunnalliset teorat karkeasti kahteen eri lähtökohtaan, empiirisiin sekä normatiivisiin teorioihin. Empiirisillä teorioilla on pyrkimyksenä tuottaa kausaalinen selitys tutkittavalle ilmiölle etsimällä lainalaisuuksia ympäristöstä, jossa ilmiötä tapahtuu. Normatiiviset teorat pyrkivät sitä vastoin puolustamaan ja oikeuttamaan pääperiaatteita, joille yhteiskunta on rakentunut. Laclau ja Mouffen diskurssiteoria voidaan nähdä näiden kahden, empiirisen ja normatiivisen teorian, eräänlaisena vastavoimana, niin kutsuttuna ”konstitutiivisena teoriana”. Se koostuu eräänlaisista toisiinsa liittyvistä käsitteiden ja logiikoiden kehikoista, liitettynä sosiaaliseen ontologiaan, joka tarjoaa yhteisen kielen kuvata, tulkita ja arvioida sosiaalisia tapahtumia. (Howarth, 2000, s. 130.)

Selittäessään diskurssiteorian asemaa yhteiskuntatieteissä, Howarth tarkentaa selittämisen ja ymmärtämisen välistä suhdetta ja pohdiskelee totuuden sekä

virheellisuuden välistä suhdetta diskurssiteorian kontekstissa. Luonnontieteellisesti suuntautunut sosiaalitieteilijä asettaisi teorian painopisteen sen selittävyydelle ja Howarth kysyykin, miten sen sijaan diskurssiteoria mieltäisi selittämisen ja ymmärtämisen? Hänen mukaansa on mahdollista kehittää monimutkaisempi suhde selittämisen ja ymmärtämisen välille korostamalla, että siinä prosessissa, jossa on pyrkimyksenä selittää sosiaalisia prosesseja, edellyttää jonkinlaista alustavaa yhteisymmärrystä selitettävästä sosiaalisesta ilmiöstä. Ei ole väliä kuinka vähäistä yhteisymmärrys on, mutta sellaista on oltava, jotta selitys olisi kaikkien osapuolin ymmärrettävissä. Selityksen tehtävänä on ilmaista tutkittavasta ilmiöstä nousevia käsityksiä tietyssä muuttuvassa teoreettisessa viitekehyksessä. Kun arvioidaan selityksiä, on otettava huomioon sellaisia asioita kuten *poissulkeminen*, *antagonismi*, *vastaavuus*, *toiseus ja hegemonia*. Howarthin mukaan, tämän kaltainen uudelleenarviointi tuottaa laajempaa ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä. Diskurssiteoria vastustaa luonnontieteilijöiden tapaa etsiä ja löytää kausaliteetteja sosiaalisille ilmiöille. Sen pyrkimyksenä on selvittää, miten, missä tilanteissa ja mistä syistä diskurssit ovat rakentuneet, kyseenalaistuneet sekä muuttuneet. (Howarth, 2000, 131.)

Diskurssiteoria saa alkunsa 1970-luvulla kritiikistä, jossa vastustettiin niin sanottuja strukturaalisia teorioita kielestä, kulttuurista sekä yhteiskunnasta. Perinteisen marxistisen luokkateorian kriisi yhdistettynä uusliberalismin nousuun loi maaperän uudentalaiselle vasemmistolaiselle tutkimussuuntaukselle. Tälle pohjalle syntyi diskurssiteoria, jonka avulla pyritään tuomaan esille, sellaisia sääntöjä ja merkityksiä, joita edellytetään erilaisten sosiaalisten, poliittisten ja kulttuuristen identiteettien rakentumiselle. Diskurssiteorian avulla tutkijoille avautuu ei-dogmaattinen teoreettinen viitekehys sellaiselle tieteelliselle ajattelulle, joka perustuu jälkistrukturaaliseen sekä jälkimoderniin filosofiaan. (Torfin 2005, 1.)

Diskurssiteoria on osa niin sanottua diskurssianalyttista tutkimussuuntausta. Diskurssiteoria-käsitteen käyttö on kuitenkin Howarthin mukaan parempi verrattuna käsitteeseen diskurssianalyysi, puhuttaessa jälkistrukturaalisesta diskurssianalyysistä, koska diskurssiteoria eroaa merkittävästi muusta diskurssianalyysin nimellä olevasta tutkimuksesta. Muut diskurssianalyysin tutkimushaarat, kuten argumentatiivinen diskurssianalyysi tai kriittinen diskurssianalyysi, tutkivat kieltä todellisuuden ilmentymänä, kun taas diskurssiteoria on sen sijaan kiinnostunut diskursiivisuudesta,

joka esiintyy kielen kaltaisena ilmiönä. Siten diskurssiteoria on kiinnostunut merkityksien tuottamisesta diskurssien avulla. Diskurssit ovat suoraan osa yhteiskunnallista todellisuutta, ja merkityksen muodostamista eikä kieli itsessään ole tutkimuksen kohde. (Torfing 2005, 14.) Toisin sanoen kieli on mahdollista nähdä eräänlaisena koneena, joka konstituoii sosiaalista maailmaa, sosiaalisia identiteettejä ja sosiaalista todellisuutta. (Phillips ja Jørgensen 2002, 8–9).

Torfing tuo esille myös suuren eron useasti käytetyn kriittisen diskurssianalyysin ja tässä tutkimuksessa käytetyn jälkistrukturaalisen diskurssiteorian välille, Fairclough'n ei-diskursiivisen tilan. Fairclough'n kriittinen diskurssianalyysi jakaa todellisuuden kahtia, diskursiiviseen ja ei-diskursiiviseen tilaan. Torfingin mukaan diskursiiviseen tilaan kuuluu sosiaalinen toiminta ja ei-diskursiiviseen tilaan kaikki materiaallinen toiminta, kuten esimerkiksi teknologia, instituutiot tai talous. (Torfing 2005, 6–7.) Laclau ja Mouffin diskurssiteoria ei tee jaottelua, vaan näkee koko todellisuuden olevan diskursiivisesti rakentunutta. Louise Phillips ja Marianne W. Jørgensen tuovat esiin samankaltaisen jaottelun erilaisten diskurssianalyysien välille. Heidän jaottelussaan diskurssianalyysitraditiot ovat asetettuja liukuvalla janalle, jossa vasemmalla puolella diskurssit tuottavat todellisuutta ja oikealla diskurssit ovat todellisuuden tuottamia. Laclau ja Mouffin diskurssiteoria asettuu täysin vasempaan laitaan, eli laitaan, jossa diskurssit tuottavat todellisuutta ja Fairclough'n kriittinen diskurssianalyysi asettuu janan keskikohtaan, jossa sillä on dialektinen suhde maailmaan. (Phillips & Jørgensen, 2002, 20). Tämä kaksinaisuus esiintyy kriittisessä diskurssianalyysissä diskursiivisena ja ei-diskursiivisina todellisuuksina. Laclau ja Mouffe hylkäävät kaiken ennalta määrätyn teoriassaan ja argumentoivat, että kaikki kriittisen diskurssianalyysin ei-diskursiiviset ilmiöt ovat rakentuneet niin sanotun diskursiivisen rajanvetoprosessin kautta (Torfing 2005, 8).

Torfing ei tee eroa diskurssianalyysin ja diskurssiteorian välille, vaan käyttää kautta linjan käsitettä diskurssiteoria kirjoituksissaan. Hänen mukaansa diskurssiteoria on kehittynyt kolmen vaiheen kautta. Ensimmäisessä vaiheessa oli niin kutsuttu kielen analyysin vaihe. Siinä diskurssien analysointi oli pelkästään tekstin ja puheiden analysointia täysin irrallaan politiikasta tai vallan rakenteista. Niissä keskityttiin vain yksilöiden kielenkäyttöön. Diskurssiteorian toinen sukupolvi määrittelee sen sijaan diskurssin laajemmin kuin edeltäjänsä. Se yhdistetään puhutun ja kirjoitetun kielen lisäksi myös

laajempaan sosiaaliseen toimintaan mutta jättää silti vielä kielen yhdistämättä laajempiin sosiaalisiin rakenteisiin. Siinä tehdään erottelua kielellisesti ja sosiaalisen toiminnan tuloksena tuotetuille merkityksille. Ne ilmentyvät Fairclough'n kriittisessä diskurssianalyysissä diskursiivisina ja ei-diskursiivisina tiloina. Diskurssiteorian kolmas sukupolvi yhdistää diskurssin käsitteen kaikkiin sosiaalisiin tapahtumiin ja rakenteisiin. Ero kielellisen ja sosiaalisen toiminnan tuottamille merkityksille on häivytetty siten, että koko todellisuus on diskursiivista. (Torfing 2005, 6–8.) Diskurssiteoria on siirtynyt vähitellen pelkästä kielen tutkimisesta kohti merkityksenannon tutkimista lähestyttäessä laulaista diskurssiteoriaa.

Se, että kieli ymmärretään sellaisena systeeminä, joka ei määräydy todellisuudesta, jota se kuvaa, on peräisin niin kutsutusta strukturaalisesta kielitieteestä. Se on saanut alkunsa Ferdinand de Saussuren kehittämästä ideasta, jossa merkityksen kiinnittyminen sanaan ei ole luontaista. Hän esittelee kaksi käsitettä, muodon sekä sisällön, joiden välinen suhde on mielivaltainen. Sen sijaan hän toteaa, että merkitys yhdistyy ensisijaisesti ääniin. Sana, tai laajemmin kuin teksteistä puhuttaessa merkeillä, ei ole mitään luonnollista yhteyttä siihen kuvaan, joka ilmestyy mieliimme, kun mietimme kyseistä sanaa tai merkkiä. Helppona esimerkkinä otettakoon sana "valtio". Kuten mainittu, päähämme tulevalle kuvalla valtiosta ei ole mitään suoraa tekemistä itse sanan "valtio" kanssa. Se, että pystymme ymmärtämään äännähdyksen valtio siksi mitä sen on, johtuu Saussuren mukaan siitä, että sosiaalisia käytäntöjä oppiessamme olemme ruvenneet mieltämään valtion esimerkiksi organisaationa, jolla on legitiimi väkivaltamonopoli tietyllä alueella. Saussure yrittää tällä kaikella sanoa, että jonkun tietyn sanan merkityksen sisältö syntyy sen suhteista muiden sanojen merkityksiin. Toisin sanoen sana saa merkityksensä tai sisältönsä toisten sanojen kautta verkonomaisesti. Saussure kutsuukin sitä eräänlaiseksi merkitysten verkoksi, jonka hän tulkitsi sosiaalisesti instituutioksi, joka on vain pitkän ajan kuluessa muuttuva entiteetti. Tämä tekee kielen ja todellisuuden välisen suhteen myös satunnaiseksi. Se, että esimerkiksi valtiolla tarkoitetaan juuri valtiota, on strukturalismin mukaan täysin satunnaista, eikä perustu mihinkään luonnolliseen tapahtumaketjuun. Tästä lähtökohdasta lähtee liikkeelle strukturalismi sekä poststrukturalismi. Vaikka merkityksen muoto saattaa vaihdella, kuten sanoissa *valtio*, *en stat*, *state* tai *der Staat*, niin niiden sisältö, tarkoittaen valtiota sellaisena kuin me päidemme sisällä sen

ymmärrämme, pysyy samana. Toisaalta myös muoto voi pysyä samana sisällön vaihtuessa. (Phillips ja Jørgensen 2002, 9-10.) Esimerkiksi sanalla kuusi voidaan tarkoittaa numeroa tai puuta suomen kielessä. Tällöin käsitettä merkitsevät merkitsijät ovat vaihtuneet, vaikka käsite itsessään on pysynyt samana.

Jälkistrukturalismi lähtee samankaltaisista lähtökohdista liikkeelle teoretisoidessaan merkityksen muotoutumista, mutta samalla siinä muunnetaan tiettyjä tärkeitä yksityiskohtia. Kuten strukturalismissa myös jälkistrukturalismissa sanat saavat merkityksensä suhteessa toisiin sanoihin eivätkä esimerkiksi suhteesta todellisuuteen. Kuitenkin jälkistrukturalismissa hylätään strukturalismin idea siitä, että kieli olisi vakaa ja suhteellisen muuttumaton. Siten se häivyttää eron kielen ja puheen välillä. Jälkistrukturalismi hyväksyy idean rakenteista kielessä, mutta samalla ajattelee niitä poikkeuksetta väliaikaisina ja ei aina yhtenäisinä sisällöiltään. Kuten edellä on jo mainittu, saussurelaisessa strukturaalisessa traditiossa merkitsijät saavat merkityksensä niiden suhteesta toisiin merkitsijöihin. Sitä voi ajatella tietynlaisena verkkona, jossa jokainen merkitys on verkon risteymäkohta ja merkitsijät ovat risteymäkohtien välillä olevaa köyttä. Strukturalismin mukaan merkitykset ovat toisiinsa nähden lukkiutuneena tiettyyn, samaan suhteeseen. (Phillips ja Jørgensen 2002, 10–11.) Jälkistrukturalismissa merkitsijät voivat vaihtaa paikka suhteessa siihen kontekstiin, jossa niitä käytetään. (Laclau 1993, 433). Koska merkitsijät voivat vaihtaa paikkaa jälkistrukturaalisessa teoriassa, on kalaverkkoesimerkki huono analogia kuvaamaan sitä systeemiä, jonka jälkistrukturalistinen teoria luo.

Muuttamalla merkitsijöiden paikkaa ja siten myös merkitystä, tuo se jälkistrukturalisteille hyvän työkalun ratkaista eräs strukturalismin suurimmista ongelmista. Sen ongelmallisuudesta suhtautua muutoksiin. Koska strukturalismilla on jäykkä ja suhteellisen muuttumaton perusta, on sen viitekehyksessä vaikeata, jopa mahdotonta, ymmärtää muutosta. Käyttämällä jälkistrukturaalista tapaa ajatella rakenteiden olemusta, tulee rakenteista mukautuvia, koska sanojen ja laajemmin merkkien paikat voivat vapaasti vaihdella suhteessa toisiin vastaaviin. Se luo elävän rakenteen, jossa kyseiset sanat ja merkit voivat vaihtaa paikkaa, kun puhuja käyttää kieltä. Puheaktit, sisältäen myös kirjoittamisen, luovat, tuottavat uudelleen ja muuttavat sanojen ja merkkien paikkoja suhteessa toisiinsa. (Phillips ja Jørgensen 2002, 11.)

Todellinen kysymys jälkistrukturaalisessa teoriassa onkin se, että mikä saa merkitsijät vaihtamaan paikkaa. Kuten aikaisemmin on jo mainittu, puhe (*parole*) ei voinut olla strukturalistien tutkimuksen kohde, koska käytännön kielenkäyttö oli liian satunnaista, jotta siitä voisi tehdä johtopäätöksiä kielen rakenteesta (*langue*). Sitä vastoin poststrukturalistit ajattelevat, että rakenne syntyy, muuttuu ja uusiutuu juuri kielenkäytön seurauksena kääntäen strukturalistien teorian pääläelleen. Puheakteissa, sisältäen myös kirjallisen ilmaisun, ihmiset ammentavat rakenteista, muuten puhe ei voi olla jälkistrukturalistin mukaan merkityksellistä. Puhuja voi myös haastaa vallitsevan rakenteen tuomalla siihen esimerkiksi uusia ideoita eli järjestämällä merkitsijät uudelleen. Kaikki diskurssianalyysitraditiot eivät hyväksy täysin poststrukturaalista ajattelutapaa, mutta niille kaikille on kuitenkin yhteistä se, että kieli ei ole kuvaus olevasta todellisuudesta, vaan rakentuu diskursseista. Ei ole vain yhtä tiettyä merkityssysteemiä, vaan on monia eri diskursseja, joissa merkitykset vaihtelevat. Diskursiivinen toiminta ylläpitää ja muuttaa diskursiivisia malleja ja niiden muuttumista tai muuttumattomuutta pitäisi analysoida niiden erityisissä konteksteissa, joissa kieltä käytetään. (Phillips ja Jørgensen 2002, 11–12.)

Laclaun ja Mouffen käsitys diskurssista pitää sisällään kaikki yhteisöä muovaavat käytänteet ja merkitykset. Objektit ja teot ovat merkityksellisiä ja niistä neuvotellaan. Siten niistä tulee poliittisia ja sosiaalisia rakenteita. (Howarth 2000, 101–102.) Käsitys diskurssista ei siis keskity pelkästään kieleen, vaan kielessä annettuihin merkityksiin. Laclau havainnollistaa diskursiivisen maailman ja ei-diskursiivisen maailman idean hylkäämistä esimerkillä seinän muuraamisesta. Muurari pyytää tiiltä apuriltaan ja sitten muuraa sen osaksi seinää. Pyytäminen on kielellinen toimenpide ja muuraaminen ei ole, mutta kuitenkin ne kuuluvat osaksi samaa toimenpidettä; seinän rakentamista. (Laclau 1990, 100.)

3.3 Ernesto Laclaun ja Chantal Mouffen diskurssiteoria

Käsitteiden teoreettisen määrittelyn lisäksi on mietittävä sitä, miten käsitteet, kuten identiteetti, muodostuvat käytännössä kielenkäytössä. Laclaun ja Mouffen (1985) diskurssiteoriassa tarkoituksena on luoda sellainen merkityksien verkko, jossa jokainen käsite muodostuu suhteessa toisiin käsitteisiin ja siten loisi kaikille käsitteille merkityksen

verkonomaisesti. Tämä on kuitenkin jälkistrukturalistisen kielitieteen mukaan mahdotonta, koska käsitteen merkitystä ei voi koskaan päättää lopullisesti, vaan ne ovat aina alttiina muutoksille. Koska merkityksen lopullinen muodostaminen on mahdotonta, täytyy diskurssiteoriassa tutkia sitä, miten käsitteet ovat muotoutuneet tutkittavassa hetkessä. Toisin sanoen tarkoituksena on tutkia kirjoituksien, puheiden ja tekojen taustalla olevia merkityksenantoja. (Phillips ja Jørgensen 2002, 11–12.)

Diskurssit rakentuvat Laclau ja Mouffen (1985) teoriassa hegemonisessa kamppailussa. Sen pyrkimyksenä on muodostaa identiteettejä ja merkityksiä. (Torfin 2005, 15.) Hegemonisessa kamppailussa keskenään kilpailevat merkityksenannot kamppailevat siitä, miten diskurssi muotoutuu. Laclau hegemoniateoriaa voidaan pitää diskurssiteorian perustana. Kuitenkin on huomattava, että hegemonia on ainoastaan yksi niistä prosesseista, joihin diskurssiteoria keskittyy. Teoria hegemoniasta perustuu alun perin Antonio Gramscin kirjoituksiin. Laclau määrittelee hegemonian käsitteiden muodostamana järjestystä ja merkitystä aikaansaavana rakennelmana. (Palonen 2010, 213–214.)

Laclau antiessentialistisessa ja jälki-foundationalistisessa lähestymistavassa oletetaan, että merkityksiä ei ole luotu ennalta, vaan niitä luodaan niin kutsutun artikulaation kautta. Siinä käsite saa merkityksensä suhteessa toisiin, jo merkityksen saaneisiin, käsitteisiin verkonomaisesti. Diskurssiteoriassa tutkitaan, miten merkityksiä annetaan, kiinnitetään ja irrotetaan sisään- ja ulosrajaamisen sekä rinnastamisen ja erottamisen kautta (Palonen 2016, 2–4). Diskurssin voi nähdä eräänlaisena rakenteellisena kokonaisuutena, joka on seurausta artikuloidusta toiminnasta. (Laclau ja Mouffe 1985, 105.)

Niitä merkityksen saaneita merkitsijöitä, jotka muodostavat diskurssin, kutsutaan diskurssiteoriassa *tuokioiksi*. Tuokioita voi ajatella verkon solmukohtina, joiden kautta merkitsijöiden merkitys muodostuu suhteessa niihin. (Phillips ja Jørgensen 2002, 26.) Diskurssi muodostuu, kun tuokiot kiinnittyvät niin kutsuttuun kiinnekohtaan. (Laclau ja Mouffe 1985, 112). Kiinnekohta on eräänlainen etuoikeutettu merkitsijä, jonka ympärille toiset merkitsijät muodostuvat. Toiset merkitsijät saavat merkityksensä suhteessa kiinnekohtaan. (Phillips ja Jørgensen 2002, 26.) Esimerkiksi tässä tutkimuksessa tutkittavassa Venäjän identiteetti -diskurssissa tärkeinä merkitsijöinä toimivat erilaiset uhkakuvat. Siihen kiinnittyy esimerkiksi sellaisia kiinnekohdiksi erikoistuneita

merkitsijöitä kuten erilaiset taloudelliset ja ympäristölliset uhkat. Nämä tuokiot saavat merkityksensä kyseisessä kontekstissa suhteessa ”Venäjän identiteetti -diskurssiin”.

Muodostuessaan diskurssi rakentuu vain merkitsijöidensä ympärille ja sulkee pois kaikki äärettömät muut tavat, millä tavoin merkitsijät olisivat saattaneet järjestäytyä diskurssin sisällä. Siten voidaan sanoa, että diskurssi on mahdollisuuksien vähentämistä. Se on yritys muodostaa yhtenäinen merkityssysteemi. (Phillips ja Jørgensen 2002, 26–27.) Kaikkia niitä merkityksiä, joita tietty diskurssi ei käytä kutsutaan *diskursiivisuuden kentäksi* (Laclau ja Mouffe 1985, 111). Diskursiivisuuden kenttä on alue merkityksen ylijäämälle artikuloivassa toiminnassa. Siellä ovat muiden diskurssien luomat merkitykset, joita ei kuitenkaan tarvita tutkittavassa diskurssissa. Ne jätetään ulkopuolelle, jotta pystyttäisiin luomaan yhtenäinen merkityssysteemi tietyssä diskurssissa. Laclau ja Mouffe määrittelevät diskursiivisuuden kentän kaiken tutkittavan diskurssin ulkopuolelle jääviksi merkityksiksi. (Phillips ja Jørgensen 2002, 27.)

Koska diskurssi muodostuu Laclaun ja Mouffen teoriassa suhteessa siihen, mitä se jättää ulkopuolelleen, on aina mahdollista, että diskurssi muuttuu, jos sitä rakentavat merkitsijät muuttuvat ja järjestäytyvät eri tavoin. He kutsuvat teoriassaan sellaisia merkitsijöitä, jotka eivät vielä ole saaneet yhtä tiettyä merkitystä *elementeiksi*. Elementit ovat siis monimerkityksellisiä merkitsijöitä. Käyttämällä diskursiivisuuden kentän, tuokion ja elementin käsitteitä on mahdollista määritellä diskurssin käsite Laclaun ja Mouffen teoriassa. Diskurssi on yritys muuntaa elementit tuokioiksi vähentämällä elementtien monimerkityksellisyyttä, kunnes sille jää vain yksi merkitys. Tällöin diskurssi on muodostunut. (Phillips ja Jørgensen 2002, 27–28.) Siirtymä elementeistä tuokioiksi ei kuitenkaan koskaan voi olla lopullista, koska diskurssia on jatkuvasti artikuloitava kielenkäytössä yhä uudestaan. Ulkopuolelle jääneet merkitykset voivat muodostaa diskurssin uudelleen ihmisten kielenkäytön seurauksena. (Laclau ja Mouffe 1985, 110; Phillips ja Jørgensen 2002, 28.) Kaikista diskurssin osasista, eli tuokioista ja elementeistä, osa toimii kiinnekohtina. Tutkimuksen kannalta kiinnostavaa ja oleellista on, miten eri asioita yhteen liitettäessä jotkin muuttuvat tärkeämmiksi koko diskurssin rakenteelle ja identiteetille.

Samanlainen kiinnekohta voi saada hyvin erilaisia merkityksiä eri diskurssien sisällä. Tämän kaltaista kiinnekohtaa, joka on avoin monille merkityksille, nimitetään diskurssiteoriassa *kelluvaksi merkitsijäksi* (Phillips ja Jørgensen 2002, 28). Kelluva

merkitsijä on sellainen kiinnekohta, jonka sisällä on käynnissä kamppailu. Kaksi tai useampi diskurssi pyrkii määrittelemään itsensä saman käsitteen kautta vaatien samalla itselleen käsitteen merkitystä. (Palonen 2016, 7.) Diskurssit kohtaavat aina sellaisia ilmiöitä, joita ne eivät onnistu liittämään itseensä, jolloin ne joutuvat sopeutumaan uuteen tilanteeseen. Tässä kohtaa tapahtuu hegemoniset kamppailut uuden diskurssin vakiinnuttamiseksi. (Torfin 2005, 16.) Diskurssiin kuuluvien elementtien merkitys ei ole annettuna valmiiksi, vaan niitä täytyy tuottaa ja liittää diskurssiin artikulaation kautta. Muutokset elementtien merkityksissä ja suhteissa mahdollistaa eri toimijoiden kamppailun määrittellä, uusintaa tai vakiinnuttaa diskurssi. (Palonen 2010, 215–217.)

Diskurssin muutokset johtavat siihen, että subjekti on aina jakaantunut (Torfin 2005, 16). Laclau ja Mouffin ajattelussa käy ilmi Jacques Lacanin käsitys subjektin vajaavaisuudesta ja pyrkimyksestä tulla täytetyksi merkityksillä (Stavarakakis 1999, 13). Subjekti on osa diskursiivista rakennetta, mutta sen identiteetti on aina vajavainen rakenteessa. Jakaantunut subjekti pyrkii saavuttamaan kokonaisuuden identifioitumalla sellaisiin poliittisiin projekteihin, jotka lupaavat sille eheyttä. Hegemonisessa kamppailussa identifioitumisen kohdat artikuloidaan diskurssin osaksi, jotta diskurssi voisi vakiinnuttaa paikkansa. (Torfin 2005, 16–17.) Diskurssin identifikaation eri kohtien tutkiminen on tärkeätä, koska niillä on vaikutusta identiteetin muodostumiseen.

Identiteetin muodostuminen diskurssiteoriassa lähtee filosofi Louis Althusserin ideoista liikkeelle. Hänen mukaansa yksilöä tai ryhmittymää, toisin sanoen subjektia, pommitetaan kuvainnollisesti joka suunnasta diskursseilla asettaen subjektin tiettyyn asemaan, johonka liittyy äänettäviä odotuksia. (Phillips ja Jørgensen 2002, 40.) Esimerkiksi lapsen kutsuessaan aikuista sanomalla ”äiti”, muodostuu kyseiselle aikuiselle siinä hetkessä äidin identiteetti, johonka liittyy huolenpidollisia ja kasvatuksellisia odotuksia hänestä. Althusserin vastaisesti Laclau ja Mouffin teoriassa subjektilla voi olla yhtäaikaaisesti monia eri identiteettejä. Subjektia pommittaa eri diskurssit eri tilanteissa ja se on tällöin sirpaloitunut. (mt., 40.) Esimerkin ”äiti” saattaa olla esimerkiksi töissä ”alaisen” roolissa ja harrastuksissa ”tuomarin” roolissa saman päivän aikana. Laclau ja Mouffe kutsuvat tällaista subjektia *ylideterminoiduksi*. Jacques Lacanin teoriaa mukaillen Laclau ja Mouffin mukaan subjekti saa sisältönsä ulkopuolelta tulevista eri diskursseista, mutta samalla se itse pyrkii täydellisyyteen identifioitumalla vain yhden tietyn identiteetin kautta. Subjektit, kuten sitä rakentavat diskurssitkaan, eivät koskaan

kuitenkaan voi olla identifioituneita vain yhdellä lopullisella tavalla, mutta se ei estä subjekteja yrittämästä sitä. (mts., 41–42.) Identiteetin voi ymmärtää Laclau ja Mouffen diskurssiteoriassa lyhyesti seuraavan kahdeksan pointin kautta:

- Subjekti on sirpaloitunut, eikä se koskaan voi saavuttaa ”todellista identiteettiään”
- Subjekti saa identiteettinsä sitä pommittavista diskursseistaan
- Identiteetti on tunniste eli näyttää subjektin paikan diskursiivisessa rakenteessa
- Identiteetti rakentuu diskursiivisesti *ekvivalenssin ketjujen* kautta, missä diskurssin eri merkitsijät ovat järjestetty tietyllä tavalla toistensa yhteyteen osoittaen mitä subjekti on ja mitä se ei ole
- Identiteetti on aina suhteellisesti rakentunut siitä mitä se on suhteessa siihen mitä se ei ole
- Identiteetti voi muuttua samalla tavalla kuin sitä rakentavat diskurssit voivat
- Subjektilla on erilaisia identiteettejä riippuen, mitkä diskurssit muodostavat sitä
- Subjekti on aina ylideterminoitunut. Sillä on mahdollisuus identifioitua eri identiteetein eri tilanteissa (mt. 43.)

Identiteetin jakautuminen ”meihin” ja ”muihin” toimii siis lähtöpisteenä sille, että toimijat alkavat kokea uhkaa toisiaan kohtaan Rousseau ja Garcia-Retameron mukaan. Se ei kuitenkaan riitä, vaan uhkan tunteen muodostumiselle tarvitaan myös resurssien epäsuhta toimijoiden välille. Toisaalta identiteetti itsessään rakentuu Laclau ja Mouffen diskurssiteorian mukaan toimijalle, tai heidän sanojensa mukaan subjektille, kun sitä ”pommitetaan” diskursseilla. Venäjän identiteetti Suomea uhkaavana toimijana rakentuu siitä, minkälaisia uhkakuvia siitä luodaan niistä keskusteltaessa. Toisin sanoen identiteettien erilaisuus ja resurssien epäsuhta luovat uhkaa Venäjän ja Suomen välille mutta samalla uhkan tunne ja siitä keskusteleminen esimerkiksi HS:n pääkirjoituksissa luovat omalta osaltaan Venäjälle Suomesta poikkeavaa identiteettiä, mikä osaltaan palauttaa keskustelun takaisin uhkan tunteen muodostumiseen. Vaikka Venäjällä valtiona on lukemattomia määriä erilaisia identiteettejä eri tilanteissa, tässä tutkimuksessa tulen keskittymään siihen, miten Venäjän identiteetti Suomea uhkavana toimijana rakentuu Helsingin Sanomien pääkirjoituksissa. Tulen tarkemmin kertomaan,

miten käytännössä toteutan analyysini luvussa 4.4.

4. Tutkimusasetelma

4.1 Teoriaohjaava tutkimusote

Tutkimuksen aihealue, tutkimusongelma ja tutkimuksen teoreettinen viitekehys ohjaavat tutkimusta teoriaohjaavan tutkimuksen suuntaan. Aineiston analyysissa on havaittavissa selkeitä kytkentöjä käytettyyn teoreettiseen viitekehykseen, mutta se ei perustu suoraan siihen. Teoriaohjaavassa tutkimuksessa aineistosta nostettaville ja tulkittaville havainnoille etsistään selityksiä ja vahvistuksia käytettävästä teoriasta. Sen voi nähdä olevan puhtaan teoria- ja aineistolähtöisen analyysitapojen välimuoto. (Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka 2006; Tuomi ja Sarajärvi 2009, 95–100.)

Teoriaohjaavassa tutkimusotteessa toteutettavassa analyysissa otetaan huomioon aikaisemman tiedon merkitys ja vaikutus ja annetaan sen avata uusia ajatuskuluja ja -uria. Ajatteluprosessissa ja analyysissa vaihtelevat sekä aineistolähteisyys että aikaisemmasta teoriasta nousevat mallit. Analyysia, joka on toteutettu käyttäen teoriaohjaavaa tutkimusotetta, ohjaa siten sekä teoria että aineisto yhdessä vuorotellen. (Tuomi ja Sarajärvi 2002, 98–99; Tuomi ja Sarajärvi 2009, 96–97.)

Tutkijan ajattelua ohjaa siis analyysia toteutettaessa teoria ja aineisto vuorotellen teoriaohjaavassa tutkimusotteessa. Analyysissa käytetyt analyysiyksiköt nousevat esiin aineistosta, mutta niiden tulkintaa ja ryhmittelyä ohjaavat tutkimuksessa käytettävä teoria. Teoriaohjaavalla tutkimusotteella toteutetussa analyysissa lähdetään aluksi aineiston analysoinnista ja tutkimisesta ja lopuksi sidotaan löydetty havainnot käytettävään teoriaan. (Tuomi ja Sarajärvi 2002, 98–99; Eskola 2001, 133–157.) Teoriaohjaavaa tutkimusotetta hyödynnetään tässä tutkimuksessa linkittämään tutkimuksen teoreettinen puoli käytettävien tutkimusmenetelmien kanssa.

4.2 Helsingin Sanomat aineistona

Tutkimuksessani en keskity koko mediamaailmaan, vaan pelkästään Helsingin Sanomien tuottamiin uhkakuviin sellaisissa pääkirjoituksissa, jotka käsittelevät joiltakin osin venäläisiä uhkia Suomea tai suomalaisuutta kohtaan. Helsingin Sanomat on levikiltään Suomen suurin sanomalehti ja sen päätoimittajana on toiminut vuodesta 2013 Kaius

Niemi. (Levikkitilasto LT2016-2018). Häntä ennen päätoimittajana ovat olleet Riikka Venäläinen, joka toimi vt. päätoimittajana hänen edeltäjänsä Mikael Pentikäisen tullessa erotetuksi vuonna 2013 luottamuspuolan vuoksi. Pentikäinen ehti toimia päätoimittajana vuosina 2010–2013 (HS, 27.5.2013.) Helsingin Sanomat on sanomalehtenä sitoutumaton ja sen asema Suomen luetuimpana medianä on kiistämätön. Helsingin Sanomat on edelleen erittäin paljon luettu lehti, vaikka enenevissä määrin ihmiset siirtyvät seuraamaan uutisia verkkolähteistä ja sosiaalisesta mediasta. (Taira 2008, 200).

Muut mediat ovat kasvattaneet suosiotaan sanomalehtien kustannuksella koko ajan, mutta se ei kuitenkaan vähennä Helsingin Sanomien merkitystä julkisuuden rakentajana sekä tiedon välittäjänä. Helsingin Sanomia voidaan yhä kutsua valtamediaksi jo pelkästään siitä syystä, että sen kirjoituksia otetaan laajalti huomioon ja sitä käytetään tiedonlähteenä muille viestimille. Helsingin Sanomat kirjoittaa kaikista sanomalehdistä voimakkaimmin yhteiskunnallista agendaa. Se myös osallistuu merkittävänä graafisena medianä yhteiskunnan rakenteelliseen, taloudelliseen ja sosiaaliseen kehittämiseen. Helsingin Sanomat nauttii suurta luottamusta objektiivisuudestaan ja uskottavuudestaan. (Wiio 2006, 22.) Helsingin Sanomilla on muiden medioiden suosion nousun jälkeenkin diskursiivista valtaa ja se pyrkii osaltansa diskursiivisen tilan hallintaan, vaikkakin se on ainoastaan yksi monista yhteiskunnallisen keskustelun foorumeista. Se ei yksin kokonaan rakenna ihmisten käsitystä Venäjästä, mutta toisaalta tutkimuskohteeni onkin Suomen isolevikkisimmän sanomalehden mediaesitykset Venäjästä ja syntyvien mediaesityksien kontekstien tutkiminen, eikä ihmisten kokemusmaailma.

Pääkirjoitukset on kerätty päivittäin ilmestyvästä Helsingin Sanomien maksullisesta sähköisestä julkaisusta. Helsingin Sanomia julkaistaan päivittäin sekä painettuna että sähköisenä. Olen rajannut aineistossa käytettävät artikkelit vain pääkirjoituksiin, koska ne antavat kattavimman kuvan lehdestä, sen linjasta ja sen sisällöstä.

Aineiston otos laadullisessa tutkimuksessa on tarkkaan valittu tutkimukseen sopivaksi. Se on siis niin sanottu harkinnan varainen näyte. (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 46–47.) Tutkimukseni aineiston rajauksen kannalta merkittävät käsitteet ovat *”Venäjä”*, *”Vladimir Putinin kolmas presidenttikausi”* sekä *”Pääkirjoitukset”*. Yhdistämällä nämä etsin Helsingin Sanomien internetarkistosta Vladimir Putinin kolmannen presidenttikauden ajalta kaikki sellaiset pääkirjoitukset, joissa on mainittu Venäjä. Otan aineistooni mukaan

myös sellaiset ”Pääkirjoitus” yläotsikon alla olevat artikkelit, jotka ovat luokiteltu käsitteiden ”Kolumni”, ”Vieraskynä”, ”Vastaväitteet” sekä ”Merkintöjä” alle. En ota mukaan ”Muut Lehdet” kategorian artikkeleita, koska ne edustavat nimensä mukaisesti muiden lehtien uutisointia kuin mitä tutkin. Kävin läpi kaikki edellä mainitut pääkirjoitukset alalajeineen ja poimin sieltä tutkittavaan aineistoon sellaiset artikkelit, joissa Venäjästä luodaan uhka Suomelle tai suomalaisille joko suoraan tai jostain sellaista kautta, johonka Suomi oli läheisesti yhteydessä. Tällaisia asioita olivat esimerkiksi sellaiset käsitteet kuin Euroopan Unioni, Itämeri, Pohjoismaat tai länsi. Näillä hakuparametreilla löytyi loppujen lopuksi 364 pääkirjoitusta, joissa Venäjästä tai Venäjällä tapahtuvista asioista uutisoitiin uhkana joko Suomelle tai sellaiselle instanssille, johon Suomi läheisesti kuului. Aineisto oli kerätty aikaväliltä 7. toukokuuta 2012–18. toukokuuta 2018, eli Venäjän presidentti Vladimir Putinin kolmannen presidenttikauden ajalta.

Toinen huomioitava asia aineistosta on se, ketkä lukivat aineistossa esiintyviä sanomalehtiä. Tämä on tärkeää siksi, että aineistosta esiin tulevat uhkakuvat ovat tärkeässä osassa muodostettaessa kuvaa Venäjästä ja sen politiikasta. Yleisesti ottaen suomalaiset lukivat sanomalehtiä, perinteisellä tavalla tai digitaalisesti, todella ahkerasti, vaikkakin trendi oli ollut vähitellen laskeva vuosittain. Aineiston ensimmäisenä vuonna eli vuotena 2012 98 % yli 12-vuotiaista suomalaisista luki vähintään viikoittain jotain sanomalehteä ja vielä vuoden 2017 lopulla 92% yli 12-vuotiaista suomalaisista luki viikoittain jotain sanomalehteä. (KMT 2017, 3.) Tietoa vuoden 2018 alusta ei ollut saatavilla, mutta trendin laskusuunnasta huolimatta ei ole oletettavaa, että sanomalehtien lukijakunta olisi aineistoon kuluvinä kuukautena romahtanut mitenkään merkittävästi.

Eniten Suomessa julkaistavista sanomalehdistä luettiin Helsingin Sanomia. Sen levikki oli aineistonkeruuvuosina 2012–2018 sahanntu 2013 huippuvuoden 354 737 tilatun lehden ja matalimman 2016 vuoden 321 828 tilatun lehden välillä. Vuodesta 2013 HS:n levikki oli laskettu niin sanottuna kokonaislevikkinä, johon oli otettu mukaan myös digitaaliset tilaukset. (LT-levikit, 2010–2018.)

Pelkän sanomalehtien levikin mittaamisen lisäksi voitiin myös mitata sanomalehtien kokonaistavoitettavuutta. Se oli tämän tutkielman kannalta mielenkiintoisempi luku, koska sen avulla voitiin tarkemmin arvioida, kuinka moni ihminen tuli lukeneeksi HS:n

luomaa Suomea uhkaavaa Venäjän identiteettiä. Alla oleva taulukko on kerätty Kansallisen Mediatutkimuksen (KMT) saamista tuloksista vuosina 2012–2018. KMT on printtimedia-alan tilaama tutkimuskokonaisuus. Sen päätilaaja oli MediaAuditFinland ja sen järjesti Kantar TNS Oy (MediaAuditFinland 2019). Otin mukaan sekä perinteisen lehden että digitaalisen version, koska niiden pääkirjoitukset olivat samoja kummassakin. Digitaalinen lehti otettiin laskennallisesti mukaan vasta vuodesta 2013, joten vuosi 2012 ei siten ole suoraan vertailukelpoinen muiden kanssa.

TAULUKKO 1. Helsingin Sanomien kokonaistavoitettavuus vuosina 2012–2018

Helsingin Sanomien kokonaistavoitettavuus vuosina 2012–2018						
2012*	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1862000*	2242000	1988000	1913000	1808000	1757000	1716000

*Digilehdet puuttuvat

Lähde: KMT 2017 ja KMT 2018

Taulukosta voidaan nähdä, että Helsingin Sanomien kokonaistavoitettavuus on ollut tasaisessa laskussa tutkimuksen sisällytettävänä vuosina. Helsingin Sanomien pääkirjoitusten luomien uhkakuvien tavoitettavuus on siten myös laskusuuntainen. Kuitenkin ne määrät lukijoita, jota Helsingin Sanomat on tavoittanut vuosina 2012–2018, ovat vielä niin merkittäviä, että uhkakuvien tutkiminen on ainakin kyseisellä aikavälillä vielä tärkeää.

4.3 Helsingin Sanomien pääkirjoitusten analysointi diskurssiteoreettisin metodein

Laclaun ja Mouffen kehittämä diskurssiteoria ei suoranaisesti sisällä analyttisiä työkaluja, joilla voisi lähteä tekemään diskurssianalyysia. He keskittyivät ensisijaisesti teorian kehittämiseen. Esimerkiksi Phillips ja Jørgensen kehottavat täydentämään heidän teoriaansa muilla menetelmillä (Phillips ja Jørgensen 2002, 24). Seuraavaksi esittelen kuinka Laclaun ja Mouffen diskurssiteorian käsitteitä tullaan hyödyntämään tämän tutkimuksen analyysin tekemisessä.

Laclaun ja Mouffen diskurssianalyysin keskiössä on kysymys siitä, kuinka diskurssin rakenteet rakentuvat ja muuttuvat. Vastatakseen näihin kysymyksiin on olennaista

tutkia, miten artikulaatiot tuottavat uudelleen, haastavat ja muuttavat diskursseja. Phillips ja Jørgensen kiinnittävät erityisesti huomiota artikulaatioihin ja millaisia merkityksiä ne luovat asettamalla elementtejä tietynlaisiin keskinäisiin suhteisiin tai minkälaisia merkityksiä ne poissulkevat. Diskurssien kiinnekohtien tunnistaminen ja täyttäminen merkityksillä on heidän mukaansa hyvä tapa aloittaa analyysin teko. Kiiinnekohtien tunnistaminen on heidän mukaansa olennaisen tärkeää identiteetin muodostumisen tutkimisessa diskurssianalyysissa. Kiiinnekohdat olivat sellaisia erityisiä tuokioita diskurssissa, joita muut tuokiot ja elementit artikuloivat. Kun identiteettiä artikuloivat kiiinnekohdat ovat tunnistettu, voidaan alkaa analysoida, kuinka kiiinnekohtaa saa merkityksensä samaistamalla ja erottelemalla sitä muista vastaavista. (Phillips ja Jørgensen 2002, 29–40, 46–57.)

Diskurssien kiiinnekohtien merkitykset ovat kuitenkin alun perin tyhjiä. Ne saavat vasta aikaisemmin mainittujen ekvivalenssin ketjujen kautta merkityksensä, sillä nämä ketjut yhdistävät kiiinnekohdat muihin merkitsijöihin. Diskurssianalyysiin sisällytettäessä myös diskurssien sisältämät ekvivalenssin ketjujen tunnistamiset voidaan sitä kautta lähteä tunnistamaan diskursseja ja identiteettejä. (Phillips ja Jørgensen 2002, 50–51.) Tämän tutkimuksen aineistoa analysoitaessa keskitytään tunnistamaan diskurssien kiiinnekohtia, joiden ympärille diskurssit rakentuvat. Kiiinnekohtia lähdetään tunnistamaan tunnistamalla aineistosta kaikki sellaiset kohdat, joissa voidaan sanoa Venäjän uhkaavan Suomea. Nämä luokitellaan sen jälkeen yhteisten nimittäjien alle kiiinnekohdiksi, jotka sitten luokitellaan vastaavasti yhteisten nimittäjien alle diskursseiksi. Lopulta esiin nousseet ja luokitellut diskurssit tulevat olemaan olennaisia analyysiyksiköitä muodostettaessa Venäjän identiteettiä uhkana Suomelle.

Koottuani analyysivaiheessa luokat, tulen sen jälkeen pohtimaan saatujen tulosten avulla aineistolle esittämiäni kolmea tutkimuskysymystäni. Etsimällä uhkakuvia rakentavia tuokioita tulen vastaamaan ensimmäiseen esittämäni tutkimuskysymykseen:

”Miten Venäjän identiteetti Suomea uhkaavana toimijana rakentuu Vladimir Putinin kolmannella presidenttikaudella Helsingin Sanomien pääkirjoituksissa?”

Kokoamalla lausahdukset yhteisten nimittäjien alle aineistosta vuosittain tulen siten vastaamaan tutkimukseni toiseen tutkimuskysymykseen:

”Miten identiteettiä muodostavat diskurssit muuttuvat aineistossa vuosittain?”

Vastattuani edeltäviin kahteen kysymyksiin aion käydä jokaisen pääkirjoituksen kirjoittajan läpi selvittääkseni, ketkä tai mitkä toimijat rakentavat Venäjän identiteettiä Suomea uhkaavana toimijana. Tällä tulen vastaamaan esittämäni kolmanteen tutkimuskysymykseeni:

”Nouseeko Helsingin Sanomien pääkirjoituksissa esiin toimijoita, jotka korostavat Venäjän Suomea kohtaan tuottamaa uhkaa?”

Vastattuani esittämiini tutkimuskysymyksiini tulen pohtimaani, miten saadut tulokset ja vastaukset suhteutuvat aikaisemmin esittämiini näkemyksiin ja tuloksiin siitä, kuinka Venäjä uhka Suomea kohtaan näyttäytyy ja rakentaa Venäjän identiteettiä Suomea uhkaavana tekijänä.

5. Venäjän identiteetti Suomea uhkaavana toimijana

Jaoin aineistosta muodostuneet diskurssit sisällöllisesti kuuteen eri kiinnekohtaan, ja ajallisesti jaoin ne seitsemälle eri vuodelle, joista vuodet 2012 ja 2018 olivat vajavaisia, koska Venäjän presidentin toimikausi alkoi keskellä vuotta. Nämä kuusi diskurssia, jotka muodostivat Venäjän identiteetin uhkana Suomea kohtaan, nimesin Energiauhkat, Historialliset uhkat, Määrittelemättömät uhkat, Talousuhkat, Turvallisuusuhkat ja Ympäristöuhkat. Nimetyt diskurssit puolestaan artikuloituvat Helsingin Sanomien pääkirjoituksista esiin nousseista kiinnekohdista ekvivalenssin ketjujen kautta.

Esiin nousseiden uhkien diskurssit, artikuloivat puolestaan osaltaan Venäjän identiteettiä Suomea uhkaavana toimijana. Diskurssien muotoutumisen lisäksi tutkin, miten diskurssit muuttuivat Venäjän presidentti Vladimir Putinin kolmannella presidenttikaudella sekä sitä, ketkä artikuloivat kiinnekohtia Helsingin Sanomien kirjoituksissa. Alla on koottuna diskurssit eri vuosina, sekä niitä artikuloivat tuokiot. Tarkemmin avatessani sitä, mistä diskurssit koostuvat, käyn läpi niitä rakentavia kiinnekohtia. Tarkempi listaus siitä, mistä diskurssit rakentuvat, löytyy liitteestä 1.

TAULUKKO 2. Uhkakuvia rakentavat tuokiot määrällisesti vuosittain 2012–2018

	Energia- uhkat	Historialliset uhkat	Määrittelemättömät uhkat	Talousuhkat	Turvallisuus- uhkat	Ympäristö- uhkat	Yht.
2012	1	2	3	2	21	1	29
2013	5	8	21	7	22	1	64
2014	10	15	36	53	76	0	190
2015	6	9	25	17	33	3	93
2016	1	3	39	20	69	4	136
2017	1	9	25	6	52	8	101
2018	2	1	6	3	6	0	18
Yht.	26	47	155	108	279	17	(621*) 632

*Tuokioita on 621, joista osa viittaa useaan uhkadiskurssiin samanaikaisesti

Kaikki kuusi kiinnekohtaa artikuloituivat yhteensä 621 tuokiosta, joista osa artikuloi yhtäaikaista montaa eri uhkakuvadiskurssia alla olevan esimerkin mukaisesti.

”Suomi sai Halosen aikana riesakseen niin puutullit kuin lapsikiistat” (HS

Kyseinen tuokio artikuloi yhtäaikaaisesti Talousuhkan sekä Määrittelemättömän uhkan kiinnekohtia. Lopullisten viittausten määräksi tuli siis yhteensä 632 kappaletta. Artikuloituneista kiinnekohdista ylivoimaisesti suurin on *Turvallisuusuhkien* kiinnekohta. Siihen kuului tutkimukseen valitun aikavälin puitteissa yhteensä 281 tuokiota. Toiseksi suurin kiinnekohta on *Määrittelemättömät uhkat*, johonka kuului yhteensä 155 tuokiota. Kolmanneksi suurin kiinnekohta oli *Talousuhkat* 108 tuokiolla. Neljänneksi suurin oli *Historialliset uhkat* kiinnekohta 47 tuokiolla. Viidenneksi suurimmaksi kiinnekohdaksi ylsi *Energiauhkat* 26 tuokiolla ja viimeisenä sekä pienimpänä kiinnekohtana toimii *Ympäristöuhkat*, joka artikuloi 17 tuokiosta.

5.1 Energiauhkat 2012–2018

Energiauhkan kiinnekohta artikuloi sellaisista tuokioista, joissa Venäjä tai Venäjällä tapahtunut toiminta uhkaa jollakin tavalla Suomen tai sellaisen kokonaisuuden, johonka Suomi läheisesti kuuluu, kuten esimerkiksi Pohjoismaiden tai Euroopan unionin energian saantia tai energiapolitiikkaa, alla olevan esimerkin tavoin.

”Suomi on kuitenkin edelleen pelkästään Venäjältä tulevan maakaasun varassa, joten täällä on syytä seurata tarkkaan tapahtumia etelämpänä.”
(HS 14.8.2014, *Suomen on syytä seurata saako Puola kaasunsa Venäjältä?*)

Suomen energiapolitiikkaan liittyviä uhkia artikuloi aineistosta yhteensä 26 kappaletta jakautuen eri vuosille alla olevan taulukon mukaisesti.

TAULUKKO 3. Energiauhkat 2012–2018

	2012*	2013	2014	2015	2016	2017	2018**	Yht.
Energia-uhkat	1	5	10	6	1	1	2	26

*Alkaa 8.5.2012

**Loppuu 18.5.2018

Energiauhkan diskurssi oli pienekkö osa Venäjän uhkaa Suomelle 26 tuokiolla. Taulukosta voidaan nähdä, että aineiston ensimmäisenä vuotena 2012 aineistosta nousi

ainoastaan yksi tuokio, joka koski Venäjän tuottamaa uhkaa suomalaista energian saantia tai energiapolitiikkaa kohtaan. Seuraavana vuonna, aineiston ensimmäisenä kokonaisena vuonna, aineistosta nousi esiin yhteensä viisi Energiauhkan diskurssia artikuloivaa tuokiota. Vuonna 2014 Energiauhkan diskurssia artikuloi yhteensä 10 kappaletta tuokioita. Siinä oli aineiston tarkasteluvuosista eniten diskurssia artikuloivia tuokiota. Vuonna 2015 aineiston pääkirjoituksista artikuloitui kuusi tuokiota. Vuosina 2016 ja 2017 nousi esiin molempina vuosina yksi kappale tuokioita molemmista. Tynkävuotena 2018 aineistosta nousi esiin kaksi kappaletta tuokioita.

Suurin osa pääkirjoituksissa olevista tuokioista käsitteli Suomen maakaasuriippuvuutta Venäjästä. Vuosina 2017 ja 2018 nousi esiin yhdet tuokiot kumpanakin vuotena, jotka käsittelivät Venäjän ja Suomen yhteistä ydinvoimalahanketta, jonka kohdalla koettiin, että se saattaisi olla uhka Suomelle. Kolmantena kiinnekohtana nousi esille vielä yleisesti Venäjän aiheuttamat energiapolitiikkaan liittyvät uhkat Suomea kohtaan.

5.2 Historialliset uhkat 2012–2018

Historiallisilla uhkilla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa sellaisia Venäjästä Suomeen, tai sellaiseen kokonaisuuteen, johonka Suomi kuuluu, kohdistamaa uhkaa, joka on tapahtunut ennen tutkimuksessa käytettävän aineiston ajanjaksoa alla olevan esimerkin tavoin.

”Osa reagoi maan myyntiin venäläisille – sodan aikaisille vihollisille – pelkästään tunteella” (HS 24.9.2013, Venäläistä rahaa ei kannata ylenkatsoa)

Otin myös mukaan sellaiset historialliset uhkat, jotka olivat Neuvostoliiton aiheuttamia, koska Venäjä peri Neuvostoliiton hajotessa sen paikan kansainvälisessä yhteisössä. Aineiston aikavälin puitteissa historiallisiksi laskettavia uhkia nousi pääkirjoituksista yhteensä 47 kappaletta, ja on neljänneksi suurin kiinnekohta jakautuen alla olevan taulukon mukaisesti eri vuosille.

TAULUKKO 4. Historialliset uhkat 2012–2018

	2012*	2013	2014	2015	2016	2017	2018**	Yht.
Historialliset uhkat	2	8	15	9	3	9	1	47

*Alkaa 8.5.2012

**Loppuu 18.5.2018

Taulukosta voidaan nähdä, että vuonna 2012 aineistosta artikuloitui kaksi tuokiota, jotka käsittelivät historiallista uhkaa Suomea kohtaan. Vuonna 2013 artikuloitujen tuokioiden määrä nousi aineistossa kahdeksaan kappaleeseen. Seuraavana vuotena aineistosta nousi esiin 15 kappaletta historiallista uhkaa artikuloivia tuokioita. Se oli samalla suurin vuosittainen määrä tuokioita kyseisessä kiinnekohdassa. Vuonna 2015 kiinnekohtaa rakentavia tuokioita nousi esiin aineistosta yhteensä 9 kappaletta. Seuraavana vuonna tuokioiden määrä laski edelleen kolmeen kappaleeseen nousten vuonna 2017 takaisin yhdeksään tuokioon. Aineiston viimeisenä vuonna historiallisia uhkia artikuloivia tuokioita oli enää yksi kappale.

Historiallisista uhista nousi erityisesti esille kolme eri teemaa, joissa Venäjä tai Neuvostoliitto toimi uhkana Suomelle. Vanhimpana teemana nousi esille se, että Suomi ja Venäjä ovat olleet vuosisatojen saatossa monesti toistensa vihollisia alla olevan esimerkin mukaisesti.

"Suomella on kompleksinen suhde Venäjään. Kansalaisten epäluulolle on vuosisataiset syynsä, mutta pätevätkö ne yhä?" (HS 20.6.2013 Niemeläinen, Puolustuspolitiikkaa tehdään pakkoraossa)

Toinen, paljon ensimmäistä enemmän, esiin nouseva hieman uudempi historiallisen uhkan teema oli talvi- ja jatkosodan aikaisten tappioiden, muistojen sekä kokemusten kertaaminen ja esiin nostaminen. Jäljempänä tuleva esimerkki on hyvä esimerkki siitä, kuinka Suomen ja Neuvostoliiton sotaisa historia tuodaan sivulauseessa esiin, vaikka itse uutinen kertoo Suomen ja Kiinan päämiesten tapaamisesta Helsingissä.

"Vierailun yhteydessä allekirjoitettiin juhlallinen pino julistuksia ja asiakirjoja. Niistä puuttuu kuitenkin samanlainen suuren ja pienen maan jännite, joka leimasi sotia käyneiden naapurimaiden Suomen ja

Neuvostoliiton välejä.” (HS 6.4.2017, *Kiina lähettää viestejä Helsingistä itään ja länteen*)

Kolmantena historiallisen uhkan teemana nousi selkeästi esiin Suomen ja Neuvostoliiton sodanjälkeinen tilanne, jossa Suomi joutui mukautumaan Neuvostoliiton tahtoon esimerkiksi itsenäisyyden menettämisen uhalla. Alla oleva presidentti Koiviston esimerkkilainaus kiteyttää tämän.

”Kun presidentiltä kysyttiin kirjan venäjänkielisen version julkistamistilaisuudessa Moskovassa, mikä sitten on Suomen idea, Koivisto vastasi: ”vyžit” eli ”selviytyä hengissä”” (HS 23.3.2014, *Suomen pitää selvitä hengissä tästä kriisistä*)

Näiden kolmen kiinnekohdan lisäksi aineistosta nousi esille yksittäisiä muitakin historiallisia uhkia, jotka koskivat esimerkiksi Suomen viennin hiipumista Neuvostoliiton romahtaessa tai Itämeren saastuttamista koskevia ympäristöllisiä uhkia.

5.3 Määrittelemättömät uhkat 2012–2018

Määrittelemättömillä uhkilla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa sellaisia Venäjästä Suomeen, tai sellaiseen kokonaisuuteen, johonka Suomi kuuluu, kohdistamaa uhkaa, jota ei ole nimensä mukaisesti määritelty pääkirjoituksessa. Uhkan olemassaolo joko vain todettiin olevan tai uhkatyyppi oli epämääräinen. Yksinkertaisimmillaan määrittelemättömät uhkat olivat vain toteamuksia siitä, että Venäjästä tai sen toiminnasta oli uhkaa Suomelle, ilman että uhkan laadulle annetaan minkäänlaista kontekstia. Esimerkki tällaisesta uhasta on esimerkiksi seuraavanlainen.

”Venäjän ja lännen suhteissa on alkanut epävarma ja likainen kausi.”
(HS 8.4.2014, *Kriisissä lentää lokapalloja myös Suomen suuntaan*)

Määrittelemättömät uhkat jakaantuivat alla olevan taulukon mukaisesti eri vuosille. Se on toiseksi suurin kiinnekohta diskurssissa 155 tuokiolla.

TAULUKKO 5. Määrittelemättömät uhkat 2012–2018

	2012*	2013	2014	2015	2016	2017	2018**	Yht.
Määrittelemättömät uhkat	3	21	36	25	39	25	6	155

*Alkaa 8.5.2012

**Loppuu 18.5.2018

Kuten yllä olevasta taulukosta voi nähdä, tynkävuotena 2012 aineistosta nousi esille yhteensä kolme määrittelemättömän uhkan kiinnekohtaa rakentavaa tuokiota. Vuonna 2013 tuokioiden määrä nousi HS:n pääkirjoituksissa 21 kappaleeseen. Sitä seuraavana vuonna aineistosta nousi esiin yhteensä 36 tuokiota. Vuonna 2015 määrittelemättömien uhkien kiinnekohtaa rakentavien tuokioiden määrä laski 25 kappaleeseen. Vuonna 2016 tuokioiden määrä nousi korkeimmaksi kuin minään tiettyä vuotena, 39 kappaleeseen. Sitä seuraavana vuonna niiden määrä laski takaisin 25 kappaleeseen, kunnes lopulta tynkävuonna 2018 aineistosta artikuloitui vielä kuusi kappaletta tuokioita.

5.4 Talousuhkat 2012–2018

Talousuhkien kiinnekohdalla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa sellaista uhkaa, jossa joko Venäjällä tapahtuneet asiat tai Venäjän aktiiviset toimet aiheuttavat Suomelle tai suomalaisille taloudellista uhkaa tai vahinkoa. Tyypillisimmillään Venäjältä Suomeen kohdistuvat taloudelliset uhkat olivat uhaksi Suomen Venäjälle kohdistuvalle viennille tai vastaavasti Venäjän suunnalta tulevalle tuonnille alla olevan esimerkin mukaisesti.

”On syytä myös muistaa, että pakotteet ja vastapakotteet iskevät suhteettomasti juuri Suomen talouteen.” (HS 17.9.2014, Pakotteiden vaarat ovat usein hyötyjä suuremmat)

Taloudellisten uhkien kiinnekohdat jakaantuivat alla olevan taulukon mukaisesti aineiston eri vuosille. Se oli kokonaisuudessaan aineiston kolmanneksi suurin artikuloitunut kiinnekohta 108 tuokiolla.

TAULUKKO 6. Taloudelliset uhkat 2012–2018

	2012*	2013	2014	2015	2016	2017	2018**	Yht.
Taloudelliset uhkat	2	7	53	17	20	6	3	108

Taloudelliset uhkat 2012–2018

*Alkaa 8.5.2012

**Loppuu 18.5.2018

Yllä olevasta taulukosta voidaan nähdä, että vuotena 2012 aineistosta artikuloitui yhteensä kaksi kappaletta taloudellisia uhkia. Vuonna 2013 tuokioiden määrä nousi yhteensä seitsemään kappaleeseen. Eniten esiin nousevia taloudellisen uhkan tuokioita nousi aineistosta vuonna 2014, yhteensä 53 kappaletta ja sitä seuraavana vuonna kyseisten tuokioiden määrä romahti 17 kappaleeseen. Vuotena 2016 tuokioiden määrä nousi 20 kappaleeseen. Vuosina 2017 ja 2018 tuokioiden määrät laskivat edelleen kuuteen ja kolmeen.

Venäjältä Suomeen kohdistuvat taloudelliset uhkat on mahdollista jakaa aineiston puitteissa edelleen neljään esiin nousevaan kiinnekohtaan. Ne ovat Suomen Venäjän viennin väheneminen tai yleisesti viennin ongelmat. Alla yksi esimerkki niistä.

”Suomessa on herättänyt paljon porua EU-komission päätös, jonka nojalla tuetaan Venäjän-viennin vaikeuksien vuoksi Baltian maidontuottajia muttei Suomen tuottajia.” (HS 22.11.2014, Maitotuki olisi vain tilkka)

Toisena artikuloituneena teemana toimi venäläisten Suomeen kohdistuvan ostosmatkailun supistuminen alla olevan esimerkin mukaisesti vuoden 2014 lopulta.

”Matkailijoiden määrä on siis vähentynyt, mutta niin on pienentynyt venäläisten Suomessa käyttämä rahamääräkin. Vielä pari vuotta sitten, ”hyvinä aikoina”, venäläisillä oli tapana näyttää ja käyttää rahaa huolettomasti” (HS 29.12.2014, Pakkasukko ei tuo kauppiaille lahjoja tässä vuodenvaihteessa”)

Kolmas isompi kiinnekohta aineistossa oli Venäjän lännelle asettamat vastapakotteet tai Venäjän asettaman tullimuurin aiheuttamat taloudelliset ongelmat Suomelle tai suomalaisille yrityksille. Esimerkkinä tästä tuokio vuodelta 2018, joka käsittelee neljä vuotta aikaisemmin venäläisten asettamia vastapakotteita.

"Venäjä vastasi pakotteisiin omilla vastapakotteillaan, ne iskivät Suomessa erityisesti muutamaan yritykseen. Suomalainen Valio oli ykköskärsijä, koska Venäjä kielsi vuonna 2014 maitotuotteiden ja monien elintarvikkeiden tuonnin maahan." (HS 29.3.2018, Suomalaisille sianlihan tuottajille on tulossa apua Yhdysvalloista)

Neljäntenä isona kiinnekohtana nousi aineistosta esille Venäjän talouskasvun hidastumisen aiheuttamat taloudelliset uhkat Suomelle alla olevan esimerkin mukaisesti.

"Osa kysynnän hidastumisesta selittyy sillä, että talouskasvu on hiipunut myös Venäjällä" (HS 15.10.2013, Suomi voi joutua kilpailemaan venäläisturisteista)

Neljän esiin nousseen teeman lisäksi taloudellisten uhkien kiinnekohtaa artikuloi myös muutama yksittäinen tuokio, jossa yleisesti mainitaan Suomen ja Venäjän taloudellisen tilan huonontuminen.

5.5 Turvallisuushukat 2012–2018

Turvallisuushukien diskurssilla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa Venäjältä Suomeen, suomalaisiin tai sellaisiin ryhmittymiin, johonka Suomi kuuluu läheisesti, kohdistuvia uhkia turvallisuuteen. Nämä voivat olla Suomen valtioon kohdistuvia uhkia tai esimerkiksi Suomen kansalaisiin kohdistuvia uhkia. Tällaisesta uhasta yhtenä esimerkkinä toimii Venäjän tekemät ilmatilaloukkaukset aineiston eri aikoina.

Turvallisuushukien diskurssi artikuloitui eri vuosina seuraavan taulukon mukaisesti. Se oli tutkimuksen ylivoimaisesti suurin kiinnekohta yhteensä 279 artikuloituneella tuokiolla.

TAULUKKO 7. Turvallisuushukat 2012–2018

	2012*	2013	2014	2015	2016	2017	2018**	Yht.
Turvallisuushukat	21	22	76	33	69	52	6	279

*Alkaa 8.5.2012

**Loppuu 18.5.2018

Yllä olevasta taulukosta voidaan nähdä, että tynkävuonna 2012 kiinnekohtaa rakentavia tuokioita oli yhteensä 21 kappaletta. Aineiston ensimmäisenä kokonaisena vuotena, eli vuonna 2013, kertyi tuokioita yhteensä 22 kappaletta. Vuotena 2014 turvallisuushkia artikuloitui aineistosta yhteensä 76 kappaletta. Se on suurin määrä tiettyä yksittäistä kiinnekohtaa rakentavia tuokioita yhdessä vuodessa koko aineistossa. Seuraavana vuonna turvallisuushkan kiinnekohtaa rakentavien tuokioiden määrä putosi rajusti, yhteensä 33 kappaleeseen. Vuotena 2016 tuokioiden määrä nousi koko aineiston toiseksi suurimmaksi, yhteensä 69 kappaleeseen. Vuonna 2017 tuokioita nousi esille aineistosta 52 kappaletta ja aineiston viimeisessä tynkävuodessa, niitä oli enää kahdeksan kappaletta.

Helsingin Sanomien pääkirjoituksissa esiintuodut venäläiset uhkat Suomea kohtaan voidaan edelleen jakaa yhdeksään erilliseen uhkakuvan kiinnekohtaa, jotka artikuloivat Venäjän turvallisuushkan diskurssia hieman eri lähtökohdista. Kiinnekohdat ovat seuraavanlaiset.

- Venäjän sotilaallinen uhka Suomelle
- Venäjän käytöksen arvaamattomuus
- Venäjän suorittamat ilmatilaloukkaukset Suomessa
- Venäjän puuttuminen Suomen sisäisiin asioihin
- Venäjän ydinaseet ja niillä uhkaaminen
- Venäjän suorittama hakkerointi Suomen kriittisiin tietojärjestelmiin
- Venäjän ja Suomen kaksoiskansalaisuus turvallisuushkana
- Itämeren turvallisuuden vaarantuminen Venäjän toiminnan vuoksi
- Venäjän rajavalvonnan loppumisen uhka

Ensimmäistä kiinnekohtaa, eli Venäjän sotilaallista uhkaa Suomelle, kuvastaa hyvin Kari Huhdan kirjoittama esimerkkilause vuodelta 2013.

"KULUNEEN viikon aikana Venäjä on eri uutisissa vallannut Suomen ja sammuttanut valot muutamassa tunnissa, viikossa tai vuodessa." (HS 11.1.2013 Kari Huhta, Puolustuksen puheenvuoro)

Toista kiinnekohtaa, eli Venäjän käytöksen arvaamattomuutta, kuvastaa monikin esimerkki eri vuosilta, mutta esimerkki vuodelta 2014 kuvastaa hyvin, miten Venäjän arvaamatonta käytöstä artikuloidaan HS:n pääkirjoituksissa.

”Joka tapauksella Suomella on nyt aiempaa arvaamattomampi ja uhmakkaampi naapuri pääosapuolena kiristyvässä kansainvälisessä tilanteessa.” (HS 8.8.2014, Venäjän uhmakkuus osuu myös Suomeen)

Kolmatta kiinnekohtaa, eli Venäjän suorittamia ilmatilaloukkauksia Suomeen, kuvastaa myös edellisen lailla moni eri tuokio aineistossa. Tästä yhtenä esimerkkinä toimii tuokio vuodelta 2016.

”Venäjäkin osallistuu keskusteluun omalla tavallaan: Suomen ilmatilaa loukkaamalla.” (HS 8.10.2016, Ulkopoliitiikan leirit asettuvat asemiinsa)

Neljäntenä kiinnekohtana, eli Venäjän puuttuminen Suomen sisäisiin asioihin, kuvastaa hyvin lainaus HS:sta vuodelta 2014, jossa käsitellään, kuinka Venäjä katsoo oikeudekseen puolustaa venäjänkielisiä myös toisissa valtioissa sotilaallisesti.

”Venäjä ilmoitti viime viikolla oikeudekseen puolustaa venäjänkielistä väestöä sotilaallisesti muissa maissa. Suomi ei ole Ukraina, mutta toimivat suhteet naapurin ja EU:n kanssa edellyttävät, että Venäjä sanoo, mitä linjaus tarkoittaa” (HS 3.3.2014, Ukrainan järistykset tuntuvat myös Suomessa)

Viidentenä kiinnekohtana toimii Venäjän ydinaseet ja niillä uhkaaminen. Ydinaseuhka erottuu tavanomaisesta sotilaallisesta uhasta siinä, että ydinaseet lasketaan joukkotuhoaseeksi ja siksi erilliseksi uhaksi. Yksi kuvaava esimerkki, jossa Venäjän ydinaseet koetaan Suomessa uhaksi, tulee vuodelta 2016, missä todetaan, että juuri venäläiset ydinaseet koetaan Suomessa uhaksi.

”SUOMESSA vaikuttaa siltä, että ydinaseet nähdään ongelmaksi lähinnä suhteessa Venäjään.” (HS 12.11.2016 Tytti Erästö, Suomen tulisi kannattaa ydinasekieltoa)

Kuudentena kiinnekohtana toimii uhka Venäjän suorittamista hakkeroinneista suomalaisiin kriittisiin tietojärjestelmiin. Eräs esimerkki tällaisesta on esimerkin mukainen vakoiluohjelman ujuttaminen suomalaisiin järjestelmiin.

”Ulkoministeriön verkkoon tunkeuduttiin ainakin vuosina 2011–2012 Red October -nimisellä vakoiluohjelmalla, jonka Venäjä ja Kiina tuottivat kyberasiantuntijoiden mukaan yhdessä.” (HS 12.1.2013, Vakoilijan oleilu UM:n verkossa herättää vakavia kysymyksiä)

Seitsemäntenä kiinnekohtana turvallisuusuhan diskurssissa toimii Venäjän ja Suomen kaksoiskansalaisuus turvallisuushkana. Esimerkki tällaisesta tuokiosta on mahdollista nostaa esiin vuodelta 2014, jossa ei suoraan sanota, että Venäjän passi olisi uhka, mutta sitä implikoidaan kuitenkin.

”Siispä Suomessa saattaa olla palveluksessa kadettiupseereita, joilla on Venäjän passi. Puolustusvoimat ei suostu kommentoimaan koko asiaa” (HS 27.1.2014 Jussi Niemeläinen, Suomessa saattaa olla palveluksessa upseereita, joilla on Venäjän passi)

Kahdeksantena kiinnekohtana nousee turvallisuushkien keskeltä Itämeren turvallisuuden vaarantumisen uhka Venäjän toimien vuoksi. Tulevassa esimerkissä vuodelta 2016, jossa kuvaillaan Venäjän toimien epävakauttaneen Itämeren tilannetta.

”Päällisin puolin Suomen ja Ruotsin analyysit Venäjästä ja Itämeren alueen turvallisuusympäristön muutoksesta ovat hyvin yhteneväiset. Sekä Suomelle että Ruotsille on tärkeää pitää Itämeren alue vakaana ja myös pysyä itse konfliktien ulkopuolella.” (HS 21.6.2016, Paljon yhteistä, mutta myös eroja)

Yhdeksäntenä ja viimeisenä kiinnekohtana aineistosta nousee esiin Venäjän rajavalvonnan loppumisen uhka. Tämä kiinnekohta nousi esille pelkästään vuonna 2016 kirjoitetuissa pääkirjoituksissa, kun Venäjä oli päästänyt vapaasti turvapaikanhakijoita Lapin vastaisella rajalla Suomeen ilman päteviä matkustusasiakirjoja. Se, että tämä koetaan uhaksi, selviää alla olevasta kysymyksestä.

”Onko Venäjä rakentanut mahdollisista turvapaikanhakijoista pelotteen, jolla se voi halutessaan painostaa Suomea?” (HS 25.1.2016, Tulijat itärajalla ovat testi Suomelle)

Artikuloituneiden kiinnekohtien lisäksi aineistosta nousi esille muutamia sellaisia tuokioita, joissa yksikertaisesti todettiin Venäjän olevan Suomelle turvallisuushka enempää lisäämättä miksi asia olisi niin.

5.6 Ympäristöuhkat 2012–2018

Ympäristöuhkan diskurssilla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa Venäjältä tai Venäjän toimista johtuvaa uhkaa suomalaiselle luonnolle ja ympäristölle. Tällaisia uhkia esiintyi aineistossa yhteensä 17 kappaletta tehden siitä aineiston vähäsisältöisimmän diskurssin. Tuokiot jakaantuivat eri vuosille seuraavanlaisella tavalla.

TAULUKKO 8. Ympäristöuhkat 2012–2018

	2012*	2013	2014	2015	2016	2017	2018**	Yht.
Ympäristöuhkat	1	1	0	3	4	8	0	17

*Alkaa 8.5.2012

**Loppuu 18.5.2018

Tynkävuotena 2012 tuokioita esiintyi aineistossa yhteensä yksi kappale. Seuraavana vuonna tuokioita nousi esiin aineistosta myös yksi kappale. Vuonna 2014 aineistosta ei noussut yhtäkään sellaista tuokiota, joka liittyisi ympäristöuhkaan. Vuotena 2015 ympäristöön liittyviä uhkia artikuloitui aineistosta yhteensä kolme kappaletta. Vuosi 2016 sisälsi yhteensä neljä kappaletta ympäristöuhkaa artikuloivia tuokioita. Sitä seuraavana vuonna aineistosta artikuloitui enemmän ympäristöuhkia kuin minään muuna aineiston vuonna. Niitä oli yhteensä kahdeksan kappaletta. Tynkävuotena 2018 aineistosta ei artikuloitunut yhtäkään tuokiota ympäristöuhkiin.

Venäjän aiheuttamat ympäristöuhkat nousevat kahdesta artikuloituvasta kiinnekohdasta aineistossa. Suurin osa ympäristöuhista koski Itämeren saastumista öljyn, fosforin tai ongelmajätteen vuoksi. Yksi ainoa tuokio koski myös Tšernobylin tuhon aiheuttamia ympäristöuhkia.

Esimerkki Itämeren saastumisesta venäläisen öljyn vuoksi tulee vuoden 2012 ainoasta tuokiosta.

”Venäjän öljynkuljetusten nopea kasvu on aiheuttanut lisäriskin, jota ei osattu aikoinaan ennustaa ja johon on ollut hyvin vaikea vaikuttaa.” (HS 1.10.2012 Inari Helle, Sakari Kuikka ja Emilia Luoma, Öljyonnettomuuksia kannattaa ehkäistä)

Seuraavassa esimerkissä käsitellään Itämereen Pietarista pääseviä fosforipäästöjä. Vaikka itse esimerkissä mainitaan, että fosforipäästöjä on pystytty vähentämään paljon, niin siinä kuitenkin samalla luodaan fosforipäästöistä uhkakuvaa.

”Suomenlahtea rehevöittäviä fosforipäästöjä on viime vuosina onnistuttu vähentämään jopa 60 prosenttia. Tähän on päästy tehostamalla Pietarin jätevesien fosforinpoistoa, uusimalla kaupungin puhdistamoita ja viemäristöä sekä vähentämällä venäläisen lannoitetehtaan päästöjä Laukaanjokeen.” (HS 18.4.2015 Juha Nurminen, Saaristomeri voitaisiin pelastaa pilkkahinnalla – ratkaisu on kipsikäsittely)

Kolmannessa esimerkissä käsitellään Itämereen joutuvaa ongelmajätettä Venäjän toimien vuoksi. Tuleva esimerkki on vuodelta 2017, Krasnyi Borista Venäjältä. Siinä mainitaan, että ongelmaa ei ole saatu pois päiväjärjestyksestä, vaikka se nousee tasaisesti otsikoihin.

”On surullista, että Pietarin lähellä oleva Krasnyi Bor nousee säännöllisesti otsikoihin, koska Suomenlahteakin uhkaavan ongelmajätealueen aiheuttamia vuotoriskejä ei ole saatu poistettua.” (HS 3.8.2017 Heli Saavanainen, Myrkkyongelma odottaa yhä ratkaisua – Venäläisellä ongelmajätealueella piilee Suomenlahteakin uhkaava ympäristöriski)

Itämeren uhkien lisäksi yksi tuokio toimi kiinnekohtana Tšernobylin aiheuttamille ympäristötuhoille.

”Saattaa pitää paikkansa, mutta ministerikään ei voi mitään sille, että venäläisellä ydinvoimaosaamisella ei ole Suomessa Tšernobylin takia hyvä kaiku” (HS 4.7.2013 Fennovoima etenee nyt venäläispääoman turvin)

Esimerkki on vuodelta 2013 ja siinä mainitaan, Tšernobylin ydinvoimalaonnettomuus ohimennen kuvaamaan venäläistä ydinvoimaosaamista. Tšernobylin ydinvoimalaonnettomuus aiheutti Suomelle pääasiassa ympäristövahinkoja ja siksi se on tuokiona ympäristöuhkien alla.

5.7 Venäjän identiteetin ja uhkakuvadiskurssien rakentajat aineistossa

Sen lisäksi, että tässä tutkielmassa tutkittiin, miten Suomeen kohdistuvat uhkakuvat rakensivat Venäjän identiteettiä, täytyy myös tutkia ketkä tai mitkä instanssit tuottavat

näitä uhkakuvia. Aineisto tähän tutkimukseen on kerätty Helsingin Sanomien pääkirjoituksista Vladimir Putinin kolmannelta presidenttikaudelta, joten suurin osa aineiston teksteistä on Helsingin Sanomien pääkirjoitustoimituksen kirjoittamia. Kuitenkin osa pääkirjoituksista kuuluu myös *Kolumnit*, *Vieraskynä*, *Vastaväitteet* ja *Merkintöjä* kategorioiden alle. Sellaisilla pääkirjoituksilla on pääkirjoitustoimituksen ulkopuolisia kirjoittajia. Taulukossa 1 on listattuna kaikki sellaiset pääkirjoitukset, joissa on kirjoittaja mainittu. Niitä on yhteensä 145 kappaletta kaikista 364 pääkirjoituksesta. Kaikkiaan aineiston 621 tuokiosta yhteensä 280 tuokiota oli sellaisissa pääkirjoituksissa, joissa kirjoittaja oli mainittu. Loput pääkirjoitukset ovat HS:n pääkirjoitustoimituksen kirjoittamia. Sellaisia pääkirjoituksia oli yhteensä 229 kappaletta, ja niistä nousi esiin yhteensä 341 tuokiota.

Kaikista pääkirjoitustoimikunnan ulkopuolisista 145 pääkirjoituksista yhteensä 30 pääkirjoitusta oli toimittaja Kari Huhdan kirjoittamia. Hän oli HS:n pääkirjoitustoimituksen jälkeen suurin yksittäinen uhkakuvien tuottaja aineistossa. Toiseksi suurimman määrän uhkakuvia pääkirjoituksissa tuotti joko toimittaja ja myöhemmin Itämeren-kirjeenvaihtaja Jussi Niemeläinen tai politiikan toimittaja Unto Hämäläinen riippuen tarkastelutavasta. Niemeläisellä oli 11 pääkirjoitusta aineistossa, kun taas Hämäläisellä vain 10, mutta Niemeläisen pääkirjoituksista nousi esiin vain 18 tuokiota siinä missä Hämäläisen pääkirjoituksista nousi 20 kappaletta. Neljänneksi eniten uhkakuvia tuotti toimittaja Matti Kalliokoski kirjoittaen yhteensä seitsemän pääkirjoitusta, joista nousi esiin 13 tuokiota. Tarkemmat tiedot pääkirjoitusten kirjoittajista ja niissä esiintyvistä tuokioiden määristä löytyy taulukosta 1.

6. Johtopäätökset ja loppupäätelmät

Edellisessä luvussa analysoitiin minkälaisia uhkakuvia Helsingin Sanomien pääkirjoitukset tuottavat Venäjästä Suomea kohtaan. Tämä luku tulee esittelemään aiemmin tutkimuksessa tehdyn analyysin pohjalta vastaukset tutkimuskysymyksiin ja niiden avulla vastaamaan tutkimuksen pääkysymykseen sekä vetämään johtopäätökset niistä. Tämän lisäksi luvussa tullaan tarkastelemaan tutkimuksen luotettavuutta arvioimalla sen validiteettia ja reliabiliteettia. Lopuksi pohdin saatuja tuloksia ja esittelen joitakin mahdollisia jatkotutkimusaiheita.

6.1 Johtopäätökset

Tutkielman alussa kysyttiin, minkälaisena uhkana Helsingin Sanomat kokee Venäjän olevan Suomelle uutisoinnissaan Vladimir Putinin kolmannella presidenttikaudella ajanjaksolla 1.5.2012 – 18.3.2018 ja jos näkee, niin minkälaisena. Vastatakseen tähän pääkysymykseen tutkimuksessa esitettiin kolme tutkimuskysymystä, joihin vastaamalla olisi mahdollista saada selvyyttä minkälaista uhkaa Venäjältä Suomea kohtaan HS:n pääkirjoituksista rakentuu, miten uhkat ovat muuttuneet ajan kuluessa ja kuka rakentaa kyseisiä uhkakuvia. Tutkimuskysymykset ovat siis seuraavanlaiset.

- 1. Miten Venäjän identiteetti Suomea uhkaavana toimijana rakentuu Vladimir Putinin kolmannella presidenttikaudella Helsingin Sanomien pääkirjoituksissa?*
- 2. Miten identiteettiä muodostavat diskurssit muuttuvat aineistossa vuosittain?*
- 3. Nouseeko Helsingin Sanomien pääkirjoituksissa esiin toimijoita, jotka korostavat Venäjän Suomea kohtaan tuottamaa uhkaa?*

Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen saadaan vastaus tarkastelemalla edellisessä luvussa muodostettuja diskursseja. Rakentuneet diskurssit luovat Venäjälle yhdenlaisen identiteetin Laclau ja Mouffen diskurssiteorian mukaisesti. Diskursseja muodostui lopulta yhteensä kuusi kappaletta, Energiauhkat, Historialliset uhkat,

Määrittelemättömät uhkat, Talousuhkat, Turvallisuusuhkat ja Ympäristöuhkat. Artikuloituneet diskurssit muodostuivat edelleen kiinnkohdista, jotka edelleen muodostuivat tutkimuksen pienimmistä yksiköistä, eli tuokioista. Suurimmiksi diskursseiksi muotoituivat lopulta Turvallisuusuhkan ja Talousuhkan diskurssit.

Laclau ja Mouffin diskurssiteorian mukaisesti kaikki kuusi aineistosta artikuloitunutta diskurssia muodostavat omalta osaltaan Venäjän identiteettiä Suomea uhkaavana toimijana niin sanottujen ekvivalenssin ketjujen kautta. Siinä diskurssien eri merkitsijät, eli aineistosta nostetut uhkat, järjestetään tietyllä tavalla osoittamaan mitä tutkittava subjekti, eli Venäjä on, ja mitä se ei ole. Päällimmäisenä tutkittava Venäjän identiteetti muodostuu turvallisuusuhkaksi Suomelle, mutta muillakin diskursseilla on paikkansa identiteetin muodostuksessa. Muut diskurssit haastavat vallitsevaa turvallisuuteen kohdistuvaa uhkakuvaa ja pitävät identiteetin muodostumista alati muuttuvana prosessina. Muodostunut identiteetti ei siis ole lopullinen totuus Venäjän suhteesta Suomeen, vaan se saattaa muuttua ajan kuluessa, kun diskursiiviset rakenteet muuttuvat.

Toiseen tutkimuskysymykseen, ”Miten identiteettiä muodostavat diskurssit muuttuvat aineistossa vuosittain?”, saatiin vastaus tarkastelemalla taulukkoa ”*Tuokiot kiinnkohdissa*”. Kyseisestä taulukosta voitiin nähdä, miten uhkakuvadiskurssit muuttuivat aineistossa vuosittain.

Aineiston ensimmäisenä vuotena, eli vuonna 2012, siitä nousi esiin yhteensä 29 tuokiota. Vuoden 2012 suurin uhkakuvadiskurssi oli *Turvallisuusuhkat* -diskurssi 21 tuokiolla. Vuosi 2012 täyttyi suurimmalta osaltaan juuri turvallisuuteen liittyvistä uhkista. (TAULUKKO 2).

Aineiston toisena vuonna, eli vuonna 2013, tuokioita nousi esiin yhteensä 64 kappaletta. Vuoden 2013 suurin uhkakuvadiskurssi oli *Turvallisuusuhkat* -diskurssi 22 tuokiolla, mutta *Määrittelemättömät uhkat* -diskurssi oli vain yhden tuokion päässä tästä 21 tuokiolla. (TAULUKKO 12).

Vuonna 2014 aineistosta nousi esiin yhteensä 190 uhkakuvadiskurssia rakentavaa tuokiota. Se oli kaikista uhakuvarikkain vuosi koko tutkimuksessa. *Turvallisuusuhkat* -diskurssi oli suurin uhakuva 76 tuokiolla. *Talousuhkat* -diskurssi nousi toiseksi

suurimmaksi uhkakuvaksi 53 tuokiolla ja *Määrittelemättömät uhkat* -diskurssi oli kolmanneksi suurin uhkakuvadiskurssi vuonna 2014 36 tuokiolla. (TAULUKKO 2).

Vuonna 2015 aineistosta nousi esille yhteensä 93 uhkakuva artikuloivaa tuokiota. Tämän vuoden suurimmat uhkakuvadiskurssit olivat *Turvallisuusuhkat* 33 tuokiolla, *Määrittelemättömät uhkat* 25 tuokiolla ja *Talousuhkat* 17 tuokiolla. (TAULUKKO 2).

Vuonna 2016 aineistosta nousi esiin uhkakuvia artikuloivia tuokioita alla olevan taulukon mukaisesti yhteensä 136 kappaletta. Se oli aineiston puitteissa tutkimuksen toiseksi uhkakuvarikkain vuosi. Suurimmaksi uhkakuvaksi vuonna 2016 nousi *Turvallisuusuhkat* -diskurssi 69 tuokiolla. Toiseksi suurimmaksi uhkaksi nousi *Määrittelemättömät uhkat* -diskurssi 39 tuokiolla ja kolmanneksi suurin diskurssi kyseisenä vuonna oli *Talousuhkat* -diskurssi 20 tuokiolla. (TAULUKKO 2).

Aineiston viimeisenä kokonaisena vuonna, eli vuonna 2017, uhkakuvadiskursseja artikuloivia tuokioita nousi esiin alla olevan taulukon mukaisesti yhteensä 101 kappaletta. Se oli tutkimuksen kolmanneksi uhkakuvarikkain vuosi. Vuoden 2017 suurimmaksi uhkakuvaksi nousi *Turvallisuusuhkat* -diskurssi 52 tuokiolla ja toiseksi suurimmaksi tuokioksi nousi *Määrittelemättömät uhkat* -diskurssi 25 tuokiolla. (TAULUKKO 2).

Tynkävuonna 2018 aineistosta nousi esiin yhteensä 18 kappaletta uhkakuvia artikuloivia tuokioita. Kyseisen vuoden isoimmat uhkakuvat olivat sekä *Määrittelemättömät uhkat* -diskurssi että *Turvallisuusuhkat* -diskurssi molemmat kuudella tuokiolla. (TAULUKKO 2).

Yllä olevien taulukoiden sisältämistä tiedoista on mahdollista vastata tutkimuksen toiseen tutkimuskysymykseen, ”*Miten identiteettiä muodostavat diskurssit muuttuvat aineistossa vuosittain?*” Uhkakuvia rakentavien tuokioiden määrä vaihteli vuosittain aineistossa tynkävuoden 2018 18 tuokion ja vuoden 2014 190 tuokion välillä, isomman numeron tarkoittaessa enemmän artikuloituja uhkakuvia. Aineiston jokaisena vuonna suurimmaksi uhkakuvaksi nousi *Turvallisuusuhkat* -diskurssi joskin vuonna 2018 saaden saman verran tuokioita kuin *Määrittelemättömät uhkat* -diskurssi. Toiseksi ja kolmanneksi suurimmat uhkakuvat vaihtelivat vuosittain *Määrittelemättömät uhkat* -diskurssin ja *Talousuhkat* -diskurssin välillä. Loput kolme uhkakuvadiskurssia olivat

selkeästi pienemmässä roolissa isoimpiin uhkakuvadiskursseihin verrattuna.

Kolmanteen tutkimuskysymykseen, *"Nouseeko Helsingin Sanomien pääkirjoituksissa esiin toimijoita, jotka korostavat Venäjän Suomea kohtaan tuottamaa uhkaa?"* saatiin vastaus tarkastelemalla tuloksia luvusta 5.7 *Venäjän identiteetin ja uhkakuvadiskurssien rakentajat aineistossa* sekä siihen olennaisesti liittyviä taulukoita 1 ja 2. Aineistona olevista 364 pääkirjoituksesta 145 pääkirjoituksessa oli nimi alla. Lopuissa 229 pääkirjoituksissa kirjoittajaa ei ollut erikseen nimetty, joten ne voidaan nähdä Helsingin Sanomien pääkirjoitustoimituksen kirjoittamiksi. Pääkirjoitustoimitus oli siten luonnollisesti suurin yksittäinen uhkakuvadiskurssien tuottaja. Toiseksi suurimmaksi uhkakuvien tuottajaksi aineistosta nousi esille toimittaja Kari Huhta ja kolmanneksi suurimmiksi tuottajiksi nousivat toimittajat Jussi Niemeläinen ja Unto Hämäläinen.

6.2 Tulosten pohdinta

Tämän tutkimuksen alkuperäisenä kysymyksenä oli, minkälaisena uhkana Helsingin Sanomat kokee Venäjän olevan Suomelle Vladimir Putinin kolmannella presidenttikaudella ajanjaksolla 1.5.2012 – 18.3.2018. Tutkimuskohteita lähestyttiin Ernesto Laclau ja Chantal Mouffen kehittämällä jälkistrukturalistisen diskurssiteorian avulla. Diskurssiteoreettinen lähestymistapa tutkimuksen pääkysymykseen vastaamiseksi osoittautui toimivaksi, koska diskurssiteoria tutkii merkitysten tuottamista diskursseilla. Vertailemalla Helsingin Sanomien pääkirjoituksista muodostettuja diskursseja toisiinsa on mahdollista saada näkyviin hegemonia uhkakuvien välisessä kamppailussa, jossa kilpaillaan siitä, millaista todellisuutta Venäjästä tuotetaan Suomea kohtaan lukijoille. Lyhyesti vastattuna tutkimuksen pääkysymykseen voidaan sanoa, että Helsingin Sanomat tuo esille erilaisia venäläisiä uhkakuvia Suomea kohtaan pääkirjoituksissaan. Tutkimuksessa tuotiin esille diskurssianalyttisin metodein lopulta kuusi erilaista Venäjältä peräisin olevaa uhkaa Suomea kohtaan ja siinä osoitettiin, että ylivoimaisesti suurimmat kolme uhkakuvadiskurssia näistä olivat suuruusjärjestyksessä *Turvallisuusuhkat*, *Määrittelemättömät uhkat* ja *Talousuhkat*. Kuitenkin tutkimuksen jokaisena vuonna Venäjästä kirjoitettiin uhkana Suomelle vähintään viiden, useimmiten kaikkien kuuden diskurssin kautta. Vuosina 2014 ja tynkävuotena 2018 pääkirjoituksista ei noussut esille

yhtäkään ympäristöön liittyvää uhkakuva.

Se, että aineistosta nousi esille eniten juuri uhkia Suomen turvallisuuteen sekä taloudellisia uhkia Venäjän toimien vuoksi, on samansuuntaista, mitä presidentti Martti Ahtisaari, ministeri Jaakko Iloniemi ja toimittaja Tapani Ruokanen pohtivat vuonna 2016 teoksessa *”Miten tästä eteenpäin?”*, jossa heidän keskusteluissansa pohditaan Venäjän aiheuttamia turvallisuuteen ja talouteen liittyviä uhkia Suomea kohtaan. Toisaalta myös Jarkko Limnéll ja Jaakko Iloniemi pohtivat vuonna 2018 teoksessa *”Uhkakuvat”* Suomeen kohdistuvia uhkakuvia nimeten Venäjän yhdeksi suurimmista. Heidän kirjassaan käsitellään myös enimmäkseen turvallisuuteen ja talouteen liittyviä uhkia mutta siinä tuodaan myös esille Venäjän toimista aiheutuneita ympäristöuhkia. (Limnéll ja Iloniemi 2018, 218.) Tässä tutkimuksessa ympäristöön liittyvät uhkakuvat olivat vähiten edustettuina Helsingin Sanomien pääkirjoituksissa.

Tutkimusongelman muotoutuessa oli lähtökohtaisesti selvää, että jonkinlaista uhkakuva tulisi nousemaan esille Helsingin Sanomien pääkirjoituksista. Venäjällä ja Suomella on historiallisesti pitkä, ja monin osin negatiivinen, suhde toisiinsa ja 2000-luvulla Venäjän käymät sodat Georgiassa ja Ukrainassa eivät parantaneet suomalaisten historiallisia tunteita itänaapuristaan. Tämän vuoksi oli kiinnostavaa saada tietoa siitä, kuinka paljon ja minkälaisia uhkakuvia rakentui Helsingin Sanomien pääkirjoituksissa, miten ne muuttuivat ja kuka tai ketkä niitä artikuloivat.

Helsingin Sanomien pääkirjoituksissa Venäjän aiheuttamista uhkista Suomea kohtaan juuri Suomen turvallisuuteen liittyvät uhkat nousivat aineistosta esille suurimpana huolen aiheena vuosi vuodelta. Aineiston kattamista vuosista 2014 nousee erityisen poikkeuksellisen esille Helsingin Sanomien pääkirjoituksista. Sinä vuonna artikuloitiin paljon enemmän uhkakuvia kuin minään muuna vuonna. Tämä piikki uhkakuvadiskursseissa selittyy sillä, että Venäjä oli vuoden 2014 alussa päätenyt aseelliseen konfliktiin Ukrainan kanssa ja tämä heijastui erityisesti turvallisuuteen liittyvien uhkakuvien määrän nousemisessa. Vuotena 2016 uhkakuvien määrä nousi edelliseen vuoteen nähden, joskaan ei samassa määrin kuin vuonna 2014. On kuitenkin huomattava, että Helsingin Sanomien pääkirjoituksissa negatiivisuus Venäjää kohtaan kohdistui pelkästään Venäjän valtioon ja yhteiskuntaan, eikä ollenkaan venäläisiin tai

venäläisyyteen.

Pääkirjoituksissa esiintyvien uhkakuvien määrän ajoittaista nousua voi selittää tutkimuksen alussa esitetyn Rousseau ja Garcia-Retameron teoriolla uhkakuvien syntymisestä. Sen mukaan uhkakuvat syntyvät yleisesti ihmisten, tai tässä tutkimuksessa erityisesti toimittajien, mielissä siitä, kun toimijoiden väliset identiteetit ja voimavarat eroavat suuresti toisistaan. Suomen ja Venäjän identiteettien sekä voimavarojen voi nähdä eroavan hyvinkin paljon toisistaan. Tästä esimerkkinä voidaan esittää toisessa luvussa esiteltyt tutkijat Sanna Ojajärvi ja Sanna Valtonen, jotka esittävät, että journalistisessa Venäjä-kirjoittelussa esiintyy uhkan, mahdollisuuden ja toiseuden kehyksiä. (Ojajärvi ja Valtonen 2011). Se, että Venäjä nähdään suomalaisessa journalismissa juuri toiseuden kautta, luo luonnostaan identiteettien välisen ”*me*” ja ”*te*” jaottelun. Tutkijat Janne Seppänen ja Esa Väliaverronen tuovat myös esille alun perin Stuart Hallin tekemän havainnon omassa tutkimuksessaan, jossa todetaan, että media jakaa helposti asiat dikotomisesti *me* ja *muut* -kategorioihin. Tästä osuvin esimerkki Väliaverron mukaan on maailman jakaminen *läntiseen* ja *ei-läntiseen* maailmaan. (Seppänen ja Väliaverronen 2012, 105–106). Valtiolla on eri sukuiset viralliset kielet, molempien valtioiden pääuskonnot eroavat toisistaan, Suomi on tunnustettu demokratia ja Venäjää voisi kuvailla autoritaariseksi valtioksi, joka esittää demokratiaa. Voimavarojen saralla Venäjä on moninkertaisesti suurempi kuin Suomi. Sen lisäksi, että valtioiden identiteettien voi nähdä eroavan toisistaan suurin osin, myös Venäjän sotilaallisten voimavarojen esitleminen Ukrainan konfliktissa on omiaan lisäämään Rousseau ja Garcia-Retameron teorian mukaisesti uhkan tunnetta suomalaisissa, mikä heijastui myös Helsingin Sanomien pääkirjoituksissa erityisesti vuosina 2014, 2016 ja 2017, jolloin Venäjä esitteli suuria voimavarojaan, kuten sotilaallista kykyään tai muita painostuskeinoja, kuten turvapaikanhakijoiden päästämistä Suomeen, sekä Suomea että muita naapurivaltioita kohtaan.

Toisaalta myös talouteen liittyvät uhkakuvat kokivat vuonna 2014 suuren kasvun Helsingin Sanomien pääkirjoituksissa. Suurin osa näistä talouteen liittyvistä uhkakuvista selittyy sillä, että Euroopan unioni ja Venäjä asettivat toisilleen pakotteita johtuen Ukrainan kriisistä ja niillä oli suoranaisia vaikutuksia Suomen taloudelliseen tilanteeseen. Alun perin suomalaiset Venäjälle viettävät liha- ja maitotuotteet eivät päässeetkään enää

rajan yli ja niille oli löydettävä korvaavia markkinoita (SVKK 2014). Sopeutuessaan uuteen tilanteeseen yritykset joutuivat pulaan ainakin hetkellisesti, mikä näkyi piikkinä vuoden 2014 taloudellisissa uhkissa.

Vuosi 2015 näyttäytyy aineistossa vuotena, jolloin uhkakuvien määrä koki edelliseen vuoteen nähden rajun pudotuksen. Erityisesti turvallisuuteen ja talouteen liittyvät uhkat laskivat edeltävästä huippuvuodesta paljon. Yhtenä selittävänä tekijänä Venäjän toimista kumpuavien turvallisuusuhkien laskemiseen voidaan pitää helmikuussa 2015 solmittua tulitaukoa Venäjän ja Ukrainan välille. Se rauhoitti ainakin hetkellisesti aluetta ja loi tilanteen, jossa Venäjä ei esitellyt aktiivisesti voimavarojaan ja täten vähensi uhkan tunnetta ihmisissä. Venäjältä ja sen toimista johtuvien taloudellisten uhkien vähenemiseen ei löydy mitään yhtä kattavaa tai helppoa selittävää tekijää. EU:n ja Venäjän väliset pakotteet sekä vastapakotteet olivat voimassa myös tänä vuonna. Yksi mahdollinen selittävä tekijä venäläisten taloudellisten uhkakuvien vähenemiselle Helsingin Sanomien pääkirjoituksissa saattaa kuitenkin olla se, että niistä uutisoiminen oli menettänyt uutisarvon ainakin hetkellisesti. Mitään uutta ei ollut tapahtunut sillä saralla ja suomalaiset yritykset olivat päässeet ensijärkytyksestä yli ja löytäneet korvaavia keinoja Venäjän viennille.

Vuonna 2016 näkyi myös selvä piikki uhkakuvadiskurssien määrässä aineistossa. Erityisesti turvallisuuteen liittyvät uhkakuvat nousivat selkeästi Helsingin Sanomien pääkirjoituksissa. Aineistosta nousi esiin kaksi erityistä turvallisuuteen liittyvää uhkakuvaa vuonna 2016. Ensinnäkin Venäjän sekaantuminen vuonna 2014 Ukrainan konfliktiin heijastui vielä vuonna 2016 HS:n pääkirjoituksissa ja toiseksi uutena uhkakuvana pääkirjoituksissa nousi esille Venäjän, joskus varjottu joskus suurempi, uhkaus päästää massoittain ihmisiä rajan yli Suomeen hakemaan turvapaikkaa.

Neljäntenä mielenkiintoisena vuotena aineistosta nousi esiin vuoden 2017 uhkakuvia rakentavien tuokioiden kokonaismäärä, sekä erityisesti turvallisuuteen liittyvien uhkakuvia rakentavien tuokioiden suhteellinen määrä koko vuoden tuokioista. Talousuhkien laskiessa alle kymmeneen tuokioon ainoaksi suureksi uhkakuvaksi jäi kyseisenä vuonna turvallisuuteen liittyvät uhkakuvat. Myös määrittelemättömiä uhkia oli jonkin verran mutta ne käsittelevät sellaisia tuokioita, joissa vain mainitaan

epämääräisesti Venäjän olevan Suomelle uhka ilman sen enempiä selityksiä. Toisin kuin vuosina 2014 ja 2016, aineistosta ei nouse esiin vuonna 2017 mitään yhtä tiettyä venäläistä uhkakuvaa Suomea kohtaan. Esimerkiksi Ukrainan kriisin varjo luo uhkakuvia edelleen, Venäjän ydinaseet mainitaan Suomelle uhkaksi, Venäjän sotaharjoitukset lähellä Suomea, Venäjä sotkemassa Suomen vaaleja, venäläinen ilmatilaloukkaus ja kaksoiskansalaisuuden aiheuttamat turvallisuushkat nousevat esiin aineistosta vuonna 2017. Kaikkia, paitsi kaksoiskansalaisuuden aiheuttamaa uhkaa, yhdistää Venäjän voimavarojen esittelemisen rajojen ulkopuolelle.

6.3 Validiteetti, reliabiliteetti sekä reflektio

Tässä tutkimuksessa tiedonhankinta on toteutettu lukemalla aiheesta kirjallisuutta sekä aiempaa tutkimusta, ja Helsingin Sanomien pääkirjoituksia prosessoimalla diskurssianalyttisin metodein. Koska tutkimuksessa on käytetty kaikkien saatavilla olevaa aineistoa, ja ei ole käytetty tai hyödynnetty yksityisiin henkilöihin kohdistuvia kyselyitä tai haastatteluja, tutkittavien suoja ei siten ole vaarassa. Tutkimusprosessissa muodostetut tutkimustulokset ovat myös hyödynnettävissä ja sovellettavissa ongelmitta.

Arvioitaessa laadullisen tutkimuksen luotettavuutta on otettava huomioon, että tutkija on samanaikaisesti tutkimusasetelman luoja sekä sen tulkitsija (Tuomi ja Sarajärvi, 136). Saaranen-Kauppisen ja Puusniekan (2006b) mukaan arvioitaessa laadullisen tutkimuksen uskottavuutta ja pätevyyttä, pitää kiinnittää erityisesti huomiota siihen, mikä on tutkijan ymmärrys sosiaalisesta todellisuudesta ja kielen käsittämisestä. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta on mahdollista arvioida validiteetin ja reliabiliteetin käsitteiden avulla. Validiteetilla tarkoitetaan sitä, että tutkimuksessa tutkitaan sitä mitä on luvattu, tutkimuksen pätevyyttä ja uskottavuutta, reliabiliteetilla sen sijaan mitataan tutkimusprosessin johdonmukaisuutta, riippumattomuutta ja tulosten toistettavuutta. (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 136.) Laadullisessa tutkimuksessa reliabiliteetin arvioiminen on kuitenkin hankalaa, sillä se on kehitetty alun alkaen määrällisen tutkimuksen tarpeisiin. (Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka 2006c). On parempi puhua tutkimustulosten siirrettävyydestä ja yleistettävyydestä käsiteltäessä laadullisen tutkimuksen reliabiliteettia. (Hiltunen 2009).

Laadullisen tutkimuksen tekeminen on ainutlaatuinen prosessi. Sen toistaminen täysin samassa ympäristössä täysin tutkijan tarkoittamin tavoin ja samoin preferenssein sekä ennakko-oletuksin on mahdotonta. (Anttila 2014.) Vaikka laadullisen tutkimuksen täydellistä toistamista voi pitää utopistisena, on tässä tutkimuksessa pyritty vahvistamaan sen reliabiliteettia. Anttilan (2014) mukaan laadullisen tutkimuksen reliabiliteettia voidaan vahvistaa muodostamalla selkeitä käsittelysääntöjä aineistolle, tulkintasääntöjä tuloksille ja tutkimusprosessin avaamisella yksityiskohtaisesti. Tutkimuksessa käytettyjen teorioiden, tutkimusotteen ja menetelmän toisiinsa linkittäminen sekä niiden hyödyntäminen tutkimusongelmaan vastaamisessa on aukikirjoitettu ja määritetty tutkielman teoria-, menetelmä- ja aineistoluvuissa. Tutkielmassa on kiinnitetty erityisesti huomiota siihen, että aiheeseen vähemmän vihkiytyneellä olisi helpompaa seurata tutkielman ”punaista lankaa”.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointi on haastavaa. Ensisijaisesti määrällisen tutkimuksen tarpeisiin luodut validiteetin ja reliabiliteetin käsitteet ovat laadullisen tutkimuksen kohdalla vähintäänkin kiistanalaisia. Laadullisessa tutkimuksessa tutkijan subjektiivinen näkökulma on alati esillä ja tutkijan on tiedostettava se läpi koko tutkimusprosessin. Eskolan ja Suorannan (1998, 17) mukaan tutkijan oleminen täysin objektiivinen tutkimusprosessissa tarkoittaisi sitä, että tutkijalla ei olisi ollenkaan ennakko-oletuksia tai -ajatuksia tutkimusaiheestaan. Laadullisessa tutkimuksessa kuitenkin riittää se, että tutkija pyrkii aktiivisesti tunnistamaan ja häivyttämään omat asenteensa ja uskomuksensa parhaansa mukaan (Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka, 2006d). Tässä tutkielmassa ennakko-oletuksena oli, että Helsingin Sanomat tuottaisi pääkirjoituksissaan uhkakuvia Venäjästä Suomea kohtaan Vladimir Putinin kolmannella presidenttikaudella. Tätä oletusta testattiin muodostamalla diskursseja HS:n pääkirjoituksista.

6.4 Jatkotutkimusaiheet

Tutkimusprosessin aikana paljastui useita kiinnostavia jatkotutkimusaiheita. Ensinnäkin olisi hedelmällistä tehdä vertailevaa tutkimusta Helsingin Sanomien ja muiden Suomessa julkaistavien sanomalehtien välillä siitä, miten ne nostavat esiin Venäjän aiheuttaman uhkan Suomelle. Toiseksi vertailua olisi myös hyvä tehdä muihin medioihin kuin sanomalehtiin, koska sanomalehtien merkitys uutislähteinä on ollut jo pidempään

laskusuuntainen. Kolmanneksi vertailua voisi tehdä myös ajassa taaksepäin. Esimerkiksi tutkimuskohteeksi voisi ottaa Venäjän presidentin Vladimir Putinin edeltävät kaudet, ja tutkia, miten Helsingin Sanomat kirjoittaa niistä, ja miten Suomeen liittyvät uhkakuvat ovat muuttuneet pitemmällä aikavälillä HS:n kirjoituksissa.

7. Liitteet

Liite 1. Pääkirjoitusten nimetyt kirjoittajat

Nimi	Otsikko	Päivämäärä	Tuokiot
Aaltola, M.	Tutkija Mika Aaltola Vieraskynä-kirjoituksessa Presidentinvaaleja tuskin häiritään laajasti – Suomessa pitää kuitenkin ottaa oppia Yhdysvaltojen, Ranskan ja Saksan kokemuksista	13.1.2017	1
Aaltola, M.	Venäjän kauppapolitiikka on ulkopolitiikan jatke	26.3.2014	4
Ahoniemi, V.	EU:n riippuvuus Venäjän kaasusta säilyy	14.1.2015	3
Ahtisaari, M. ja Talvitie, T.	Rauhanvälityksellä on jatkuvasti kysyntää	12.6.2015	1
Aittokoski, H.	Pieneen kansaan kuulumisesta on etuja, mutta suuriin virheisiin ei ole varaa	16.9.2014	1
Bergquist, M. ja Nyberg, R.	Suomen ja Ruotsin on syytä pysyä nyt Naton ulkopuolella	22.11.2014	3
Blåfield, A.	Suomi vastaa vaikeuksiin sulkeutumalla	23.5.2015	2
Blåfield, A.	Venäjä on Suomelle lottovoitto ja ikiuhka	22.9.2015	3
Erästö, T.	Suomen tulisi kannattaa ydinasekieltoa	12.11.2016	1
Grundström, E.	Suomen keskusteluilmapiiri on niin kärjistynyt, että vahvinkin lannistuu	22.2.2015	2
Grundström, E.	Suomessa tapahtuu asioita, jotka eivät ole normaaleja, vaikka niitä sellaisiksi väitetään	9.6.2015	1
Grundström, E.	Äitien valmistamia pakotteita	7.10.2014	3
Hakala, P.	Yllätys Baltiassa keikauttaisi Nato-kannat	13.10.2013	1
Halminen, L	Toisille edustan rasistia, toisille suvakkia – Tohtiiko tässä enää olla mitään mieltä?	19.6.2017	1
Hast, S.	Venäjän etupiiristä ei osata puhua oikein	29.11.2012	2
Haukkala, H.	EU:n ulkopolitiikan valuvika vaikeuttaa idänsuhteita	22.8.2014	1
Helle, I., Kuikka, S. ja Luoma, E.	Öljyonnettomuuksia kannattaa ehkäistä	1.10.2012	1
Huhta, K.	Euroopan mullistuksia kannattaa katsoa väärästä paikasta	13.11.2014	1
Huhta, K.	Euroopan rauhallisin raja	23.1.2015	1

Huhta, K.	Hyvä ulkopolitiikka ei ole hyllytavaraa	6.3.2013	1
Huhta, K.	Kriisien ahdistava suma ruokkii pelkoja Suomessa	24.8.2014	5
Huhta, K.	Kuinka kauan Suomi voi olla Naton eteisessä	23.1.2015	2
Huhta, K.	Lännen ja Venäjän sovun säpäleistä on vaikea koota uutta järjestelmää	25.5.2014	1
Huhta, K.	Natosta ja Venäjästä ei selviä kirjoittamatta toisaalta	4.6.2014	3
Huhta, K.	Puolustuksen puheenvuoro	11.1.2013	2
Huhta, K.	Puolustuspolitiikka liikkuu sittenkin	23.1.2013	2
Huhta, K.	Ruotsin ja Suomen suurvaltakuvat täydentävät toisiaan	8.9.2013	1
Huhta, K.	Suomalaista hiljaiseloa ydinaseiden keskellä	1.10.2017	2
Huhta, K.	Suomalaisten on enää vaikea mennä nukkumaan rauhassa sekä Trump että Putin ovat arvaamattomia	11.5.2017	3
Huhta, K.	Suomella on hankala itäinen naapuri, mutta Meksikolla vasta vaikeaa onkin	27.1.2017	1
Huhta, K.	Suomella on vähän vaikutusmahdollisuuksia, mutta Tarja Halonen onnistui yllättämään	12.1.2016	1
Huhta, K.	Suomen kansainvälinen asema on heikentynyt synkistelevässä maailmassa	27.8.2015	1
Huhta, K.	Suomessa opetellaan puhumaan uhkakuvista ja muutoksista Venäjä aiheuttaa epävarmuutta, mutta Yhdysvallatkin on nyt hieman arvaamaton	4.9.2016	3
Huhta, K.	Suomettumis -keskustelun lopettaminen olisi huolestuttavaa	22.10.2014	2
Huhta, K.	Suomi esittelee auliisti heikkouksiaan – hybridisodassa niihin on helppo iskeä	16.4.2015	8
Huhta, K.	Suomi on maailman ainoa maa, joka sanoo, että sillä on "Nato-optio" oikeasti Nato-ikkunaa muurataan kiinni	17.1.2017	2
Huhta, K.	Suomi pehmentää Putinin vierailua Punkaharjun maisemilla, mutta Venäjän presidentti suhtautuu pehmeään valtaan kuten kansalais-järjestöihin vihamielisesti	26.7.2017	4
Huhta, K.	Suomi tarvitsee mahdottomia tehtäviä	6.6.2012	2
Huhta, K.	Trump haluaa kutistaa Naton roolia Euroopassa ja se	6.4.2016	1

	olisi Suomelle dramaattinen käänne huonoon suuntaan		
Huhta, K.	Ulkoministeri Tuomiojaa voi hieman kehua Ukrainan kriisissä	2.4.2014	1
Huhta, K.	Valeuutiset ovat roskaa, eivät uutisia	29.3.2017	1
Huhta, K.	Venäjän ja lännen välisen kriisin merkit näkyvät Suomenkin taivaalla	12.10.2016	2
Huhta, K.	Venäjän sotilaskoneiden voimannäyttö muistutti ydinaseista	18.12.2014	5
Huhta, K.	Venäjää varotaan kuin uhmaikäistä	27.1.2016	2
Huhta, K.	Venäläisille on kertynyt kovin raskas taakka	28.9.2014	3
Huhta, K.	Yksikään poliitikko ei enää haasta presidenttiä	22.6.2016	1
Huhta, K.	Äitisi on valeuutinen	17.3.2017	1
Hämäläinen, U.	Erään suomalaisen perheen tragedia	7.6.2015	2
Hämäläinen, U.	Eurooppa hulluna vuonna 1989	12.10.2013	1
Hämäläinen, U.	Kirje reserviläisille sota-ajan sijoituksesta viestisi valtionjohdon huolesta	14.12.2014	2
Hämäläinen, U.	Moskovan ehdotukset yhteisistä juhlista olivat Suomelle perin kiusallisia	15.5.2016	2
Hämäläinen, U.	Nato-jäsenyys on monen lukon takana	13.4.2014	2
Hämäläinen, U.	Puolueissa on tapahtunut vaalikauden aikana miesvallankumous	19.4.2015	1
Hämäläinen, U.	Suomella ei ole ulkopoliittisia vaihtoehtoja	27.10.2012	2
Hämäläinen, U.	Suomen itsenäistyminen kuitattiin syystä vain pienellä uutisella	16.11.2014	2
Hämäläinen, U.	Venäjä ei ole uhka Suomelle	12.6.2016	4
Hämäläinen, U.	Venäjä-suhteiden hankala aika jatkuu	13.3.2016	2
Iivonen, J.	Puolustuspolitiikkaa tehdään pakkoraossa	20.6.2013	5
Joenniemi, P.	Talouspolitiikassa Venäjä ei ole uhka vaan ratkaisu	28.9.2013	5
Joenniemi, P.	Venäjänkin on ennen pitkää pakko sopeutua muutoksiin	31.7.2014	2
Junkkari, M.	Valio muuttui konnasta uhriksi	9.9.2014	1
Junkkari, M.	Valio on kilpailumyönteisen hallituksen sokea piste	27.9.2015	1
Järvenpää, P. ja Johansson, M.	Puolustusyhteistyöstä on etua Suomelle ja Ruotsille	4.6.2014	1

Kalliokoski, M.	Ei mitään uutta itärintamalta	26.4.2017	4
Kalliokoski, M.	Etelään näkyy, idässä utuista	24.8.2016	2
Kalliokoski, M.	Idänsuhteet pyörivät ydinasioiden ympärillä	21.4.2016	1
Kalliokoski, M.	Kassakaappiin jäi muutakin kuin Tiitisen lista	16.1.2015	3
Kalliokoski, M.	Presidentti Niinistö vaikuttaa myös olemalla hiljaa	7.5.2017	1
Kalliokoski, M.	Suomen ja Viron kaasuhanke on vihdoinkin menossa putkeen	15.1.2014	1
Kalliokoski, M.	Venäjän suurlähettiläs Suomessa puhuu toisella tyylillä kuin hänen virkaveljensä Ruotsissa	18.8.2017	1
Kauhanen, A.	Fennovoiman pitkä varjo	22.14.2014	2
Kauhanen, A.	Kokoomus ottaa ydinvoimariskin	25.9.2014	5
Kauhanen, A.	Missä poliisia tarvitaan eniten	18.5.2016	1
Kauhanen, A.	Nato-kansanäänestystä olisi vaikea väistellä	5.5.2016	5
Kauhanen, A.	Suomessa käydään vakavaa Nato-keskustelua – ei tosin julkisesti	17.2.2016	1
Kivinen, O.	EU-maiden energiahölmöily pönkittää yhä Venäjää	27.5.2014	3
Kivinen, O.	Hip hurraa, oma sauna palaa	25.9.2012	1
Kivinen, O.	Kevytdiktatuuri on vaikea laji	23.10.2012	3
Kivinen, O.	Kolmen A:n humalan huuma	20.11.2012	2
Kivinen, O.	Suomen puolustus nojaa Yhdysvaltain hyvään tahtoon	15.4.2014	2
Korhonen A.	Liittovaltio olisi Suomelle paras ratkaisu	13.12.2012	1
Korhonen, K.	Putinin malli leviää monissa Euroopan maissa	24.9.2014	1
Kunnas, K.	Pikkuveli antaa, mutta isovelji ei osaa ottaa – miksi Suomi jättää käyttämättä virolaisten huipputeknisen lahjan?	7.2.1027	1
Lepomäki, E. ja Adlercreutz, A.	Kaasuputkeen tarvitaan naapurien yhteinen kanta	8.1.2016	2
Linnanahde, M.	Suomi ei jää sivustakatsojaksi	29.9.2013	1
Liuhto, K.	Liuskekaasu ei korvaa Venäjältä tuotavaa kaasua	5.10.2013	1
Liukkonen, L.	Suomalaisuus on pärjännyt muutoksessa ennenkin	2.7.2013	2
Malkavaara, L.	Näin minä hassutin Neuvostoliittoa – suomettuminen oli leikki, jonka lapsetkin oppivat	9.6.2016	1
Malkavaara, L.	Vanhan jääkärin neuvot ajankohtaisia – Suomi tarvitsee sotakalustoa	29.1.2014	2

Mikkola, H. ja Käpylä, J.	Turvallisuuspoliittinen näkymä muuttuu	29.8.2015	1
Mukka, A.	Venäjällä on nyt pelissä muutakin kuin vauraus	28.2.2014	1
Niemeläinen, J.	Kohtalonkolmion unohdettu kärki	23.2.2013	1
Niemeläinen, J.	Moskovalaiset kadehtivat Suomea pietarilaisilta	15.7.2013	1
Niemeläinen, J.	Presidenttien herkkä suhde	27.9.2013	2
Niemeläinen, J.	Putin ei lähtökohtaisesti välttämättä valehtelee	7.10.2014	1
Niemeläinen, J.	Suomessa on turvallisuuspoliittinen lasikatto, joka pitäisi räjäyttää	26.2.2017	5
Niemeläinen, J.	Suomessa saattaa olla palveluksessa upseereita, joilla on Venäjän passi	27.1.2014	3
Niemeläinen, J.	Suomi piti venäläispoliitikkojen porttikieltoa pienempänä pahana kuin mainetappiota lännessä	7.6.2015	1
Niemeläinen, J.	Talvisoden häntä näkyy Baltiassa	29.8.2017	1
Niemeläinen, J.	Venäjä ja Nato-keskustelut tuskin pysyvät poissa vaalikeskusteluista	5.3.2015	1
Niemeläinen, J.	Venäjällä voitonpäivän boikotti nähdään loukkauksena tärkeintä kansallista perintöä vastaan	23.4.2015	1
Niemeläinen, J.	Viron ja Suomen suhteet pysyvät kireinä, vaikka presidentti vaihtuu Yrittääkö Viro estää Suomen tiiviimmän sotilasyhteistyön USAn kanssa	5.8.2016	1
Niemi, K.	Jouluna moni päivystää – kiitos siitä	24.12.2016	1
Niemi, K.	Presidentinvaalien arvo on sisällöissä	2.7.2017	2
Niinistö, J. ja Lindberg, J.	Puolustusvoimat on ahdistettu minimitasolle	4.9.2015	1
Nurminen, J.	Saaristomeri voitaisiin pelastaa pilkkahinnalla – ratkaisu on kipsikäsittely	18.4.2015	1
Nyberg, R.	Realismi on ratkaisu Suomen suhteissa Venäjään	30.8.2014	2
Nyberg, R.	Nykytilanne on parempi kuin täysi viisumivapaus	21.3.2013	1
Nyberg, R.	Suomi ja Ruotsi toimivat näennäisen epäloogisesti	28.10.2016	2
Ojanen, H.	Ukrainan kriisi selventää Naton perustehtävää	3.9.2014	1
Orpo, P. ja Toivakka, L.	Suomalaiselle ruoalle haetaan uusia markkinoita	31.10.2014	1
Rahkonen, J.	Suomi voi kohta olla valmis Venäjän viisumivapauteen	10.1.2013	1
Raitasalo, J.	Euroopan on aika panostaa puolustukseen	10.12.2016	2
Raitasalo, J.	Riittävän vahva puolustus torjuu Zapad-hysteriaa	27.9.2017	2

Rautio, P.	Blokkipolitiikka palaa maailmankauppaan	14.8.2014	1
Rautio, P.	Mahdollisuuksien ikkuna alkoi sulkeutua	11.9.2014	2
Rautio, P.	Mutta niitä suurempi on raha	28.11.2012	1
Rautio, P.	Routaporsaan kotiin ajaa, Venäjä Suomea länteen	3.4.2014	5
Rinne, A.	Ulkopoliittinen-instituutti pelottelee Venäjä-uhalla	8.9.2016	3
Saarikoski, S.	Karjalaan takaisin	30.9.2012	1
Saarikoski, S.	Lännen hyödylliset idiootit Putinin apureina Takinkäyntö on ollut Suomessakin vauhdikasta	23.2.2017	1
Saarikoski, S.	Suomi ja Viro – Veljekset kuin ilvekset ja naapurien outo vihanpito	22.2.2015	1
Saarikoski, S.	Tuhansia suomalaisia ryöstettiin orjiksi, mutta sitä hädin tuskin muistetaan moni kansa ei unohtaisi moista vääryyttä ikinä	23.3.2017	3
Saarikoski, S.	Venäjä-raportista noussut keskustelu on kuin Tampereen Lenin-museon näyttelystä	18.9.2016	2
Saavalainen, H.	Itämereen päätyvä lasti kevenee pala kerrallaan	11.6.2017	2
Saavalainen, H.	Krasnyi Borin myrkkyyongelma odottaa yhä ratkaisua	4.8.2017	3
Saavalainen, H.	Myrkkyyongelma odottaa yhä ratkaisua Venäläisellä ongelmajätealueella piilee Suomenlahteakin uhkaava ympäristöriski	8.3.2017	4
Saavalainen, H.	Suomenlahden päästöt kuriin pala kerrallaan	19.19.2016	1
Saavalainen, H.	Varsinaissuomalaisille pelloille kuusi miljoonaa kiloa kipsiä auttaako se panemaan Saaristomeren päästöt kuriin	4.9.2016	1
Sailas, R.	Maailmanpolitiikassa puhaltavat kylmät tuulet	30.9.2014	1
Sailas, R.	Maatalouden tulevaisuus on turvattava nykyistä vankemmin	20.6.2017	2
Salonius- Pasternak, C.	Suomi voisi olla sotilaallisen iskun ensimmäinen kohde	22.9.2014	3
Salonius- Pasternak, C.	Venäjältä vaikeneminen ei lisää turvallisuutta	24.2.2017	7
Seip, M.	Suomen on hyvä osallistua ilmaharjoituksiin	21.2.2015	2
Sillanpää, S.	Suomen ero EU:sta olisi Putinin märkä uni - Yhteistyö, liittolaisuudet ja diplomatia ovat pienen maan olemassaolon edellytys	17.8.2017	3
Sipilä, A.	Pohjoismaat pelaavat viittä puolustuslajia	25.10.2012	1

Sipilä, A.	Viitsisikö Suomea puolustaa?	25.5.2015	1
Tallberg, T. ja Puustinen, A.	Maanpuolustustahto saa uutta sisältöä	15.7.2017	1
Tanskanen, A.	Nato takaisi Suomen turvallisuuden varmemmin kuin euro ”Euron tuoma lisäturva on puhtaasti uskon asia”	19.3.2016	1
Tynkkynen, V.	Ukrainan kriisi paljastaa energia-aseen voiman	10.5.2014	1
Ušackas, V.	Lännen ja Venäjän erojen kanssa pitää tulla toimeen	7.10.2017	1
Wallström, M. ja Soini, T.	Suomi ja Ruotsi ovat yhdessä vahvempia	12.9.2016	1
Virtanen, J.	Äänestäjä, aivojasi lusikoidaan nyt ennennäkemättömällä tavalla	13.9.2017	2
Yläjärvi, E.	Puolustusliitto Ruotsin kanssa kuulostaa täydelliseltä järkiavioliitolta ainakin paperilla	19.3.2016	1
Örjan, B. ja Nyberg, R.	Ex-suurlähettiläät Venäjän sotilaallista uhkaa ei ole syytä liioitella	6.5.2013	3

Liite 2. Tutkielmassa aineistona käytetyt pääkirjoitukset

1. Suomi tarvitsee mahdottomia tehtäviä, HS 6.6.2012, Kari Huhta
2. Pääkirjoitus: Kenraali Makarov alensi keskustelun rimaa, HS 7.6.2012
3. Suomalaisten Nato-kanta ei muutu, HS 26.6.2012
4. Kaasun kulta-aika koskee Suomeakin, HS 6.8.2012
5. Hip hurraa, oma sauna palaa, HS 25.9.2012, Olli Kivinen
6. Viisumivapaus näkyisi ruuhkina, HS 30.8.2012
7. Ajelehtiminen on pysäytettävä, HS 28.8.2012
8. Karjalaan takaisin, HS 30.9.2012, Saska Saarikoski
9. Öljyonnettomuuksia kannattaa ehkäistä, HS 1.10.2012, Inari Helle, Sakari Kuikka ja Emilia Luoma
10. Kevytdiktatuuri on vaikea laji, HS 23.10.2012, Olli Kivinen
11. Pohjoismaat pelaavat viittä puolustuslajia, HS 25.10.2012, Annamari Sipilä
12. Suomella ei ole ulkopoliittisia vaihtoehtoja, HS 27.10.2012, Unto Hämäläinen
13. Lapsikiistat ovat myös Venäjän sisäpolitiikkaa, HS 14.11.2012
14. Suomi ja Venäjä opettavat toisiaan, HS 16.11.2012
15. Kolmen A:n humalan huumaa, HS 20.11.2012, Olli Kivinen
16. Mutta niitä suurempi on raha, HS 28.11.2012, Paavo Rautio
17. Venäjän etupiiristä ei osata puhua oikein, HS 29.11.2012, Susanna Hast
18. Liittovaltio olisi Suomelle paras ratkaisu, HS 13.12.2012, Anssi Kohonen
19. Suomi voi kohta olla valmis Venäjän viisumivapauteen, HS 10.1.2013, Juho Rahkonen
20. Puolustuksen puheenvuoro, HS 11.1.2013, Kari Huhta

21. Puolustuspolitiikka liikkuu sittenkin, HS 23.1.2013, Kari Huhta
22. Niinistö saapuu Moskovaan, mutta muuten ei ole ruuhkaa, HS 11.2.2013
23. Kohtalonkolmion unohdettu kärki, HS 23.2.2013, Jussi Niemeläinen
24. Hyvä ulkopolitiikka ei ole hyllytavaraa, HS 6.3.2013, Kari Huhta
25. Nykytilanne on parempi kuin täysi viisumivapaus, HS 21.3.2013, René Nyberg
26. Puolustuskeskustelua käydään epäluuloisissa tunnelmissa, HS 24.3.2013
27. Ex-suurlähettiläät: Venäjän sotilaallista uhkaa ei ole syytä liioitella, HS 6.5.2013, Örjan Berner ja René Nyberg
28. Kaupan esteet haittaavat kasvua, HS 10.5.2013
29. Ministerien kannattaisi tehdä kotityöt Suomen linjasta, HS 31.5.2013
30. Puolustuspolitiikkaa tehdään pakkoraossa, HS 20.6.2013, Jyrki Iivonen
31. Suomalaisuus on pärjännyt muutoksessa ennenkin, HS 2.7.2013, Leena Liukkonen
32. Fennovoima etenee nyt venäläispääoman turvin, HS 4.7.2013
33. Moskovalaiset kadehtivat Suomea pietarilaisilta, HS 15.7.2013, Jussi Niemeläinen
34. Suomi muuttaa matalalla profiililla kaasupolitiikkaansa, HS 21.8.2013
35. Ruotsin ja Suomen suurvaltakuvat täydentävät toisiaan., HS 8.9.2013, Kari Huhta
36. Viisumivapaus näyttäisi sääntelyn karsimisen hyvät ja huonot puolet, HS 12.9.2013
37. Venäläistä rahaa ei kannata ylenkatsoa, HS 24.9.2013
38. Presidenttien herkkä suhde, HS 27.9.2013, Jussi Niemeläinen
39. Talouspolitiikassa Venäjä ei ole uhka vaan ratkaisu, HS 28.9.2013, Pertti Joenniemi
40. Suomi ei jää sivustakatsojaksi, HS 29.9.2013, Matti Linnanahde
41. Liuskekaasu ei korvaa Venäjältä tuotavaa kaasua, HS 5.10.2013, Kari Liuhto
42. LNG-hanketta turha pilata riitelyllä, HS 6.10.2013
43. Kun Venäjä myrskyää, EU lämmittää, HS 12.10.2013
44. Suomi voi joutua kilpailemaan venäläisturisteista, HS 15.10.2013
45. Turvapaikka ei ole peliväline, HS 23.10.2013
46. Venäjä tähyää Kiinan kaasumarkkinoille, HS 24.10.2013
47. Suomi ei ole ainoastaan Naton harjoituskartoilla, HS 31.10.2013
48. Vakoilijan oleilu UM:n verkossa herättää vakavia kysymyksiä, HS 2.11.2013
49. Tulevaisuus näyttää turvattomalta, mutta uhkat heikkenevät, HS 6.12.2013
50. Niinistö näkee Venäjällä tummia sävyjä mutta ymmärtää, HS 24.12.2013
51. Ukrainan järitykset tuntuvat myös Suomessa, HS 3.3.2014
52. Vienti antoi selvän viestin hallitukselle, HS 13.3.2014
53. Eduskunta kävi tarpeellisen keskustelun Ukrainan kriisistä, HS 14.3.2014
54. Putinin sorminuket ovat paljon vartijoina, HS 15.3.2014
55. Yhteinen pakotelinja on Suomen etu, HS 18.3.2014
56. Venäjän ei pidä ottaa seuraavaa askelta, HS 18.3.2014
57. Yhdysvallat painostaa rahan ja vallan ydintä, HS 22.3.2014
58. Suomen pitää selvitä hengissä tästä kriisistä, HS 23.3.2014, Unto Hämäläinen
59. Venäjän kauppapolitiikka on ulkopolitiikan jatke, HS 26.3.2014, Mika Aaltola
60. Ulkoministeri Tuomiojaa voi hieman kehua Ukrainan kriisissä, HS 2.4.2014, Kari Huhta

61. Helpolla viisumilla lisää matkailijoita, HS 2.4.2014
62. Routa porsaan kotiin ajaa, Venäjä Suomea länteen, HS Paavo Rautio
63. Kriisissä lentää lokapalloja myös Suomen suuntaan, HS 8.4.2014
64. Nato-jäsenyys on monen lukon takana, HS 13.4.2014, Unto Hämäläinen
65. Suomen puolustus nojaa Yhdysvaltain hyvään tahtoon, HS 15.4.2014, Olli Kivinen
66. Ukrainan kriisi lähentää Suomea ja Baltian maita, HS 18.4.2014
67. Venäjä häättää EU:sta Venäjä-riippuvuutta, HS 26.4.2014
68. Optimismi yllättää silloin kun sitä vähiten odottaa, HS 27.4.2014
69. Talouden vaivoihin ei ole pikalääkettä, HS 7.5.2014
70. Ukrainan kriisi paljastaa energia-aseen voiman, HS 10.5.2014, Veli-Pekka Tynkkynen
71. Lännen ja Venäjän sovun säpäleistä on vaikea koota uutta järjestelmää, HS 25.5.2014, Kari Huhta
72. Kaasumarkkinat eivät ole enää kahden kauppa, HS 26.5.2014
73. EU-maiden energiahölmöily pönkittää yhä Venäjää, HS 27.5.2014, Olli Kivinen
74. Päättäjien pitää saada sotilailta paras tieto, HS 3.6.2014
75. Puolustusyhteistyöstä on etua Suomelle ja Ruotsille, HS 4.6.2014, Pauli Järvenpää ja Mats Johansson
76. Natosta ja Venäjästä ei selviä kirjoittamatta "toisaalta", HS 4.6.2014, Kari Huhta
77. Kauas lihavat vuodet karkaavat, HS 23.7.2014
78. Venäjänkin on ennen pitkää pakko sopeutua muutoksiin, HS 31.7.2014, Pertti Joenniemi
79. Pakotteet ovat tärkeä keino löytää ratkaisu, HS 31.7.2014
80. Kreml tuntee Suomen mutta ei länsimaista ajattelua, HS 1.8.2014
81. Hevosta suuremmat myivät, HS 3.8.2014
82. Budjetista taistelevat metsot, HS 5.8.2014
83. Turvallisusselvitys pitää tehdä nopeasti, HS 5.8.2014
84. Kaksi taloushaastetta: Venäjä ja itänaapuri, HS 7.8.2014
85. Venäjän uhmakkuus osuu myös Suomeen, HS 8.8.2014
86. Venäjän tuontirajoituksien arviointiin suhteellisuudentajua, HS 9.8.2014
87. Jäsenmaat joutuvat parsimaan resuista Venäjä-politiikkaansa, HS 12.8.2014
88. Juustoa parempi mittari, 13.8.2014
89. Blokkipolitiikka palaa maailmankauppaan, HS 14.8.2014, Paavo Rautio
90. Keskusteluyhteys Putiniin on sekin jotain, HS 16.8.2014
91. Budjetista saa riidan, jos niin haluaa, HS 17.8.2014
92. Julkisuudessa Suomi on vielä Ukraina-sovittelussa sivuosassa, HS 19.8.2014
93. EU:n ulkopolitiikan valuvika vaikeuttaa idänsuhteita, HS 22.8.2014, Hiski Haukkala
94. Venäjän tuontimuuri alkaa hiljalleen rakoilla, HS 22.8.2014
95. Putinin palautukset sotkevat vain väliaikaisesti markkinoita, HS 23.8.2014
96. Eurooppa taivaltaa Japanin tiellä, HS 23.8.2014
97. Kriisien ahdistava suma ruokkii pelkoja Suomessa, HS 24.8.2014, Kari Huhta
98. Budjetti luo kiistoja muttei kasvua, HS 26.4.2014
99. Budjettiriihen nurkat pysyvät paikallaan, HS 28.8.2014
100. Mieli-pide: Realismi on ratkaisu Suomen suhteissa Venäjään, 30.8.2014, René Nyberg

101. Nato-kumppanuuden kasvutila on ahdas, HS 31.8.2014
102. Ukrainan kriisi selventää Naton perustehtävää HS 3.9.2014, Hanna Ojanen
103. Obama antoi vahvan viestin Virossa keskellä kriisiä, HS 4.9.2014
104. Valio muuttui konnasta uhriksi, HS 9.9.2014, Marko Junkkari
105. Mahdollisuuksien ikkuna alkoi sulkeutua, HS 11.9.2014, Paavo Rautio
106. Suomen on syytä seurata, saako Puola kaasunsa Venäjältä, HS 14.9.2014
107. Pieneen kansaan kuulumisesta on etuja, mutta suuriin virheisiin ei ole varaa, HS 16.9.2014, Heikki Aittokoski
108. Pakotteiden vaarat ovat usein hyötyjä suuremmat, HS 17.9.2014, Heikki Patomäki
109. Rosatom-kysymys on hallitukselle herkkä ja vaikea, HS 18.9.2014
110. Putinin malli leviää monissa Euroopan maissa, HS 24.9.2014, Kaija Korhonen
111. Kokoomus ottaa ydinvoimariskin, HS 25.9.2014, Anna-Liisa Kauhanen
112. Venäläisille on kertynyt kovin raskas taakka, HS 28.9.2014, Kari Huhta
113. Maailmanpolitiikassa puhaltavat kylmät tuulet, HS 30.9.2014, Raimo Sailas
114. Epävakaas käänsi puolueet myönteisiksi puolustusmenoille, HS 2.10.2014
115. Putin ei lähtökohtaisesti välttämättä valehtelee, HS 7.10.2014, Jussi Niemeläinen
116. Äitien valmistamia pakotteita, HS 7.10.2014, Elina Grundström
117. Eurooppa hulluna vuonna 1989, HS 12.10.2014, Unto Hämäläinen
118. Yllätys Baltiassa keikauttaisi Nato-kannat, HS 13.10.2014, Pekka Hakala
119. Tiedon pitää kulkea Itämereltä, HS 14.10.2014
120. Puolustusyhteistyötä tarvitaan pinnan alla, HS 21.10.2014
121. Suomettumis-keskustelun lopettaminen olisi huolestuttavaa, HS 22.10.2014, Kari Huhta
122. Venäläisomistuksen kieltäminen osoittaa russofobiaa, HS 26.10.2014
123. Suomalaiselle ruoalle haetaan uusia markkinoita, HS 31.10.2014, Petteri Orpo ja Lenita Toivakka
124. Jännitys Itämerellä ei ole laantumassa, HS 1.11.2014
125. Suomen ja Viron kaasuhanke on vihdoinkin menossa putkeen, HS 5.11.2014, Matti Kalliokoski
126. Niinistö haluaa puhua suoraan Venäjän johdolle, kahdessakin mielessä, HS 7.11.2014
127. EU:n laajentuminen on ollut iso menestys, HS 9.11.2014, Paavo Rautio
128. Euroopan mullistuksia kannattaa katsoa väärästä paikasta, HS 13.11.2014, Kari Huhta
129. Suomen itsenäistyminen kuitattiin syystä vain pienellä uutisella, HS 16.11.2014, Unto Hämäläinen
130. Venäjä vaikeuttaa diplomatiaa, HS 18.11.2014
131. Suomen ja Ruotsin on syytä pysyä nyt Naton ulkopuolella, HS 22.11.2014, Mats Bergquist ja René Nyberg
132. Maitotuki olisi vain tilkka, HS 22.11.2014
133. Fennovoiman pitkä varjo, HS 2.12.2014, Anna-Liisa Kauhanen
134. Fortum hyödynsi sekä Suomen että Venäjän vaikeudet, HS 3.12.2014
135. Nato sopeutuu uuteen Eurooppaan, HS 5.12.2014

136. Suomessa saattaa olla palveluksessa upseereita, joilla on Venäjän passi, HS 7.12.2014, Jussi Niemeläinen
137. Vanhan jääkärin neuvot ajankohtaisia – Suomi tarvitsee sotakalustoa, HS 9.12.2014, Lauri Malkavaara
138. Voimala pystyyyn vaikka venäläisellä sisulla, HS 11.12.2014, Matti Kalliokoski
139. Kirje reserviläisille sota-ajan sijoituksesta viestisi valtionjohdon huolesta, HS 14.12.2014, Unto Hämäläinen
140. Selittääkö venäläislennot arvaamattomuus vai piittaamattomuus?, HS 16.12.2014
141. Venäjän nopeasti muuttuva tilanne ei odota vaaleja, HS 17.12.2014
142. Venäjän sotilaskoneiden voimannäyttö muistutti ydinaseista, HS 18.12.2014, Kari Huhta
143. Pakotteiden ylle tarvitaan strategia, HS 21.12.2014
144. Merkittävintä oli se, mitä ei tapahtunut, HS 27.12.2014
145. Venäjällä on nyt pelissä muutakin kuin vauraus, HS 28.12.2014, Antero Mukka
146. Tutkija Salenius-Pasternak: Suomi voisi olla sotilaallisen iskun ensimmäinen kohde, HS 29.12.2014, Charly Salenius-Pasternak
147. Pakkasukko ei tuo kauppiaille lahjoja tässä vuodenvaihteessa, HS 29.12.2014
148. EU on muuttunut Suomelle järkiliitoksi, HS 30.12.2014
149. Venäläiset pidetympiä kuin maan johto, HS 2.1.2015
150. Monimutkainen aika sallii suoran puheen, HS 2.1.2015
151. EU:n riippuvuus Venäjän kaasusta säilyy, HS 14.1.2015, Vesa Ahoniemi
152. Kassakaappiin jäi muutakin kuin Tiitisen lista, HS 16.1.2015, Matti Kalliokoski
153. Suomenlahti on liian leveä, HS 17.1.2015
154. Euroopan rauhallisin raja, HS 23.1.2015, Kari Huhta
155. Suomi vastaa vaikeuksiin sulkeutumalla, HS 3.2.2015, Antti Blåfield
156. Venäjän ja lännen välirikko on paljon Ukrainaa suurempi, HS 7.2.2015
157. Ukrainassa tarvitaan lännen yhtenäisyyttä, HS 10.2.2015
158. Kreikan talousavun jatkosta ja ehdoista tuli jänistyspeli, HS 13.2.2015
159. Mistä asioista vaaleissa puhutaan?, HS 14.2.2015
160. Suomi luottaa EU-turvaan, HS 15.2.2015
161. Suomen on hyvä osallistua ilmaharjoituksiin, HS 21.2.2015, Mark Seip
162. Suomi ja Viro: Veljekset kuin ilvekset ja naapurien outo vihanpito, HS 22.2.2015, Saska Saarikoski
163. Ruotsi on hyvä kriisikieli, HS 26.2.2015
164. Ruotsi hakee ulkopoliitikalleen vaikuttavuutta vanhoihin keinoin, HS 4.3.2015
165. Venäjä ja Nato-keskustelut tuskin pysyvät poissa vaalipuheista, HS 5.3.2015, Jussi Niemeläinen
166. Euroopan poliittinen kartta repeilee, HS 8.3.2015
167. Venäjän ja lännen yhteydenpito uhkaa katketa perusteellisesti, HS 16.3.2015
168. Energiaunionin rakentaminen vahvistaisi Euroopan maita, HS 22.3.2015
169. Stubb perui Naton säävarauman, HS 26.3.2015
170. Suomen vienti, mene länteen!, HS 4.4.2015

171. Vain pari vaaliteemaa näkyy ulkomaille, HS 15.4.2015
172. Sipilän valinta: Stubb vai Rinne?, HS 16.4.2015
173. Suomi esittelee auliisti heikkouksiaan – hybridisodassa niihin on helppo iskeä, HS 16.4.2015, Kari Huhta
174. Saaristomeri voitaisiin pelastaa pilkkahinnalla – ratkaisu on kipsikäsittely, HS 18.4.2015, Juha Nurminen
175. Puolueissa on tapahtunut vaalikauden aikana miesvallankumous, HS 19.4.2015, Unto Hämäläinen
176. Venäjällä voitonpäivän boikotti nähdään loukkauksena tärkeintä kansallista perintöä vastaan, HS 23.4.2015, Jussi Niemeläinen
177. Viitisikö Suomea puolustaa?, 25.5.2015, Annamari Sipilä
178. Venäjä viestii ikävistä aikeista, HS 2.6.2015
179. Erään suomalaisen perheen tragedia, HS 7.6.2015, Unto Hämäläinen
180. Ruuan hinta halpenee, HS 11.6.2015
181. Hävittäjähankinnalle tarvitaan laaja tuki, HS 11.6.2015
182. Rauhanvälityksellä on jatkuvasti kysyntää, HS 12.6.2015, Martti Ahtisaari ja Tuija Talvitie
183. Lännen ja Venäjän kriisissä Saksa on yhä jakautunut maa, HS 12.6.2015
184. Moskovassa oli hyvä käsitellä Ukrainaa, HS 17.6.2015
185. Venäjä testasi pakotelinjaa, HS 2.7.2015
186. Fennovoimassa ratkaisee kokonaisuus, HS 4.7.2015
187. Suomi piti venäläispoliitikkojen porttikieltoa pienempänä pahana kuin mainetappiota lännessä, HS 6.7.2015, Jussi Niemeläinen
188. Hämmennys pakotetulkinnasta pelaa Venäjän pussiin, HS 7.7.2015
189. Etyjillä ei ole karttaa ulospääsyyn Ukrainasta, HS 12.7.2015
190. Kiinalaisturistit eivät vielä paikkaa venäläisten jättämää aukkoa matkailutuloissa, HS 25.7.2015
191. Risteilyalukset tuuppaavat yhä viemärijätettä Itämereen, HS 2.8.2015
192. Porošenkon varoitusta ei kannata pelästyä liikaa, HS 4.8.2015
193. Muistutus juustodiplomatiasta, HS 9.8.2015
194. Matkailu tulee ottaa vakavissaan, HS 16.8.2015
195. Luottamus Kiinan talouteen ja talouden ohjaajiin alkaa horjua, HS 23.8.2015
196. Talouden uhat ovat Kreikan sijaan idässä, HS 26.8.2015
197. Suomen kansainvälinen asema on heikentynyt synkistelevässä maailmassa, HS 27.8.2015, Kari Huhta
198. Turvallisuuspoliittinen näkymä muuttuu Arktiksella, HS 29.8.2015, Harri Mikkola ja Juha Käpylä
199. Ruotsille selkokieli on osa puolustusta, HS 1.9.2015
200. Puolustusministeri Niinistö ja komentaja Lindberg: Puolustusvoimat on ahdistettu minimitasolle, HS 4.9.2015, Jussi Niinistö ja Jarmo Lindberg
201. Kaupan kilpailu kiristyy taantumassa, HS 6.9.2015
202. Eurooppa hukkaa mahdollisuutensa, HS 13.9.2015
203. Suomen viennin tila parantuu tosi kurjasta kurjaksi, HS 16.9.2015
204. Venäjä on Suomelle lottovoitto ja ikiuhka, HS 22.9.2015, Antti Blåfield
205. Valio on kilpailumyönteisen hallituksen sokea piste, HS 27.9.2015, Marko Junkkari
206. Suomen tilanne on synkkä tai synkempi, HS 29.9.2015
207. Samea yllätys Suomenlahdella, HS 2.10.2015

208. Kuinka kauan Suomi voi olla Naton eteisessä?, HS 3.12.2015, Kari Huhta
209. Suomen keskusteluilmapiiri on niin kärjistynyt, että vahvakin lannistuu, HS 22.12.2015, Elina Grundström
210. Ahvenanmaan puolustusta pitää harjoitella muualla, HS 3.1.2016
211. Vapaa liikkuvuus jäähyllä, HS 5.1.2016
212. Laki sotilaallisesta avusta on iso harppaus, HS 10.1.2016
213. Dublinin sopimuksesta tuli keino väistää vastuuta, HS 21.1.2016
214. Venäjä syö eväitään, matka jäi tekemättä, HS 22.1.2016
215. Tulijat itärajalla ovat testi Suomelle, HS 25.1.2016
216. Venäjää varotaan kuin uhmaikäistä, HS 27.1.2016, Kari Huhta
217. Rajaongelma ei ole kahdenkeskeinen, HS 29.1.2016
218. Suomen asema kartoitetaan monen myrskyn keskellä, HS 1.2.2016
219. Kova, mutta hyvin monitulkintainen puhe, HS 5.2.2016
220. Hermostuneisuus kasvaa Saksassa, HS 12.2.2016
221. Matka onnistuu, jos toista ei tarvita, HS 13.2.2016
222. Lainvalmistelussa näkyvät nyt uudet hybridiuhat, HS 14.2.2016
223. Suomessa käydään vakavaa Nato-keskustelua – ei tosin julkisesti, HS 17.2.2016, Anna-Liina Kauhanen
224. Epäluulo jäytää Suomen suhteita Venäjään, HS 22.2.2016
225. EU matkaa kohti kesämyrskyä, HS 23.2.2016
226. Suomessa tapahtuu asioita, jotka eivät ole normaaleja, vaikka niitä sellaisiksi väitetään, HS 9.6.2015, Elina Grundström
227. Rajaturvallisuus on EU:lle herkkä aihe, HS 26.2.2016
228. Baltian puolustukseen tarvitaan selvä kanta, HS 27.2.2016
229. Päätös valmiudesta kuuluu poliitikoille, HS 5.3.2016
230. Venäläinen oppitunti rajalla, HS 9.3.2016
231. Pakolaissopimuksen jälkeen katse palaa ihmisten hätään, HS 11.3.2016
232. Venäjä-suhteiden hankala aika jatkuu, HS 13.3.2016, Unto Hämäläinen
233. Puolustusliitto Ruotsin kanssa kuulostaa täydelliseltä järkiavioliitolta – ainakin paperilla, HS 19.3.2016, Erja Yläjärvi
234. Nato takaisi Suomen turvallisuuden varmemmin kuin euro - ”Euron tuoma lisäturva on puhtaasti uskon asia”, HS 19.3.2016
235. Pakotelinja säilyy myös paineissa, HS 21.3.2016
236. Venäjä ja Suomi opettelevat uutta, HS 22.3.2016
237. Raja hallitsi Niinistön neuvotteluja Moskovassa, HS 24.3.2016
238. Trump haluaa kukistaa Naton roolia Euroopassa – ja se olisi Suomelle dramaattinen käänne huonoon suuntaan, HS 6.4.2016, Kari Huhta
239. Pieni sopu, isot periaatteet, HS 13.4.2016
240. Venäjä varautuu kylmiin suhteisiin, HS 16.4.2016
241. Idänsuhteet pyörivät ydinasioiden ympärillä, HS 21.4.2016, Matti Kalliokoski
242. Raimo Sailas HS-kolumnissa: Talouteemme on tulossa menetetty vuosikymmen, HS 26.4.2016, Raimo Sailas
243. Suomen, Ruotsin vai Venäjän päätös?, HS 30.4.2016
244. Nato-kansanäänestystä olisi vaikea väistellä, HS 5.5.2016, Anna-Liina Kauhanen
245. Moskovan ehdotukset yhteisistä juhlista olivat Suomelle perin kiusallisia, HS 15.5.2016, Unto Hämäläinen
246. Missä poliisia tarvitaan eniten? HS 18.5.2016, Anna-Liina Kauhanen

247. Kehitystä pakon edessä, HS 18.5.2016
248. Myös turvallisin maa huolestuu, HS 19.5.2016
249. Kotoutuminen jää heikoksi lenkiksi, HS 22.5.2016
250. Ruotsi on ketterä kääntämään linjaa, HS 27.5.2016
251. Näin minä hassutin Neuvostoliittoa – suomettuminen oli leikki, jonka lapsetkin oppivat, HS 9.6.2016, Lauri Malkavaara
252. Venäjä ei ole uhka Suomelle, HS 12.6.2016, Unto Hämäläinen
253. Nato-option arvo vain nousee, HS 18.6.2016
254. Paljon yhteistä, mutta myös eroja, HS 21.6.2016
255. Yksikään poliitikko ei enää haasta presidenttiä, HS 22.6.2016, Kari Huhta
256. Naapurit puhuvat myös erimielisinä, HS 2.7.2016
257. Naton ja EU:n yhteistyö tiivistyy, HS 8.7.2016
258. Maitomarkkinoiden häiriö ei korjaannu hetkessä, HS 20.7.2016
259. Trumpin puheissa on vain Yhdysvallat, HS 23.7.2016
260. Keskustalaiset lupailevat liikoja pakotteiden purusta, HS 25.7.2016
261. Hanhi – vihan ja ilon kohde, HS 27.7.2016
262. Ulkopoliitiikan valmisteluun tarvitaan yhteistoimintaa, HS 17.8.2016
263. Suomen tulee selkeyttää turvallisuusratkaisujaan, HS 19.8.2016
264. Kriisit ja uhat palauttivat diplomatian juurilleen, HS 23.8.2016
265. Etelään näkyy, idässä utuista, HS 24.8.2016, Matti Kalliokoski
266. Varsinaissuomalaisille pelloille kuuri miljoonaa kiloa kipsiä – auttaako se panemaan Saaristomeren päästöt kuriin?, HS 4.9.2016, Heli Saavalainen
267. Suomessa opetellaan puhumaan uhkakuvista ja muutoksista – Venäjä aiheuttaa epävarmuutta, mutta Yhdysvallatkin on nyt hieman arvaamaton, HS 4.9.2016, Kari Huhta
268. Viron ja Suomen suhteet pysyvät kireinä, vaikka presidentti vaihtuu – Yrittääkö Viro estää Suomen tiiviimmän sotilasyhteistyön USA:n kanssa?, HS 5.9.2016, Jussi Niemeläinen
269. Venäjä-raportti sai kyytiä sosiaalidemokraateilta, HS 9.9.2016
270. Antti Rinne Vieraskynä-palstalla: Ulkopoliittinen instituutti pelottelee Venäjän uhalla, HS 8.9.2016, Antti Rinne
271. Suuret kiistat korostuvat suurissa huippukokouksissa, HS 9.9.2016
272. Ulkoministerit Soini ja Wallström HS:n Vieraskynä-palstalla: Suomi ja Ruotsi ovat yhdessä vahvempia, HS 12.9.2016, Timo Soini ja Margot Wallström
273. Yksi selitys ei riitä, HS 15.9.2016
274. Venäjä-raportista noussut keskustelu on kuin Tampereen Lenin-museon näyttelystä, HS 18.9.2016, Saska Saarikoski
275. Kaasuputkeen tarvitaan naapurien yhteinen kanta, HS 8.10.2016
276. Ulkopoliitiikan leirit asettuvat asemiinsa, HS 8.10.2016
277. Venäjän ja lännen välisen kriisin merkit näkyvät Suomenkin taivaalla, HS 12.10.2016, Kari Huhta
278. Venäjä-pakotteita on vaikea purkaa, HS 15.10.2016
279. Venäläiset ovat palanneet ostoksille Kakkois-Suomeen, HS 19.10.2016
280. Suomenlahden päästöt kuriin – pala kerrallaan, HS 19.10.2016, Heli Saavalainen
281. Baltia on Suomelle luontevaa lähipiiriä, HS 20.10.2016
282. Tiedustelulaissa on kyse yhteiskunnan vallankäytöstä, HS 22.10.2016
283. Keskellä Suomenlahtea risteävien kaasuputkien tavoitteetkin menevät

- ristiin, HS 23.10.2016
284. Suomi ja Ruotsi toimivat näennäisen epäloogisesti, HS 28.10.2016, René Nyberg
285. Osakkeen arvo sulaa ennen kuin venäläinen ostaa, HS 30.10.2016
286. Suomen venäjänkieliset seuraavat mediaa kriittisesti, HS 31.10.2016
287. Suomella on vähän vaikutusmahdollisuuksia, mutta Tarja Halonen onnistui yllättämään, HS 2.11.2016, Kari Huhta
288. Suomen tulisi kannattaa ydinasekieltoa, HS 12.11.2016
289. EU:n puolustushankkeissa pitää hyödyntää myötauuli, HS 2.12.2016
290. Suomi keskustelee kahden arvaamattoman kanssa, HS 10.12.2016
291. Euroopan on aika panostaa puolustukseen, HS 10.12.2016
292. Turhaa hyssyttelyä kaasuputkesta, HS 22.12.2016
293. Jouluna moni päivystää – kiitos siitä, HS 24.12.2016, Kaius Niemi
294. Presidentin uudenvuodenpuheessa katse oli Euroopassa ja yksilön vastuussa, HS 2.1.2017
295. Suomen ja Ruotsin uhat ovat yhteiset, HS 10.1.2017
296. Suomella on hankala itäinen naapuri, mutta Meksikolla vasta vaikeaa onkin, HS 27.1.2017, Kari Huhta
297. Uusi epävarmuus vaikuttaa Suomeen, HS 29.1.2017
298. Kansalaisoikeudet kuuluvat myös kaksoiskansalaisille, HS 2.2.2017
299. Pikkuveli antaa, mutta isovelji ei osaa ottaa – miksi Suomi jättää käyttämättä virolaisten huipputeknisen lahjan?, HS 7.2.2017, Kaja Kunnas
300. Jussi Niinistön valikoiva hipiä, HS 10.2.2017
301. Sumussa kulkeva EU altistuu rusinanpoimijoille, HS 12.2.2017
302. Sauli Niinistö laajensi presidentin roolia, HS 14.2.2016
303. Suomen naapurit puhuvat toisilleen, HS 22.2.2017
304. Lännen hyödylliset idiootit Putinin apureina – Takinkäyntö on ollut Suomessakin vauhdikasta, HS 23.2.2017, Saska Saarikoski
305. Tutkija Salenius-Pasternak Vieraskynä-palstalla: Venäjästä vaikeneminen ei lisää turvallisuutta, HS 24.2.2017
306. Suomessa on turvallisuuspoliittinen lasikatto, joka pitäisi räjäyttää, HS 26.2.2017, Jussi Niemeläinen
307. Puolustus yhteisellä tiellä, HS 4.3.2017
308. Myrkyongelma odottaa yhä ratkaisua: Venäläisellä ongelmajätealueella piilee Suomenlahtekin uhkaava ympäristöriski, HS 8.3.2017, Heli Saavalainen
309. Äitisi on valeutinen, HS 17.3.2017, Kari Huhta
310. Tuhansia suomalaisia ryöstettiin orjiksi, mutta sitä hädin tuskin muistetaan – moni kansa ei unohtaisi moista vääryyttä ikinä, HS 23.3.2017, Saska Saarikoski
311. Valeutiset ovat roskaa, eivät uutisia, HS 29.3.2017, Kari Huhta
312. Pietarin verityöllä voi olla laajat vaikutukset, HS 5.4.2017
313. Kiina lähetti viestejä Helsingistä itään ja länteen, HS 6.4.2017
314. Informaatio sodassa media on osa konfliktia, HS 8.4.2017
315. Tiedustelussa tieto on yksityiskohdissa, HS 20.4.2017
316. Ei mitään uutta itärintamalta, HS 26.4.2017, Matti Kalliokoski
317. Suhteissa Venäjään ei ole paluuta vanhaan normaaliin, HS 5.5.2017
318. Presidentti Niinistö vaikuttaa myös olemalla hiljaa aikeistaan, HS 7.5.2017, Matti Kalliokoski

319. Kaasuputki on muutakin kuin ympäristöasia, HS 9.5.2017
320. Suomalaisten on enää vaikea mennä nukkumaan rauhassa – sekä Trump että Putin ovat arvaamattomia, HS 11.5.2017, Kari Huhta
321. Porošenko vahingoittaa sensuurilla omaa maataan, HS 19.5.2017
322. Suomi sijoittuu vertailuissa paremmin, kun menestystä ei mitata rahana, HS 2.6.2017
323. Itämereen päätyvä lasti kevenee pala kerrallaan, HS 11.6.2017, Heli Saavalainen
324. Matkailualalle kuuluu nyt Suomessa hyvää – kasvu on Pohjoismaiden nopeinta, HS 18.6.2017
325. Suomi näkee nyt Venäjässä myös Kiinan naapurin, HS 18.6.2017
326. Toisille edustan rasistia, toisille suvakkia – Tohtiiko tässä enää olla mitään mieltä?, HS 19.6.2017, Laura Halminen
327. Maatalouden tulevaisuus on turvattava nykyistä vankemmin, HS 20.6.2017, Raimo Sailas
328. Venäjän ja lännen sapelinkalistelulle ei näy loppua Itämerellä, HS 27.6.2017
329. Valmiussotilaiden arki alkoi, HS 30.6.2017, Jarmo Huhtanen
330. Presidentinvaalien arvo on sisällöissä, HS 2.7.2017, Kaius Niemi
331. Viro kelpaa innostavaksi esimerkiksi muualle EU:lle, HS 4.7.2017
332. Maanpuolustustahto saa uutta sisältöä, HS 15.7.2017
333. Suomi pehmentää Putinin vierailua Punkaharjun maisemilla, mutta Venäjän presidentti suhtautuu pehmeään valtaan kuten kansalaisjärjestöihin – vihamielisesti, HS 26.7.2017, Kari Huhta
334. Krasnyi Borin myrkkyyongelma odottaa yhä ratkaisua
335. Suomen ero EU:sta olisi Putinin märkä uni – Yhteistyö, liittolaisuudet ja diplomatia ovat pienen maan olemassaolon edellytys, HS 17.8.2017, Sami Sillanpää
336. Venäjän suurlähettiläs Suomessa puhuu toisella tyyllillä kuin hänen virkaveljensä Ruotsissa, HS 18.8.2017, Matti Kalliokoski
337. Suurlähetystöt keskittyvät taas turvallisuuspolitiikkaan, HS 22.8.2017
338. Talvisodan häntä näkyy Baltiassa, HS 29.8.2017, Jussi Niemeläinen
339. Suomi onnistui hyvin hybridikeskuksen synnyttämisessä, koska se tunnettiin jo ennen toiminnan käynnistämistä, HS 4.9.2017
340. Ydinaseriisuntaan ei ole helppoa tietä, HS 9.9.2017
341. Sotaharjoitusten jännitteitä on ehditty hieman hillitä, HS 13.9.2017
342. Äänestäjä, aivojasi lusikoidaan nyt ennennäkemättömällä tavalla, HS 13.9.2017, Jenni Virtanen
343. Energiatuotannon muutos jakaa valtaa uusiksi valtioiden välillä, HS 13.9.2017
344. Kiihkein Venäjän syyttely voi olla Venäjälle hyödyksi – pelon lietsonta voi johtaa meitä harhaan, HS 18.9.2017, Laura Halminen
345. Riittävän vahva puolustus torjuu Zapad-hysteriaa, HS 27.9.2017
346. Suomalaista hiljaiseloa ydinaseiden keskellä, HS 1.10.2017, Kari Huhta
347. Suomi teki loistosijoituksen – paljon näkyvyyttä pienellä panostuksella, HS 4.10.2017
348. Lännen ja Venäjän erojen kanssa pitää tulla toimeen, HS 7.10.2017
349. Pakotteiden ja vastapakotteiden aika Venäjällä jatkunee pitkään, HS 10.10.2017

350. Tutkija Mika Aaltola Vieraskynä-kirjoituksessa: Presidentinvaaleja tuskin häiritään laajasti – Suomessa pitää kuitenkin ottaa oppia Yhdysvaltojen, Ranskan ja Saksan kokemuksista, HS 3.11.2017, Mika Aaltola
351. Suomi on maailman ainoa maa, joka sanoo, että sillä on ”Nato-optio” - oikeasti Nato-ikkunaa muurataan kiinni, HS 7.11.2017, Kari Huhta
352. Maailma on muuttunut kuudessa vuodessa, mutta presidentin uudenvuodenpuheiden linja on säilynyt, HS 2.1.2018
353. Alkuhuuma haihtui norminpurusta – moni huomasi, ettei kirves ole aina paras työväline pelisääntöjen uudistamiseen, HS 4.1.2018
354. Presidentinvaaleissa valitaan Suomen edustaja maailmalla, HS 13.1.2018
355. Arktinen politiikka on Suomelle politiikan raskainta sarjaa, HS 24.1.2018
356. Suurvaltasodan uhka ehti unohtua, mutta se on noussut takaisin horisonttiin, HS 7.2.2018
357. Suomen uhkakuvat ulottuvat Itämereltä yhä etäämmälle, HS 17.2.2018
358. Fennovoima pysyy esillä hankkeen kaikissa vaiheissa, HS 19.2.2018
359. Supo nostaa profiiliaan uhkakuvien yhdistelmällä, HS 22.3.2018
360. Suomelle karkotuspäätöksessä on kyse periaatteista, HS 28.3.2018
361. Suomalaisille sianlihan tuottajille on tulossa apua Yhdysvalloista, HS 29.3.2018
362. Sisällissodan muistovuoteen sopii hiljaisen vakava sävy, HS 8.4.2018
363. Fortumista tuli Venäjällä väline kilpailevien talouslinjojen valtapelissä, HS 17.4.2018
364. Venäläinen turisti suosii Suomea, HS 22.4.2018

8. Lähdeluettelo

Anttila, Jorma (2007). *Kansallinen identiteetti ja suomalaisiksi samastuminen*, Helsinki: Yliopistopaino.

Anttila, Pirkko. (2014). Tutkimuksen taito ja tiedon hankinta. Online. Metodix Oy, Otavan Opiston Osuuskunta, Helsinki. Päivitetty 17.5.2014. Saatavissa URL:<https://metodix.fi/2014/05/17/anttila-pirkko-tutkimisen-taito-ja-tiedon-hankinta/>. (Viitattu 30.08.2020).

Aro, J. (2014). *Näkökulma: "Venäjä, Venäjä, Venäjä" – Suomen keskeinen turvallisuushaaste vai mörköleikin kehittelyä*. YLE 19.11.2014 Viitattu: 25.10.2019 <https://yle.fi/uutiset/3-7460097>.

Bachrach, Peter, & Morton S. Baratz. (1962). *Two faces of power*. American Political Science Review 56:947-52.

Berger, P. L. & Luckmann T. (1994). Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen. Suomentanut Vesa Raiskila. Helsinki: Kirjapaino-Oy Like. Alkuperäisteos *The Social Construction of Reality* (1966).

Brewer, Marilyn B., & Rupert J. Brown. (1998). *Intergroup relations*. In *The handbook of social psychology*, 4th ed., editoinut D. T. Gilbert, S. T. Fiske, ja G. Lindzey, 554-94. Boston: McGraw-Hill.

Burr, V. (1995). *An Introduction to Social Constructionism*. London and New York: Routledge.

Davis, James W. (2000). *Threats and promises: The pursuit of international influence*. Baltimore, MD: Johns Hopkins University Press.

Entman, R. M. (1993). *Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm*. Journal of Communication, 43(1), 51–58.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.

Gergen, Kenneth J. (1999). *An Invitation to Social Construction*. London: Sage.

Grieco, Joseph M. (1988). *Anarchy and the limits of cooperation: A realist critique of the newest liberal institutionalism*. *International Organization* 42:485-507.

Gulick, Edward Vose (1955). *Europe's classical balance of power*. New York: Norton.

Hiltunen, L. (2009), Validiteetti ja reliabiliteetti. Online. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä. Päivitetty 18.2.2009. Saatavissa
[URL: http://www.mit.jyu.fi/ope/kurssit/Graduryhma/PDFt/validius_ja_reliabiliteetti.pdf](http://www.mit.jyu.fi/ope/kurssit/Graduryhma/PDFt/validius_ja_reliabiliteetti.pdf)
f. (Viitattu 29.8.2020).

Hopf, Ted. (2002). *Constructing allies at home: Identities and interests in Soviet and Russian foreign policy, 1955-99*. Ithaca, NY: Cornell University Press.

Howarth, D. (2000). *Discourse* Buckingham UK: Open University Press.

Juntunen Alpo (2012), Venäjän imperiumin paluu. 2. uudistettu painos. Maanpuolustuskorkeakoulu, Helsinki

Kansallinen mediatutkimus yhteenvetoraportti 2017 (2017).
<https://nettikmt.kantar.fi/NettiKMT/documents/2017/KMT%20Yhteenvetoraportti%202017.pdf> Viitattu 22.8.2020.

Kansallinen mediatutkimus lukijamäärät ja kokonaistavoitettavuudet 2018 (2018).
<https://mediaauditfinland.fi/wp-content/uploads/2019/06/KMT-2018-lukijam%C3%A4%C3%A4r%C3%A4t.pdf> Viitattu 22.8.2020.

Keinänen, E. (2019). *Demokratiavajetta ja yhteiskunnallista muutosta - Venäjän 2011 duuman vaalien ja 2012 presidentinvaalien ympärillä käyty keskustelu suomalaisessa mediassa*, UTUPub.

Koskela, I. (2018). *Neljä kehystä tiedustelulaeista - Tiedustelulakihanke Suomen uutismediassa 18.4.2017 – 1.3.2018*, UTUPub.

Laclau, Ernesto. (1993). *Discourse*. Teoksessa Goodin, R. & Pettit, P. (toim.), *The Blackwell Companion to Contemporary Political Philosophy*. Oxford, Blackwell.

Lounasmeri, Lotta (2011). *Sinivalkoisin vai vaaleanpunaisin lasein? Neuvostoliiton kuva suomalaisessa julkisuudessa Tšekkoslovakian miehityksestä Janajevin Junttaan*. Artikkeliteoksessa *Näin naapurista: median ja kansalaisten Venäjä-kuvat*. Toim. Lotta Lounasmeri. Vastapaino, Tampere 2011.

Lukes, Steven. (1974). *Power: A radical view*. London: Macmillan.

Luukkanen, Arto ja Grönroos (2014). (toim). *Venäjä: Uhka vai mahdollisuus?*. Suomen Perusta.

MacKuen, Michael B., Robert S. Erikson, ja James A. Stimson. (1992). *Peasants or bankers? The American electorate and the U.S. economy*. American Journal of Political Science 86:597-611.

LT-Levikit (2019). *Tilastot* <https://mediaauditfinland.fi/tilastot/> MediaAuditFinland.

McCombs Max. & Shaw, Donald (1972). *"The Agenda Setting Function of the Press", Public Opinion Quarterly, Vol. 36 s. 176-187*

McCullagh, Ciaran. (2002). *Media Power – A Sociological Introduction* Jo Campling (toim.), Palgrave, New York.

Ojajärvi Sanna & Valtonen Sanna (2011). Kassakoneen ja karhun naapurissa: journalismin ja kansalaisten venäjät. Artikkeliteoksessa *Näin naapurista: median ja kansalaisten Venäjä-kuvat*. Toim. Lotta Lounasmeri. Vastapaino, Tampere.

Palonen, E. (2008). *Ernesto Laclau & Chantal Mouffe. Diskurssiteoriaa ja radikaalia demokratiaa*, Lindroos, K. & Soininen (toim.), *Politiikan nykyteoreetikoja* s. 209-232 Helsinki, Gaudeamus.

Pennanen Henna-Riikka. & Jouhki Jukka. (2016). Näkökulmia länteen. Artikkeliteoksessa *Länsi: käsite, kertomus ja maailmakuva*. Toim. Jukka Jouhki ja Henna-Riikka Pennanen. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

Phillips, L & Jørgensen, M. (2002). *Discourse Analysis as Theory and Method* SAGE Publications.

Raittila, P. (2011), Venäjä kansalaismielipiteessä. Artikkeliteoksessa Näin naapurista: median ja kansalaisten Venäjä-kuvat. Toim. Lotta Lounasmeri. Vastapaino, Tampere.

Rousseau D. L. & Garcia-Retamero R. (2007) *Identity, Power, and Threat Perception - A Cross-National Experimental Study*, Journal of Conflict Resolution Volume 51 nr. 5 ss. 744-771 Sage Publications.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka A. (2006a). KvaliMOTV - *Menetelmäopetuksen tietovaranto* [verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarasto [ylläpitäjä ja tuottaja]. <<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>>. (Viitattu 18.10.2019).

Saaranen-Kauppinen, A & Puusniekka, A. (2006b), Validiteetti. Online. Tampereen yliopisto: Yhteiskuntatieteellinen tietoarasto, Tampere. Saatavissa URL: https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_3_1.html. (Viitattu 28.8.2020).

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006c), Reliabiliteetti. Online. Tampereen yliopisto: Yhteiskuntatieteellinen tietoarasto, Tampere. Saatavissa URL: https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_3_2.html (Viitattu 29.8.2020).

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna. (2006f), Tutkijan asema. Online. Tampereen yliopisto: Yhteiskuntatieteellinen tietoarasto, Tampere. Saatavissa URL: https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_2.html. (Viitattu: 30.8.2020).

Seppälä, P. (2011), *Uhka käsitteenä* https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/74127/StratL3_16w.pdf?sequence=1, Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos Julkaisusarja 3, Strategian asiatietoa, No 16, 2011 ISSN 1236-4975.

Seppänen Esa. (2010). Venäjä vanha tuttu, vaan niin vieras: Suomen naapurikuvan todet, luulot ja harhat. Tammi, Helsinki.

Seppänen Esa. (2012). Venäjä – myyteille kyytiä! Helsinki-kirjat, Helsinki.

Seppänen J. & Väliaverronen E. (2012). Mediayhteiskunta. Vastapaino, Tampere.

Sudman, Seymour, Norman M. Bradburn, and Norbert Schwarz. (1996). *Thinking about answers: The application of cognitive processes to survey methodology*. San Francisco: Jossey-Bass.

Suomalais-venäläinen kauppakamari (2014). *Venäjän asettamat talouspakotteet*.
<https://www.svkk.fi/venajan-pakotteet/>.

Syrjälä, Jari. & Sintonen, Seppo. (2009). Narratives as a Tool to Study Personnel Wellbeing in Corporate Mergers. *Qualitative Research*, Vol. 9: 263 – 284.

Tajfel, Henri. (1978). *Social categorization, social identity, and social comparison*. In *Differentiation between social groups: Studies in the social psychology of intergroup relations*, editoinut H. Tajfel, 61-67. London: Academic Press.

Tajfel, Henri, and John C. Turner. (1979), *An integrative theory of intergroup conflict*. In *The social psychology of intergroup relations*, editoinut W. Austin, and S. Worchel, 33-47. Monterey, CA: Brooks/Cole. ———. 1986. *The social identity theory of intergroup behavior*. In *The social psychology of intergroup relations*, 2nd ed., editoinut W. G. Austin, ja S. Worchel, 33-48. Chicago: Nelson-Hall.

Torring, Jacob (2005), *Discourse Theory: Achievements, Arguments, and Challenges*. Teoksessa: Howarth, David & Torring, Jacob (2005): *Discourse Theory in European Politics*. Identity, Policy and Governance. Palgrave Macmillian. Chippenham & Eastbourne.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi Anneli. (2002), *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.

Uusimäki, Juho (2013), *Venäjän asema ja roolit Helsingin Sanomien ulko- ja turvallisuuspoliittisissa mielipiteissä ja näkemyksissä vuosina 2009–2011*, Lapin yliopisto.

Valtanen, Amanda (2020), *Demokratian kouluun päässyt itänaapuri — Helsingin Sanomien välittämä kuva Neuvostoliiton ja Venäjän demokratiakehityksestä vuosina 1990–1992*, Turun yliopisto.

Vihavainen, Timo. (2013), *Ryssäviha : Venäjän-pelon historia*. Minerva, Helsinki.

Waltz, Kenneth N. (1979), *Theory of international politics*. New York: Random House. - 1986. A response to my critics. In *Neorealism and its critics*, edited by R. O. Keohane, 322-45. New York: Columbia University Press.

Wendt, Alexander (1999), *Social theory of international politics*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.

Wiio, Juhani (2006), Media uudistuvassa yhteiskunnassa. Median muuttuvat pelisäännöt. Sitran raportteja 65. Suomen itsenäisyyden juhlarahasto, Helsinki.

Zevelev, Igor (2016), *Russian National Identity and Foreign Policy*. Washington, CSIS.